

04.10.2020
nr 40 (780)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Wiara w czasie pandemii

s. 10

NAJWIĘKSZY
program pomocy
humanitarnej
w Polsce

WYKONAJ TRADYCYJNY PRZELEW
na konto bankowe:
PL 77 1160 2202 0000 0000 3436 4384
z dopiskiem: Rodzina Rodzinie

ZAANGAŻUJ SIĘ NA STAŁE
poprzez deklarację na stronie:
rodzinarodzinie.caritas.pl

ks. Henryk Zieliński

W połowie drogi

Na podsumowanie skutków pandemii jest jeszcze za wcześnie. Liczba zarażonych COVID-19 wciąż rośnie i trudno przewidywać, jak to się skończy. Polska pod względem ilości potwierdzonych przypadków zakażenia prześcignęła w ubiegłą sobotę Chiny! Uwzględniając, że porównujemy niespełna czterdziestomilionowy kraj z półtoramiliardowym imperium, otrzymamy właściwą skalę zjawiska.

Ratuje nas to, że Polacy statystycznie o wiele łagodniej przechodzą tę chorobę niż Hiszpanie czy Włosi. Z 10 tys. łóżek dla pacjentów covidowych mamy zajęte niewiele ponad jedną piątą, a z 1400 respiratorów wykorzystywanych jest jedna dziesiąta. Liczba zgonów z powodu COVID-19 (2247 do 28 września) też zdaje się nie robić na nas wrażenia. Nie słysząc, aby władze nosiły się z zamiarem powrotu do ograniczeń, takich jak na początku marca, gdy zakażeń było po kilka dziennie – choć teraz jest ich po półtora tysiąca! Politycy mówią o zbyt wielkich kosztach gospodarczych kolejnego lockdownu. Ale są także koszty społeczne, psychiczne i duchowe.

Jedną z głównych ofiar koronawirusa stał się Kościół. Kard. Jean-Claude Hollerich, przewodniczący Komisji Konferencji Episkopatów Unii Europejskiej (COMECE), stwierdził, że pandemia już przyspieszyła proces dechrystianizacji Europy o 10 lat! Polscy biskupi niechętnie przyznają się do aż takiego kryzysu. Ale jak potwierdza bp Wiesław Mering (s. 10), w diecezji włocławskiej spadek frekwencji na Mszach św. jest rzędu 30 proc. W diecezjach wielkomiejskich jest jeszcze gorzej. Spada liczba korzystających z sakramentu pokuty. Zdarza mi się podczas niedzielnej Mszy nie wypowiadać nikogo. W ponad trzydziestotysięcznej parafii!

Głośne dyspensowanie od udziału w niedzielnej Eucharystii, przekładanie komunii i ślubów, czy wreszcie urządzanie „wirtualnych” procesji i święceń poskutkowało relatywizacją obowiązków religijnych. Dyspensa jest czymś oczywistym, ponieważ i bez niej nikt nie ma grzechu, kiedy z przyczyn niezależnych od siebie we Mszy uczestniczyć nie może. Pozostaje jednak forma zakomunikowa-

nia tej sprawy. Może zabrakło empatii wobec ludzi pozbawionych Eucharystii akurat w Wielkanoc? Może za bardzo to wszystko było „urzędowe”?

Zbyt łatwo – przyznają to niektórzy biskupi – episkopat godził się na kolejne restrykcje. Pięć osób w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie, a 35 w tramwaju czy w osiedlowym sklepiku – to mówi

samo za siebie. Dopiero w środę po Wielkanocy abp Stanisław Gądecki w liście do premiera Mateusza Morawieckiego zwrócił uwagę na tę nierówność i wyraził oczekiwanie sprawiedliwego potraktowania kościołów. Zanim to nastąpiło, „nadliczbowi” wierni dostawali mandaty po 500 zł, a proboszczom wymierzano kary po 10 tys. zł i więcej. Wielu przeciwników Kościoła społecznie dyżurowało przed kościołami, by składać donosy. Warto przy okazji zapytać, czy rząd, który dla siebie i dla urzędników chce bezkarności za błędne decyzje podejmowane w czasie pandemii, także wiernym i księżom zwróci pieniądze z tytułu niesprawiedliwych kar? Nawet francuska Rada Stanu orzekła 18 maja, że ograniczanie wiernym możliwości udziału w liturgii było bezprawne. Chodzi nie tylko o pieniądze, ale o uznanie, że potrzeby religijne człowieka należą do fundamentalnych, a nie do kategorii fanaberii.

Czy Kościół jeszcze się pozbiera w czasie pandemii? Papież Franciszek apeluje do duchownych o większą kreatywność w głoszeniu Ewangelii i w posłudze. Przykłady tej kreatywności mieliśmy, gdy księża odprawiali Msze na dachach bloków pośrodku osiedli, spowiadali na parkingach czy zatrudniali się jako sanitariusze, aby być z chorymi na oddziałach zakaźnych. Najłatwiej było ustawić kamerkę w kościele i wrzucić transmisję nabożeństwa do internetu. Ale przeniesienie liturgii do przestrzeni wirtualnej to ryzykowny pomysł. – Chrześcijaństwo jest religią Wcielenia, dlatego konieczne jest realne spotkanie z Bogiem, który jest w sakramentach i we wspólnotce Kościoła – przypomina bp Bernard Ginoux z Francji. Wtórzy mu bp Mering.

Musimy przemyśleć, jak dzisiaj wychodzić z Ewangelią i sakramentami do ludzi, którzy już do kościołów sami z siebie nie wrócą. W sytuacjach kryzysowych Kościół zwykle przyciągał ludzi, a nie ich tracił. Jak złoto próbuje się w ogniu, tak w trudnych czasach mocniej jaśniała wypróbowana wiara Kościoła: jego biskupów, kapłanów i świeckich. Jak przejdziemy przez ten kryzys? Warto postawić sobie to pytanie, kiedy jesteśmy jeszcze w połowie drogi.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

04.10.2020 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA

Wiara w dobie pandemii s. 10

Jak koronawirus nas zmienił? s. 12

Krucyfik, który ocalił Rzym s. 33

NA CZASIE

Szorstka koalicja s. 4

Ze świata s. 6

„Nie” dla interkomunii s. 8

Postępowe opary absurdu s. 9

Z kraju s. 14

Watykański protokół s. 34

NASZE SPRAWY

Leczenie obecnością s. 38

E-papierosy a dziecko s. 43

RODO s. 44

Program TV s. 47

MOJA WIARA

Powołani, choć nie idealni s. 18

Na miarę nowego tysiąclecia s. 20

Asyż św. Franciszka s. 36

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Kim tak naprawdę będzie w nowym rządzie Jarosław Kaczyński?

Rozmawiamy przed oficjalnym potwierdzeniem doniesień o tym, że Jarosław Kaczyński zostanie wicepremierem i szefem specjalnego komitetu nadzorującego ministerstwa związane z bezpieczeństwem państwa. Gdyby do tego doszło, uznać by to należało za daleko idący eksperyment polityczny, ocierający się o różne ryzyka. Jarosław Kaczyński cieszy się autorytetem i ma ostatnie słowo w obozie „dobrej zmiany”, i jako jedyny ma moc przycinania węzłów gordyjskich konfliktów politycznych, chce więc skrócić drogę ich rozstrzygania.

Ale wejście najważniejszego polityka w Polsce w rolę wicepremie-

fot. archiwum prywatne Sławomira Sowińskiego

tą ziemię i pokazania jej miejsca, ale sytuacja wymknęła się spod kontroli. Jeśli PiS chciał osłabić czy podzielić SP, to uczynił to raczej w swoich szeregach. A SP na tym skorzystała.

Po komentarzach o „rozpychających się małych partyjkach” odnoszę wrażenie, że PiS zaczyna popadać w butę i pychę. Czy poślisznie się na tym tak, jak PO pięć lat temu?

Jeśli miałbym PiS porównywać, to do AWS. Gdy prawica sięga po władzę i przy reformowaniu kraju współpracować muszą różne jej kluby, to przy założeniu, że odwołują się do tego samego wyborcy, musi prowadzić to do bezpardonowej rywalizacji.

Warunkiem funkcjonalnego działania koalicji są różnice mię-

SZORSTKA KOALICJA

Z prof. **Sławomirem Sowińskim**,
politologiem z Instytutu Nauk o Polityce i Administracji UKSW,
rozmawia Monika Odrobińska

ra stawia w trudnej sytuacji samego premiera. To sugestia, że Mateusz Morawiecki nie jest w stanie zapanować nad swoim gabinetem i potrzebuje kuratora. To może osłabić jego pozycję, a pracę rządu czynić dysfunkcjonalną – wyobraźmy sobie bowiem przywódców: formalnego i faktycznego. Może to wydłużać procesy decyzyjne, a opozycji dawać podstawę do urządzania przedstawień pt. „wniosek o odwołanie wicepremiera Jarosława Kaczyńskiego”.

Jarosław Kaczyński będzie raczej super-premierem niż wicepremierem?

W polityce optymalna jest gra zespołowa i podział kompetencji; najmniej efektywne wydaje się ręczne sterowanie przez jedną osobę. Można to jednak zrozumieć w sytuacji ujawnienia się różnic interesów politycznych w koalicji: po 2019 r. wzmocniła się pozycja i ambicje polityczne Solidarnej Polski (SP), skazanej na rywalizację z PiS o tego samego wyborcę i sztandar polityczny. Obecność Jarosława Kaczyńskiego w rządzie uczyni tę rywalizację bardziej funkcjonalną i uchroni rząd przed niekończącymi się skutkami konfliktu. Niemniej żaden człowiek, nawet Jarosław Kaczyński, nie jest w stanie osobiście rozwiązać wszystkich problemów i zastąpić wszystkich polityków.

Dla kogo takie rozwiązanie jest korzystne?

Najbardziej ucieszy się opozycja, bo Jarosława Kaczyńskiego będzie miała na wyciągnięcie ręki. Pokazuje to też siłę Zbigniewa Ziobry, polityka wagi ciężkiej – jego kompetencje są tak duże, że Jarosław Kaczyński musi odegrać rolę strażnika jego ambicji. Porozumienie z nim wzmacnia nie tylko pozycję Ziobry, ale i tej części PiS, która ostatnio kontestowała jego różne posunięcia. To grupa, która niechętnie przyjęła wymianę premiera na Mateusza Morawieckiego w 2017 r. i coraz głośniejsze okazuje swoje niezadowolenie.

Czy ustawa futerkowa miała dać pretekst do rozstawienia po kątach „przystawek” koalicyjnych?

Wydaje mi się, że była ona pretekstem do nowego liczenia pozycji politycznych między PiS i SP, które prędzej czy później by nastąpiło. Do 2019 r. SP była skazana na łaskawy chleb PiS, a Zbigniew Ziobro przypominał lennika Jarosława Kaczyńskiego. Po 2019 r. PiS jest skazany na SP, a Zbigniew Ziobro może budować swoje księstwo, odbierając tematy polityczne PiS. Ustawa była tylko katalizatorem tych procesów.

Być może głosowanie nad ustawą futerkową było próbą wyprowadzenia SP na ubi-

dzy tworzącymi ją partiami: programowe i/lub pod względem potencjału politycznego. Tych różnic nie widać między PiS a SP, widać za to między PiS i Porozumieniem Jarosława Gowina. PiS celuje w wyborcę ludowo-konserwatywnego, Porozumienie – w wielkomiejskiego. Nie tylko nie wchodzi sobie w drogę, ale też PiS korzysta na dostępie do wyborcy wielkomiejskiego, a Porozumienie – na udziale we władzy.

Jednak PiS nie ma alternatywy dla SP, jaką miał jeszcze przed 2019 r. Będzie to prowadzić do nieuchronnych kolizji. A z tych – jak w greckiej tragedii – tylko jeden zawodnik wyjdzie z tarczą i będzie budował swoje polityczne królestwo.

Czy koalicja może wkrótce się rozpaść?

To kwestia czasu. Pierwsze wybory dopiero za trzy lata. Są dwa wyjścia: przyspieszone wybory, ale że odbyłyby się najwcześniej w styczniu, to nastroje powyborcze mogłyby nie dotrzeć do tego czasu, więc raczej odpada. Drugie wyjście to otwarty konflikt koalicjantów, ale on jest nieopłacalny. Raczej pójdą oni drogą „szorstkiej koalicji” na wzór Aleksandra Kwaśniewskiego i SLD. Do rozłamu może dojść rok przed wyborami, gdy SP będzie musiała ostrzej zaważać o wyborcę PiS.

Prezydent Andrzej Duda był pierwszym szefem państwa, którego przyjął papież Franciszek od czasu wprowadzenia w Watykanie obostrzeń związanych z pandemią COVID-19. Audycja odbyła się 25 września. Prezydent sprezentował Ojcu Świętemu kopię obrazu MB Łaskawej.

W oficjalnym komunikacie Biura Prasowego Stolicy Apostolskiej po spotkaniu stwierdzono, że „serdeczne rozmowy odbywały się w kontekście stulecia urodzin św. Jana Pawła II i 40. rocznicy powstania samorządnego, niezależnego związku zawodowego «Solidarność». Poruszono niektóre tematy będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, związane z misją Kościoła, wśród nich promocję rodziny i wychowanie młodzieży. Na koniec omówiono pewne kwestie międzynarodowe,

Prezydent u papieża

takie jak obecny kryzys zdrowia publicznego, sytuacja w regionie i bezpieczeństwo”.

„Jego Świątobliwość Papież Franciszek podkreśla, że pragnienie pokoju leży głęboko w ludzkich sercach. Rozmawialiśmy o tym, jak każdy człowiek, w ramach swoich możliwości, może starać się postępować tak, by zawsze i wszędzie dążyć do pokoju. Ta myśl przyświeca też moim decyzjom” – napisał po spotkaniu prezydent.

Po audiencji u Ojca Świętego prezydent wraz z towarzyszącymi mu członkami delegacji uczestniczył we Mszy św. przy grobie św. Jana Pawła II w Bazylice św. Piotra. Przewodniczył jej abp Jan Romeo Pawłowski,

odpowiedzialny w Sekretariacie Stanu Stolicy Apostolskiej za personel watykańskich placówek dyplomatycznych na całym świecie. – Niech to będzie dla pana, dla rodziny, dla Polaków czas błogosławiony, czas dumnej, wolnej i rozwiniętej Polski – powiedział do Andrzeja Dudy abp Pawłowski, nawiązując do rozpoczętej drugiej kadencji prezydenckiej. Przy grobie św. Jana Pawła II Andrzej Duda z małżonką złożyli białoczerwony wieniec.

Przed audiencją u papieża Franciszka prezydent Duda spotkał się z prezydentem Włoch Sergio Mattarellą oraz odwiedził cmentarz żołnierzy polskich na Monte Cassino./PAP/KAI/red.

fol. PAP/PAW/Vatican Media Handout

Krzysztof Ziemięcki

Sensacja na siłę

Zacznę od opisu fragmentu Z pewnego programu, który ostatnio prowadziłem. Fragmentu dotyczącego ważnej sprawy, ale pokazującego, jak blisko jest nam dziś do przekroczenia cienkiej linii prawdy, półprawdy, a nawet i... fałszu. Co się zdarza, i zdarzać będzie coraz częściej. Ważne, by dzięki posiadanej wiedzy każdy z nas, siedząc na kanapie w domu, był w stanie to zweryfikować.

Podczas dyskusji o tym, co powinien, a czego nie powinien robić nowy, zrekonstruowany rząd, jeden z opozycyjnych polityków zarzucił rządzącym, że nie robią nic, by sprowadzić do Polski przed jesiennym sezonem szczepionki na grype, bo ludzie władzy, jak to bywało w dawnych latach, zaszczepią się sami. Tzn. zasugerował, że premier, ministrowie i politycy obozu rządzącego mają jakieś

„dojścia” albo tajemne magazyny, w których poza kolejką, szybciej od nas maluczkich, dostają takie szczepionki.

Od razu odezwał się wywołany po nazwisku były marszałek senatu, który na Twitterze napisał: „uprzejmie informuję, że szczepionkę przeciw-

ko grypie, którą zaszczepiłem się kilka dni temu, kupiłem w ogólnodostępnej aptece, a czekałem na nią prawie tydzień”. Czy faktycznie tak było, wie tak naprawdę tylko Stanisław Karczewski, bo o nim mowa.

Prawdą jest, że dużej partii szczepionek na grype jeszcze w aptekach nie ma, bo zawsze docierały do nas dopiero w październiku, czyli tuż przed sezonem. Prawdą jest również, o czym pewnie nie wszyscy wiedzą, że do tej pory rząd nie musiał tak wielu szczepionek kupować, bo nie było takiego zapotrzebowania!

Sprzedaż szczepionek to jest wolny rynek, gdzie ludzie mają wybór, o co tak bardzo wielu z nas apeluje i o co zabiega. Można by rzec, że po części sami, jako społeczeństwo, jesteśmy sobie winni, że szcze-

pionek przeciwko grypie nie ma. Dlaczego? Do tej pory Polacy niezbyt chętnie korzystali z dobrodziejstwa, jakim jest szczepienie przeciwko grypie – bo nie chcieli, nie uważali tego za słuszne albo po prostu nie wiedzieli o takiej możliwości. Tylko w zeszłym roku zaszczepiło się zaledwie kilka procent Polaków, a zmarnowano 100 tysięcy zamówionych dawek. Mówiąc wprost, od lat nie jesteśmy atrakcyjnym rynkiem zbytu dla firm produkujących takie preparaty.

Oczywiście rolę rządzących jest zapewnić obywatelom bezpieczeństwa, także zdrowotnego. Za to im, jako podatnicy, płacimy. I być może gdyby rząd znacznie wcześniej zamówił więcej dawek, szczepionki byłyby szerzej dostępne już dziś.

Główny inspektor sanitarny Jarosław Pinkas obiecuje, że Ministerstwo Zdrowia zapewni osobom z grup ryzyka i pacjentom najstarszym szybki dostęp do szczepionki, która została zakupiona i zamówiona przez resort. Wkrótce też w aptekach mają pojawić się nowe partie szczepionek przeciwko grypie.

– Ta szczepionka będzie systematycznie do Polski przyjeżdżała i będzie dostępna w najbliższych tygodniach. Warto się szczepić do stycznia – dodaje Pinkas. To znaczy, że mamy na to jeszcze czas.

Rozumiem, że w momencie, kiedy mamy nawet 1,5 tys. zakażeń koronawirusem dziennie, zwykłych obywateli może oblecieć strach i w panice, a zarazem niewiedzy, będą domagać się wszystkiego na cito. Rozumiem też, że rolą opozycji jest krytyka władzy. Ale czy

Sami, jako społeczeństwo, jesteście sobie po części winni, że szczepionek przeciwko grypie nie ma.

politycy nie powinni popatrzeć na to wszystko chłodniej, nie szukać na siłę sensacji tam, gdzie jej chyba nie ma? W sprawie pandemii rozważa jest tym

bardziej niezbędna, bo to temat społecznie bardzo ważny i wrażliwy. Chociaż wzrost liczby zakażeń koronawirusem, jak przewidują specjaliści, powinien skończyć się w połowie października, to przecież nie zakończy to ani całej pandemii, ani wyzwań, przed jakimi stoi polska służba zdrowia. Wydolna opieka zdrowotna jest w interesie nas wszystkich.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Skradziono relikwię.** Z katedry w Spoleto skradziono relikwię św. Jana Pawła II. Ampułka z kroplą krwi papieża Polaka znajdowała się w kaplicy Krucyfiksu. Kradzież odkrył zakrystian, zamykający świątynię. Kuria arcybiskupia natychmiast powiadomiła kabinierów. Ordynariusz archidiecezji Spoleto abp Renato Boccardo, bliski współpracownik św. Jana Pawła II, nazwał kradzież relikwii świętokradztwem.

■ **Dymisja kardynała.** Papież Franciszek przyjął rezygnację z funkcji prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych oraz praw związanych z godnością kardynalską, złożoną przez kard. Giovanniego Angelo Becciu. Dziennikarze wiążą dymisję ze skandalem finansowym związanym z inwestycją Watykanu w londyńską transakcję na rynku nieruchomości, która doprowadziła do utraty przez Stolicę Apostolską milionów euro z tytułu opłat wnoszonych na rzecz pośredników.

■ **Kazachstan zlikwidował karę śmierci.** Kazachstan postanowił podpisać protokół międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych dotyczący zniesienia kary śmierci. Moratorium na najwyższy wymiar kary obowiązuje w tym kraju od 2003 r.

■ **Migranci zatopili na Oceanie.** Dziesięciu nielegalnych imigrantów z Komorów, w tym siedmioletnie dziecko, zatopiono, usiłując dopłynąć na pobliską, należącą do Francji, wyspę Majottę. Gdy Komory ogłosiły w 1974 r. niepodległość, mieszkańcy Majotty opowiedzieli się za pozostaniem we Francji. Wyspa należy też do UE.

■ **Katastrofa samolotu na Ukrainie.** Samolot An-26 Ukraińskich Sił Zbrojnych spadł na ziemię podczas lotu szkoleniowego w pobliżu miasta Czuhujiw w obwodzie charkowskim na Ukrainie. Leciąco nim 20 słuchaczy Charkowskiego Narodowego Uniwersytetu Sił Powietrznych Ukrainy i siedmiu oficerów. Znalaziono 25 ciał, jedna osoba zmarła w szpitalu, jedna ocalała. 20-letni Władysław Żołoczewski, jedyny który się uratował, rozmawiał w z prezydentem Wołodymyrem Zełenskim i szefem lokalnej administracji obwodowej Ołeksiejem Kuczerem. – Mówił, że wszystko działa się jak w grze komputerowej. Kiedy odzyskał przytomność, zobaczył, że jego kolega się pali – opowiadał Kuczer.

fol. PAP/PA/Markian Lyseiko

POLSCY ŻOŁNIERZE POD LWOWEM

Około 4 tys. żołnierzy z Polski, USA, Wielkiej Brytanii, Rumunii, Kanady, Danii, Litwy oraz Ukrainy wzięło udział w ćwiczeniach wojskowych Rapid Trident – 2020. Odbyły się one na poligonie w Jaworowie (obwód lwowski) w pobliżu granicy z Polską. Otwierając je, prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski, podkreślił, że manewry to istotny krok na drodze jego kraju do NATO. Celem ćwiczeń jest podwyż-

szenie poziomu przygotowania i operacyjności ukraińskich wojsk oraz zwiększenie stopnia kompatybilności sztabów: Ukrainy, USA i innych krajów Sojuszu. Scenariusz zakłada destabilizowanie sytuacji przez państwo agresora na terenie innego kraju i próbę okupacji. Wojska sojuszników państw organizują obronę i wyzwalały tymczasowo okupowane terytoria oraz prowadzą operację stabilizacyjną.

fol. PAP/PA/Simon Caillie

Magawa, gigantyczny szczur afrykański, otrzymał złoty medal od brytyjskiej weterynaryjnej organizacji charytatywnej

People's Dispensary for Sick Animals (PDSA) za swoją pracę polegającą na wykrywaniu min w Kambodży. Dziesięciolecie konfliktów sprawiły, że w tym kraju pozostało wiele milionów niewybuchów, które każdego roku zabijają lub ranią dziesiątki ludzi. Kambodża od lat powoli usuwa miny, ale jest to trudna i niebezpieczna praca. Magawa został przeszkolony przez organizację pozarządową APOPO, która przyucza szczury do wykrywania zapachu wybuchowych substancji chemicznych używanych w minach lądowych i wskazywania ich opiekunom.

SZWAJCARZY UHONOROWALI SUWOROWA

W szwajcarskiej miejscowości Andermatt odbyła się uroczystość upamiętniająca rocznicę przemarszu przez Alpy rosyjskiego generała Aleksandra Suworowa. Ambasador Rosji w Szwajcarii Siergiej Garmonin i szwajcarski generał Lucas Caduff złożyli kwiaty przy krzyżu wykutym z kamienia w wąwozie

Schollenen – pomniku żołnierzy rosyjskich poległych w wojnach z Napoleonem w 1799 roku. Gen. Caduff oświadczył, że „Suworow przybył, by wyzwolić Szwajcarię”. Polacy znają Suworowa z zupełnie innych wydarzeń – to on odpowiedzialny jest za rzeź Pragi podczas insurekcji kościuszkowskiej 1793 r.

fol. PAP/PA/Urs Flueeler

POŻAR NA MAJORCE

W Parku Natury S'Albufera na Majorce wybuchł pożar. Wiał silny wiatr i płomienie rozprzestrzeniły się bardzo szybko. Do gaszenia ognia wysłano samolot, ale w nocy musiał wrócić na lotnisko. Ostatecznie, pożar ugaszono. Park

fol. PAP/EPA/Cati Cladera

położony jest 5 km od Port d'Alcudia, w południowo-wschodniej części Majorki. Obszar parku oddzielony jest od morza pasmem wydm. Są to największe mokradła nad Morzem Śródziemnym. Podziwiać tu można wiele gatunków ptaków m.in. czapłę białą. Czasem można spotkać także żurawie i ibisy kasztanowe. Są tu również dzikie konie Camargue.

TAJNE ZAPRZYSIĘZENIE ŁUKASZENKI

Potajemnie zorganizowane zostało zaprzysiężenie Aleksandra Łukaszenki na szóstą już kadencję prezydencką. Informacji o niej nie podano wcześniej, nie było też wymaganej prawem transmisji w telewizji publicznej. Mieszkańcy Mińska domyślili się, że odbywa się ważne spotkanie, bo przez centralne ulice przejechała kolumna prezydencka. Wiele krajów nie uznało objęcia przez Łukaszenkę urzędu prezydenta. „Prezydent wybrany w niedemokratycznych wyborach nie może zostać uznany za legalnie sprawującego władzę, niezależnie od tego czy zaprzysiężenie będzie potajemne, czy oficjalne” – stwierdziło polskie MSZ. Po uroczystości w Mińsku doszło do kolejnych protestów. Milicja brutalnie atakowała demonstrantów, bijąc ich i zatrzymując.

fol. PAP/EPA/Sergei Shelleg

KONFLIKT ARMENIA – AZERBEJDŻAN

Zaostrzył się konflikt między Armenią i Azerbejdżanem. Najpierw Ministerstwo Obrony Azerbejdżanu poinformowało o kontrnatarciu w Górskim Karabachu – regionie formalnie należącym do tego kraju, ale zamieszkanym przez Ormian i stanowiącym samozwańczą republikę, faktycznie powiązaną z Armenią. Siły azerskie miały odeprzeć atak Ormian. Premier Armenii

Nikol Paszinyan oświadczył jednak, że agresorami są Azerowie, którzy ostrzelali m.in. stolicę Górskiego Karabachu, Stepanakert. W Armenii wprowadzono stan wyjątkowy i ogłoszono powszechną mobilizację. Konflikt o Górski Karabach wybuchł w 1988 r., a wojna pochłonęła 30 tys. ofiar. Na zdjęciu: siły ormiańskie podczas jednego z poprzednich starć w tym regionie.

fol. PAP/EPA/Armenia Defence Ministry Press S

■ Szwajcaria nie zamknie granic.

Według wstępnych danych, szwajcarscy wyborcy odrzucili w referendum propozycję zakończenia porozumienia z UE w sprawie swobodnego przepływu osób. Przeciwko głosowało prawie dwie trzecie biorących udział. Propozycję zgłosiła prawicowa Szwajcarska Partia Ludowa (SVP).

■ Kard. Ladaria o nieposłusznym kapłanie.

Watykan „uczynił wszystko, co możliwe, aby prowadzić dialog” z irlandzkim księdzem – powiedział prefekt Kongregacji Nauki Wiary, kard. Luis Ladaria SJ. Chodzi o ks. Tony'ego Flannery, któremu w 2012 r. zakazano sprawowania posługi publicznej z powodu jego poglądów na temat kapłaństwa i seksualności. W 2010 r. był on jednym z inspiratorów założenia Irlandzkiego Stowarzyszenia Księża Katolickich, które podkreśla „prymat indywidualnego sumienia” i domaga się „przekształcenia posługi w Kościele, w celu włączenia darów, mądrości i doświadczenia całej wspólnoty wiary, męskiej i żeńskiej”.

■ Dramat Koreańczyka z Południa.

Władze w Seulu poinformowały, że z południowokoreańskiego statku patrolowego zaginął jeden ze strażników. Został odnaleziony na wodach Korei Północnej. Żołnierze tego kraju zabili go, oblali benzyną i podpalili. Pjongjang przyjął podobno taktykę, iż w obawie przed koronawirusem każdy nielegalny przybysz będzie zabijany.

■ Święcenie biskupie w Trondheim.

Pierwsze od XVI wieku święcenia biskupie odbędą się w katedrze św. Olafa w Trondheim w Norwegii. Sakrę biskupią przyjmie o. Erik Varden, nowy ordynariusz miejscowej prałatury terytorialnej. Od 11 lat prałaturą zarządzał, jako administrator apostolski, bp Bernt Eidsvig z Oslo.

■ Starcia w Nigerii.

Nigeryjskie wojsko poinformowało, że w wyniku zasadzki na rządowy konwój w północno-wschodniej części kraju zginęło 18 osób. Odpowiedzialność za atak wzięło na siebie tzw. Państwo Islamskie. W Nigerii walki z islamistami trwają od ponad dziesięciu lat.

■ Uluru nie do zwiedzania on-line.

Góra Uluru, uważana przez Aborygenów za świętą, została zamknięta dla zwiedzających. Zarząd australijskich parków narodowych zwrócił się też do Google o zlikwidowanie możliwości „wycieczki on-line”, bo takie jest życzenie „tradycyjnych właścicieli Uluru”. Google przychyliło się do tej prośby.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

„Nie” dla interkomunii

W ubiegłym tygodniu odbyło się w Fuldzie zebranie plenarne Konferencji Episkopatu Niemiec. Tematami jesienno-zgromadzenia były kwestia uchodźców, rola Kościoła w czasie pandemii i solidarność z obywatelami Białorusi, jednakże obrady i przekaz medialny zdominowany został przez kwestię interkomunii – czyli wspólnej Eucharystii – katolików i protestantów.

We wrześniu 2019 roku Ekuumeniczna Grupa Robocza teologów katolickich i ewangelickich (ÖAK) opublikowała tekst „Wspólnie przy stole Pańskim”, którego sygnatariuszem był m.in. bp Georg Bätzing, obecny przewodniczący Episkopatu Niemiec. Stwierdził on wtedy, że dokument przyczyni się do przełamania wieloletniej „blokad”, a obecnie zapowiedział,

że wypracowane w dokumencie rozwiązanie zostanie zastosowane na Ekuumenicznym Zjeździe Kościołów w maju przyszłego roku we Frankfurcie. Jednakże tuż przed jesiennym zebraniem plenarnym, bp Bätzing otrzymał list od Kongregacji Nauki Wiary, w którym podkreślono,

że „Watykan udzielił uzasadnionej teologicznej odmowy wzajemnego zapraszania katolików i protestantów do wspólnoty eucharystycznej. Różnice w rozumieniu Eucharystii i urzędu kościelnego są „jeszcze tak istotne”, że w chwili obecnej interkomunia między katolikami i ewangelikami jest wykluczona. Nie ma też podstaw „do indywidualnej decyzji sumienia”.

Zdaniem Kongregacji dokument ten wyjaśnia w sposób niedostateczny kwestie „katolickiego pojęcia Kościoła, Eucharystii i urzędu” oraz stworzyłby „nieuchronnie nowe przeszkody w dialogu ekuumenicznym z Kościołem prawosławnym” poza granicami Niemiec.

Stanowisko Kongregacji spotkało się z dość oschłym przyjęciem niemieckiego Episkopatu i było jednym z ważniejszych

przedmiotów zeszytygodniowego zebrania plenarnego. Stanowisko Kongregacji poparł Przewodniczący Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan, kard. Kurt Koch, który dodał, że także papież Franciszek jest „zaniepokojoy” tymi wydarzeniami i „sytuacją Kościoła w Niemczech w ogóle”.

„List z Rzymu wyraźnie zasignalizował, że dokument

ÖAK porusza kwestie, o których Kościół w danym kraju nie może po prostu sam zdecydować. Trudno mi zrozumieć, w jaki sposób chce się iść drogą eucharystycznej komunii

między katolikami i protestantami, nie włączając do rozmowy prawosławnych i wschodnich”, powiedział kard. Koch w wywiadzie dla katolickiego miesięcznika „Herder Korrespondenz”.

Jesienne zebranie Episkopatu Niemiec odbyło się po spotkaniach regionalnych tzw. „Drogi Synodalnej”, które miały miejsce 4 września w pięciu miastach, zamiast jednego zgromadzenia odwołanego z powodu koronawirusa.

Bp Bätzing stwierdził w wywiadzie dla „Bonner General-Anzeiger”, że nie widzi zagrożenia, aby Kościół w Niemczech zerwał komunie z Kościołem powszechnym w wyniku „Drogi Synodalnej”. Z kolei metropolita Kolonii, kard. Rainer Maria Woelki, zauważył podczas spotkania Kręgu Uczniów Ratzingera, które odbyło się w ostatni weekend września, że nie

Papież Franciszek jest zaniepokojony wydarzeniami i sytuacją Kościoła w Niemczech.

jest gotów prowadzić dialogu czyli „Drogi Synodalnej”, „wbrew żywej tradycji Kościoła”, ponieważ „to zniekształca Słowo Boże”. Dodał, że nie może „przemilczeć podejrzenia, iż poddaje się tutaj

dyskusji tradycję i wspólnotę wykładni z Kościołem powszechnym, aniżeli szuka prawdziwych odpowiedzi, które oddają sprawiedliwość realiom życia jak i prawdzie Objawienia”.

Komu więc mają służyć owe reformy? Wiernym? Chyba też nie, bo przeprowadzone niedawno badania Erfurckiego Instytutu Badania Opinii „INSA Consulere” wykazały, że 53% katolików i 63% protestantów nie jest zainteresowanych „Drogą Synodalną”.

Duchowni pod kontrolą?

Rosyjska Duma Państwowa rozważa wprowadzenie obowiązkowej atestacji w rosyjskich uczelniach tych duchownych różnych wyznań, którzy kształcili się za granicą. – Podejmowane przez państwo próby wprowadzenia zmian do obowiązującej ustawy o wolności sumienia nie przyniosą pozytywnych skutków, ale doprowadzą do sprzeczności, które trudno będzie potem rozwiązać – stwierdził wikariusz generalny archidiecezji Matki Bożej w Moskwie ks. Kirill Gorbunow.

Projekt opracowany przez deputowanych wywołał gwałtowne zastrzeżenia i sprzeciw wielu wspólnot wyznaniowych, przede wszystkim buddy-

skich, muzułmańskich, żydowskich i protestanckich. W efekcie drugie czytanie projektu poprawek przełożono na czas nieokreślony.

W wypowiedzi dla Rosyjskiej Agencji Informacyjnej „Nowosti” ks. Gorbunow przyznał, że „duchowni, przyjeżdżający do pełnienia posługi w Rosji, winni znać historię oraz dziedzictwo kulturalne i religijne tego kraju i nie powinni głosić idei ekstremistycznych”. Jednocześnie zaznaczył, że formacja duchowieństwa jest wewnętrznie sprawą danego Kościoła. Jego zdaniem „dopóki nie dochodzi do łamania prawa na tym tle, działalność swych duchownych mają kontrolować same wyznania”. **/pk**

Trump każe ratować

Prezydent Donald Trump wydał 23 września rozporządzenie wykonawcze mające gwarantować opiekę medyczną niemowlętom, które przeżyły aborcję. Pełny test aktu prawnego jeszcze nie został ogłoszony, ale ma to być federalna wersja propozycji ustawodawczej przegłosowanej już w niektórych stanach USA.

Rozporządzenie „Born-Alive”, jak wyjaśnił prezydent, ma zapewnić, „że wszystkie bezcenne dzieci urodzone żywe, bez względu na ich sytuację, otrzymają opiekę medyczną, na którą zasługują”. – To jest nasz

święty obowiązek moralny – powiedział w nagraniu wcześniej przemówieniu wideo podczas wirtualnego Narodowego Katolickiego Śniadania Modlitewnego.

Do prób wprowadzenia ustawy o udzieleniu pomocy dzieciom, które przeżyły aborcję, doszło kilka razy w Kongresie. Nigdy jednak projekt ustawy nie stał się prawem, gdyż utknął w zdominowanej przez członków Partii Demokratycznej Izbie Reprezentantów w latach 2019-2020. Większość demokratów sprzeciwia się takiej ustawie. **/KAI/CNA**

Dariusz Kowalczyk SJ

Postępowe opary absurdu

Niektórzy, chcąc zdeprecjonować jakąś opinię lub postawę, mówią ze wzgardą: „toż to średniowiecze!”. Rzeczywiście! Poziom wiedzy w wielu dziedzinach był w wiekach średnich dużo niższy niż obecnie. Ludzie wierzyli w różne dziwaczne mity i zabobony. Ale, czy współcześni użytkownicy laptopów i smartfonów, naprawdę są dużo bardziej racjonalni niż mieszkańcy Europy np. w XIII wieku? Jeśli porównuję tak subtelnych myślicieli, jak Tomasz z Akwinu, Bonawentura z Bagnoregio, czy też Duns Szkot z niektórymi współczesnymi psychologami, socjologami, wykładowcami wydziałów gender itp., to nie mam wątpliwości, kto bardziej starał się kierować rozumem...

Pomimo niebywałego rozwoju technologicznego, coraz bardziej nasuwa się myśl, że żyjemy w czasach ideologicznej, programowej pogardy dla rzeczywistości i dla rozumu próbującego poznać i opisać tę rzeczywistość. Fora internetowe obnażyły nie tylko wielkie pokłady skrywanego w realu chamstwa, ale także brak np. umiejętności czytania ze zrozumieniem, odróżnienia istoty rzeczy od nieistotnych akcydensów, czy też logicznego przyczynowo-skutkowego myślenia. Przerażająca jest podatność współczesnego człowieka na „łykanie” różnego rodzaju absurdalnych idei. O dziwo, wydaje się, że są na nie podatne szczególnie

tw. elity, od których należałoby wymagać rozumności i rozsądku.

Np. elity Hollywood ustaliły zasady, którymi będzie kierować się Amerykańska Akademia Filmowa w przyznawaniu Oscara za najlepszy film. Otóż w ocenie

filmów będzie brane pod uwagę, czy zachowane są wśród aktorów i całej ekipy filmowej określone parytety dotyczące: płci, orientacji seksualnej, tożsamości

Przerażająca jest podatność współczesnego człowieka na „łykanie” różnego rodzaju absurdalnych idei.

etnicznej i rasowej. Jeszcze nie tak dawno opowiadano by coś takiego jako dobry żart. Bo przecież było oczywiste, że wybitny film nie zależy od tego, czy scenariusz przewiduje jakąś rolę dla homoseksualisty, czarnoskórego, czy też kobiety. Zresztą obsada zależy od opowieści, a opowieści mogą być piękne i głębokie, bez względu na to, czy jest w niej jakiś gej, czy też nie. Swoją drogą ciekawe, co by było, gdyby ktoś stwierdził, iż nie może dostać Oscara film, w którego obsadzie albo w ekipie telewizyjnej, nie ma przynajmniej 5 procent praktykujących katolików? Absurd! Ale jeszcze bardziej absurdalne jest to, że tego rodzaju postępowe brednie spotykają się z uznaniem wielu wydawców i niegłupich ludzi.

Śmiało się swego czasu z absurdów realnego socjalizmu. Opowiadano sobie na ten temat rozliczne kawały. Jakimś cudem powstały w PRL-u nawet filmy, jak niezapomniany

„Miś” Stanisława Barei, z których śmiejemy się do dziś. Władza opowiadała dyrdymały o mającej trwać na wieki przyjaźni polsko-radzieckiej. A za publiczne podważanie tego rodzaju retoryki można było zostać skazanym, bo to uderza-

ło w „żywotne interesy naszej socjalistycznej ojczyzny”. Ale, oto dziś można być skazanym, wykluczonym za podważanie ideologii LGBT. Mamy nowe absurdy, z pewnego punktu widzenia bardziej niebezpieczne i bardziej skuteczne w „praniu mózgów”.

Oto jakiś gość stwierdza, że czuje się kobietą, a właściwie, to czuje się kimś ponad byciem mężczyzną i kobietą. W każdym razie nie akceptuje, jeśli ktoś mówi o nim „per on”, a jeśli ktoś tak śmie mówić, to może nawet stracić pracę, jak to przydarzyło się pewnemu redaktorowi. Ów „niebierny”, cokolwiek miałoby to znaczyć, gość dopuszcza

się prymitywnej chuliganerii bijąc z powodów ideologicznych drugiego człowieka i niszcząc jego mienie. Kiedy zostaje aresztowany przez policję, to robi się wrzask, że oto reżim prześladowa młodych ludzi za ich najgłębsze przekonania i seksualne tendencje. Powstają jakieś listy, nie w obronie pobitego człowieka, ale w obronie agresora. Jest on zapraszany przez media, gdzie głosi farmazony o swoich seksualnych relacjach. Absurdy PRL-u w „Miś” przynajmniej śmieszyły. Lewacko-liberalne absurdy nawet nie śmieszą. Porażają!

Absurdy wynikają z głupoty. Ale tutaj mamy do czynienia nie tylko z głupotą. To jakieś diabelskie zadecydowanie. Zły Duch neguje rzeczywistość, odwraca znaczenia i sensy, chichocze złowrogo...

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

REKLAMA

w|drodze

Modlitewnik dla autentycznych katolików!

w|drodze.pl

Robert Sarah, że to, co wirtualne, nie może nam zastąpić tego, co realne i sakramentalne. Dla człowieka, dla jego duchowego zdrowia największą wartością jest obecność. Jest tak ważna, że sam Bóg wybrał ją jako formę kontaktu z człowiekiem. Chrystus przyszedł na świat, aby fizycznie być z ludźmi, aby mogli spotkać i doświadczyć Boga. Bez tego spotkania, dokonującego się dzisiaj w sakramentach, nie da się budować rzeczywistej przyjaźni z Bogiem.

Zwykle Kościół w sytuacjach kryzysowych był bliżej ludzi. Czy dobrze tę sytuację wykorzystaliśmy?

W wielu krajach Kościół zupełnie podporządkował się dyrektywom świeckich władz sanitarnych. Przez moment było to może nawet wygodne dla niektórych duchownych. W Polsce też zdarzało się zamykanie Kościołów, choć aż takich wymagań nie było. Większość księży starała się maksymalnie wykorzystać dopuszczalne limity na Mszach. Nikt wtedy nie wiedział jak będzie przebiegać pandemia, ale z pewnością nie było to idealne rozwiązanie. Było to sprzeczne z dwoma tysiącami lat Kościoła, ponieważ w czasie zagrożenia ludzie zwykle bardziej garnęli się do świątyń.

fol. xtz

Wiara w dobie pandemii

Z Biskupem Włocławskim **Wiesławem Alojzym Meringiem**,
rozmawia ks. Henryk Zieliński

Co pandemia COVID-19 ujawniła na temat stanu Kościoła w Polsce?

Trudno jeszcze o jednoznaczne odpowiedzi w tej kwestii. Pandemia wciąż trwa. Ale już się potwierdziło, że Kościół w swojej pracy duszpasterskiej zawsze będzie znajdował ludzi, którzy zechcą go wesprzeć. Widać ogromną aktywizację ludzi świeckich. Wierni w tych trudnych dniach poczuli konieczność podjęcia odpowiedzialności za Kościół.

Równolegle uruchomili się wrogowie Kościoła, nakręcając spiralę nienawiści i upokorzeń. Na szczęście spotyka się to z odporem tych chrześcijan, którzy są najbardziej świadomi swojej wiary. Byłbym szczęśliwy, gdyby ten odpór był silniejszy w polskich rodzinach. Tam wciąż za mało jest przejęcia się tym, co dzieje się w szkołach i na uniwersytetach. Często doświadczam dziwnej obojętności albo poczucia niemocy ze strony rodziców. Nie interesuje ich, co dzieje się z ich dziećmi w szkole, co

dzieci robią w czasie wolnym. Nie obchodzą ich relacje towarzyskie, które ich dzieci nawiązują, głównie za pośrednictwem internetu.

Mimo wszystko, dziękuję Bogu za polski laikat, za jego włączanie się w obronę i pracę Kościoła. To powinno dawać nadzieję każdemu duszpasterzowi. Jeśli ksiądz czy biskup nie będzie miał poparcia świeckich, to stanie się bezradny wobec wyzwań, które nadchodzą.

W czasie największych obostrzeń sanitarnych działalność Kościoła przeniosła się do przestrzeni wirtualnej. Jakie są tego efekty?

Przeniesienie życia religijnego do świata wirtualnego było koniecznością, ale przyniosło również negatywne skutki. Teraz musimy ludziom tłumaczyć, że to nie jest to samo, czy zjadamy obiad przy swoim stole, czy tylko oglądamy na ekranie jak inni go spożywają. Cieszę się z tego, co ostatnio powiedział kard.

Tak było jeszcze w czasie II wojny światowej. Tymczasem ostatnie doświadczenia, zwłaszcza w czasie Uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego, były przygnębiające. Wiem, że dla wielu ludzi świeckich niemożność fizycznego udziału w Eucharystii była strasliwym doświadczeniem. Dzięki Bogu, że znowu możemy spotkać się w kościołach.

Wierni wrócili już do kościołów?

Część wiernych, kierując się różnymi motywami, nie wróciła do świątyń. W naszej diecezji ci, którzy jeszcze nie wrócili do świątyń, to ok. 25-30 proc.

Nastąpiła relatywizacja obowiązków religijnych?

Wynika to z niezrozumienia intencji dyspensowania od udziału w niedzielnej Eucharystii. Być może na samym początku było to jakoś uzasadnione. Ale potem ludzie zaczęli się

tłumaczyć, że po co mają chodzić do kościoła, skoro mogą sobie obejrzeć Mszę w telewizji. W jakimś sensie sami zawiniliśmy, bo niedostatecznie wytłumaczyliśmy wiernym sens dyspensowania. W tej chwili nie ma żadnego powodu żeby nie uczestniczyć we Mszy. Jak długo nie będzie ona centrum naszego życia, tak długo nasze chrześcijaństwo będzie puste. Nie chodzi o to, żeby dotrzeć do kościoła, tylko żeby spotkać się z Chrystusem, zaprosić Go do swego życia i z Nim pójść do zadań, które nas czekają.

Kard. Jean-Claude Hollerich, przewodniczący Komisji Konferencji Episkopatów Unii Europejskiej stwierdził, że pandemia przyspieszyła dechrystianizację o dziesięć lat...

Wszystkie dane socjologiczne na ten temat są jednoznaczne. U nas też zaczął się proces laicyzacji, to wiemy. Ale co zrobić wobec tak nagłego tąpnięcia? Być może za łatwo i za szybko uciekliśmy się do dyspensy od Mszy?

Obostrzenia wprowadzał rząd deklarujący życzliwość do Kościoła, może to dodatkowo uśpiło czujność episkopatu?

To prawda, że gdyby obostrzenia wprowadzał rząd negatywnie nastawiony do Kościoła, wzbudziłoby to naszą większą czujność i opór. Trzeba jasno powiedzieć, że rząd w pierwszej fazie zastosował wobec Kościoła surowsze obostrzenia niż wobec hipermarketów czy innych placówek. Nawet w tramwaju mogło być więcej ludzi niż w kościele.

Ostatnia instrukcja Kongregacji ds. Duchowieństwa na temat parafii przywołuje apel papieża Franciszka o większą kreatywność w duszpasterstwie. Jak Ksiądz Biskup to rozumie?

Ojciec Święty często o tym mówi. Ta nowa kreatywność ma dotyczyć sposobu głoszenia Ewangelii, ale zarówno jej treść, jak i nakaz misyjny „Idźcie i nauczajcie”, pozostaje ten sam. Chodzi o to, żebyśmy my, duchowni, nie usypiali naszego sumienia, żebyśmy mieli świadomość, iż od naszej odpowiedzi na to wezwanie zależy postawa wiernych. Parafia nie może być punktem usługowym. Sprawowanie chrztów, ślubów i pogrzebów to za mało. Parafia, która ogranicza się tylko do duszpasterstwa sakramentalnego, nie ma dzisiaj racji bytu. Musi być oparciem dla wspólnot wiernych, którzy chcą się angażować w duszpasterstwo.

Słychać czasem, że parafia się przeżyła...

Nie tylko, że się nie przeżyła. Wciąż jest częścią struktury Kościoła. Wielu księży robi wszystko, aby pobudzić dynamizm parafii, zjednać ludzi i zachęcić ich do włączenia w życie kościelne. Ale są i śpiochy. Dlatego taka watykańska instrukcja jest potrzebna.

Może pobudzi świadomość, która powinna być w każdym księdzu od chwili święceń.

Nie brakuje Księdzu Biskupowi księży, żeby zapewnić obsadę parafii?

Bardzo brakuje. Diecezja włocławska przez wiele lat odrabiała straty personalne, które poniosła w czasie ostatniej wojny. Teraz mamy inne zjawisko. Młódzież ma coraz większe trudności z podejmowaniem decyzji życiowych na zawsze. Dotyczy to zarówno małżeństwa, jak i kapłaństwa. Prócz tego samo pojęcie służby stało się niemodne. A w Kościele inaczej się nie da.

Młodzi ludzie wstępując do seminarium pewnie szczerze wyrażają wolę służenia Chrystusowi i ludziom. Ale szybko pojawiają się kryzysy, powodowane duchem czasu i złej kultury, która lansuje antywartości. To źle wpływa na ludzi. Nawet, jeśli człowiek dojdzie do święceń, to po kilku latach zaczyna przeżywać wewnętrzny kryzys. Czasem młody ksiądz mówi mi: „zostaję wierzącym i praktykującym, ale już nie chcę służyć Kościołowi”. Jakby kapłaństwo było umową czasową.

Czy to nie jest również skutek zatrąty wspólnoty kapłańskiej?

Od początku powtarzam, że ksiądz, który nie trzyma się wspólnoty kapłańskiej, jest chory. Jan Paweł II mówił o zjazdach koleżeńskich, że one mają moc jednoczenia księży. Dzisiaj, zwłaszcza w miastach, porobiły się nam takie księstewka, że każda parafia żyje samodzielnie, każdy proboszcz i wikariusz dla siebie.

Ale żebyśmy nie popadli w przygnębienie, to powiem, że znam takie przykłady, kiedy młodzi księża gromadzą się na wspólne odprawianie brewiarza. Są też grupy młodych księży, którzy szukają formacji wakacyjnej w ośrodkach rekolekcyjnych. To jest prawdziwa pociecha.

Jakie jest doświadczenie Księdza Biskupa z funkcjonowaniem tzw. rejonów duszpasterskich, o których mówi watykańska instrukcja?

U nas takie trzy regiony funkcjonują od dawna: włocławski, koniński i sieradzki. Wynika to zarówno z uwarunkowań geograficznych jak i społeczno-kulturowych. Oczywiście, w każdym rejonie musi być świadomość, że jest on częścią Kościoła diecezjalnego. Na czele rejonu stoi wikariusz biskupi, który koordynuje pracę okolicznych dekanatów i parafii. Dzięki tym wikariuszom biskupim mam na bieżąco informacje z terenu. Przy takim kształcie diecezji, jak nasza, jest to konieczne rozwiązanie.

Do tego dochodzi specyfika duszpasterska poszczególnych rejonów. Południe jest cieplejsze. O Kujawiakach mówi się, że muszą

się najpierw do czegoś przekonać, żeby to poprzeć. Zaś Konin i Wielkopolska to rejon bardzo praktycznie nastawiony do życia, przeżywający obecnie trudności ekonomiczne. Pod znakiem zapytania jest przyszłość kopalni węgla brunatnego. Stąd i wrażliwość duszpasterska musi być w każdym z tych rejonów inna.

A propos tej wrażliwości: media nagłaśniały zawartą w tej instrukcji kwestię ofiar składanych przy okazji posług duszpasterskich. Mamy z tym problem?

W dokumencie zawarte są ogólne wskazania dla całego Kościoła. Ale w każdym kraju są inne uwarunkowania. W Niemczech i w Austrii księża mają wypłacane pensje. W innych krajach jak Włochy, Hiszpania, Szwajcaria czy Francja też są częściowe pensje. Nie można tego porównywać z sytuacją w Polsce, gdzie księża żyją tylko z dobrowolnych ofiar wiernych. Mówić księdzu w Polsce, że ma nie przyjmować ofiar, to byłoby nieludzkie. Jeśli ktoś przed ślubem złoży ofiarę, to nie jest przecież opłata za sakrament, tylko ofiara składana przy okazji ślubu, również za cały proces przygotowania. Nie róbmy z polskich księży chciwców, bo oni również z dobrowolnych ofiar utrzymują parafie.

Wspomniany dokument ostrzega nas przed dwoma skrajnościami: gnostycyzmem i pelagianizmem...

Są takie grupy „wtajemniczonych”, które są przekonane, że wszystko wiedzą lepiej od biskupa i od papieża. Wątpię jednak, żeby udało się ich nawrócić. Nawet wołanie Ojca Świętego traktują wybiórczo.

Dobłą odpowiedzią na te problemy jest przesłanie św. Faustyny. U nas w diecezji mamy parafię jej urodzenia, chrztu i Pierwszej Komunii. W tym roku po raz pierwszy jej wspomnienie będzie obchodzone w całym Kościele. Św. Faustyna jest niezastąpionym wzorcem zdrowej religijności. Była prostą dziewczyną, która nie polegała na własnej mądrości. Ufała całkowicie Bogu. Głosiła miłosierdzie, ale nie relatywizowała grzechu, mówiła o karze wiecznej i potrzebie nawrócenia. Nie było jej stać, żeby w każdą niedzielę pójść z rodzinnego Głogowca do Świnic Warckich na Mszę świętą, bo nie miała butów. Kierowała się wtedy na dźwięk dzwonów w stronę kościoła i prosiła Chrystusa o wybaczenie. A nam dzisiaj wystarczy byle powód, by uznać, że nie musimy uczestniczyć w Eucharystii. Trzeba polecać wiernym czytanie tych fragmentów „Dzienniczka”, w którym ona to opisuje. Być może od tego zacznie się także nasze nawrócenie i zaczniemy słowa Chrystusa brać tak poważnie, jak ona to robiła.

Od dnia, w którym oficjalnie zaczął się w Polsce okres pandemii COVID-19, minęło 6 miesięcy. Nie zapomnimy długo tego czasu, a jeszcze nie wiemy, co czeka nas w przyszłości.

ks. Jacek Grzybowski

Już tych kilka miesięcy epidemii powinno stać się dla nas przedmiotem wnikliwej refleksji. Jak przeobraził nas, relacje, życie osobiste, pracę zawodową, nasze odniesienia i plany, nasze myślenie o przyszłości stan pandemiczny i związane z nim zmiany osobistego i publicznego sposobu funkcjonowania? Czy są rzeczy, które dokonały się nieuchronnie, czy też można było inaczej pokierować procedurami? Nie uciekniemy od tych pytań. Musimy się zadawać, tym bardziej, że przyszłe pokolenia nie tylko z zacięciem pochyliły się nad globalnym czasem pandemii, ale również rozliczą nas z naszych postaw i reakcji.

LOCKDOWN I JEGO SKUTKI

Pierwszą radykalną oznaką epidemii stała się społeczna izolacja, która w marcu i kwietniu poskutkowała zawieszeniem właściwie wszelkiej działalności publicznej i ekonomicznej. Z angielska nazwano ten proces lockdown (zakaz wyjścia) bądź shutdown (zamknięcie). Okres ten pokazał jak dość łatwo można przekonać/zmusić społeczeństwo do gruntownej zmiany stylu życia. Zamknięto prawie wszystkie instytucje i część sklepów, nakazywano nam pozostanie w domach. Stał się ostrożni w kontaktach, szybko nauczyliśmy się dystansu społecznego, unikania zbędnych relacji, a jednocześnie zaczęliśmy, z pomocą technologii, realizować swoje życiowe potrzeby na odległość.

Jakie są ostatecznie psychologiczne i socjologiczne skutki czasu zamknięcia i izolacji nie wiemy – badania trwają – ale o domowej przemocy jak i eskalacji różnorodnych, zarówno sąsiedzkich jak i rodzinnych patologii, słyszał właściwie każdy z nas. Na to nakłada

się trochę już opisany, cyfrowy syndrom młodych, którzy przez nauczanie on-line i wymuszoną samotność, jeszcze mocniej doświadczali wciągającej mocy internetu.

Czy oczarowani siłą wirtualnego świata, nie dostrzegamy, że cyfrowy świat nie jest przestrzenią uczenia się godziwych zachowań, obyczajów, norm i postaw? Stanowi raczej niewyczerpany rezerwuuar uprzedmiotowionych treści, znaków, zdjęć i gier, które można bez konsekwencji nieustannie konsumować. One nie tyle wychowują, ile raczej formatu-

towego potraktowania chorego na SOR-ach (rozmowa przez drzwi i domofon, pytania nie o chorobę, a o pobyty za granicą i ogniska koronawirusa) i zakazów odwiedzania bliskich w szpitalach. Wyrzucono osoby postronne ze szpitalnych korytarzy, chorzy zostali sami, bez rodzinnych odwiedzin, często, szczególnie starsi, pozostawieni sami sobie, nie myci, słabo karmieni, samotni ze swym cierpieniem w doświadczeniu obojętności.

COVID-19 dał swoisty komfort służbie zdrowia. Teraz na szpitalnych korytarzach

Jak koronawirus nas zmienił?

ją. Do tego dochodzi proteza edukacji, jaką jest nauczanie on-line, dokonujące się przez pandemię, zarówno w szkole jak i na uniwersytetach i politechnikach.

Sprawdzenie akademickiego kształcenia – wykładów do telewizyjnej pogadanki, a seminariów i ćwiczeń do obrazków z kamery – stanowi w moim przekonaniu wstęp do gremialnej tabloidyfikacji młodego pokolenia. Obawiam się, że powszechność zaburzeń tożsamości jak i uzależnienie się od internetowych bodźców doprowadzi ostatecznie do cyfrowej demencji z następstwami, której zmagać się będą kolejne pokolenia.

W DYSTANSIE

Společne i polityczne skutki pandemii najbardziej można jednak dostrzec w sposobie funkcjonowania służby zdrowia i instytucji publicznych. Oczywiście pamiętamy, że u początku epidemii z dnia na dzień lekarze i pielęgniarki stali się (szczególnie w relacjach zagranicznych) bohaterami zmagania z koronawirusem. Jakiś czas później, gdy minęła już wysoka fala zachorowań, szpitale i przychodnie okazały się jednak miejscami najbardziej niedostępnymi. Reżim sanitarny sprawił, że niemożliwa jest zwykła wizyta u lekarza rodzinnego, bądź jego przyjazd do osoby chorej. Sprowadzono leczenie do telekonsultacji, co w przypadku osób starszych, z demencją i zaburzeniami, zakrawa o kpinę.

Jeszcze gorsza sytuacja jest w szpitalach, w których nie można odwiedzać powierzonych służbie zdrowia bliskich osób. Pandemia stała się usprawiedliwieniem przedmio-

nikt już nie zaczyna pielęgniarek i nie szuka „pana doktora” w dyżurce. Zamknięci w swoich oddziałach medycy mogą się zająć swoją pracą. Czy w pełni profesjonalnie i sumiennie? Moje osobiste doświadczenia z mamą, która kilka tygodni temu zmarła w szpitalu, ukazały mi niehumanitarną stronę restrykcyjnego stosowania covidowych przepisów. Ostatecznie, szpital dotrzymał swoich epidemicznych procedur, ale ból po śmierci mamy, w samotności i stracie bez pożegnania, podpowiada, że gdzie nie ma sumienia, przepisy mogą stać się usankcjonowaniem barbarzyństwa. Podobne sytuacje odnajdziemy w pensjonatach dla seniorów, domach opieki i domach starców, gdzie ludzie starsi pograżają się w bólu i depresji, nie widując miesiącami swoich bliskich.

Porównywalne doświadczenia ma wielu z nas w instytucjach publicznych – urzędach, Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, ministerstwach. Petenci „w dystansie do urzędu” stoją godzinami na dworze (nie ważne czy pada, czy jest zimno) czekając

pokornie na swoją kolej. Budynki publiczne, utrzymywane z podatków obywateli, stały się – można by rzecz dość złośliwie – sterylnymi królestwami urzędników, gdzie nikt już nie zakłóca rytmu pracy. Oczywiście ktoś przytomnie powie: dzięki pandemii okazało się jak bardzo wiele spraw można załatwić telefonicznie lub on-line, bez fatygowania się do urzędu. To prawda, z zastrzeżeniem jednak, że daną sprawę można obsłużyć bez obecności w urzędzie

Dystans i pandemia mogą maskować brak gorliwości i zwykle lenistwo.

jak również, że ktoś odbierze telefon, bądź kompetentnie odpisze na maila.

WIRUS W KOŚCIELE, NIE W MARKECIE

Jeszcze innych skutków pandemii doświadczamy w Kościele. Po głosach, że chodzenie na niedzielą eucharystię może być grzechem przeciwko 5. przykazaniu, po smutnych przypadkach dobrowolnego zamknięcia niektórych świątyń (szczególnie zakonnych), a także fali wysypu nabożeństw i Mszy świętych on-line, gdzie każda parafia musiała mieć swoją transmisję, przyszło drobne otrzeźwienie. Sami entuzjaści (także biskupi) specyficznej religijności on-line dostrzegli jak nacisk na społeczną separację stał się destrukcyjny dla wspólnoty. Zachęty do powrotu niewiele potem pomogły – wygoda i egoizm wygrywają z pobożnością i realnością doświadczenia Kościoła. Jeśli łatwo dyspensuje się wszystkich od obowiązywalności trzeciego przykazania Dekalogu i pierwszego kościelnego, nie powinno dziwić, że w zsekularyzowanych czasach szczególnie młodzież wybierze wygodę kanapy, a nie twardą ławkę parafii.

Poczucie zażenowania i dziwaczności wzmagają jeszcze fakt, że wielu kapłanów stało się nadgorliwymi wykonawcami covidowych zaleceń – maseczki, dezynfekcja, dystans, nieorganizowanie spotkań. I znowu – od strony instytucji, którą także niewątpliwie jest Kościół, to bardzo wygodne i dość łatwe, bo dystans i pandemia sprawnie mogą maskować brak gorliwości i zwykłe lenistwo. Może warto przypomnieć sobie, że zostaliśmy księżmi, by głosząc z zapalem Słowo Boże budować wspólnotę Kościoła, a nie dbać o sanitarną czystość świata. Zostawmy urzędnikom inspektoratów

sanitarnych i Ministerstwu Zdrowia ich pracę i skupmy się na powierzonych nam sakramentalnych i formacyjnych zadaniach.

Smutkiem napawa również to, jak przez covidową propagandę, łatwo zdołano nas skłócić, szczególnie w odniesieniu do sposobu przyjmowania Komunii świętej. Zrobiło się w tej materii ogromne zamieszanie, bo nie słuchając dokumentów Kościoła i nie formując wiernych, zatraciliśmy własny rozsądek, ulegając jakiejś przedziwnej presji różnych środowisk – zarówno kościelnych tradycjonalistów jak i świeckich aktywistów sanitarnych. Nagle najważniejszą społecznie sprawą okazał się dystans, forma znaku pokoju i przyjmowania Komunii świętej i nieodporność maseczek w kościele, a nie ścisł w sklepach, tłok w komunikacji miejskiej, w barach i na plażach.

Wmanewrowano nas, z wielką szkodą dla katolickiej wspólnoty, w spór o sanitarne normy, a nie teologiczny wymiar uczestniczenia we Mszy świętej. Trudno o to zamieszanie winić jedynie zwykłych księży, po to jednak wspólnota ma przywódców i liderów, by wśród niecodziennych zdarzeń wskazywali drogę i prowadzili wiernych. Właśnie przełożeni, dzięki swym stanowiskom i przygotowaniu, powinni widzieć więcej i dalej.

Jedno jest pewne – dla religii czas pandemii okazał się bardzo trudny (szczególnie w Wielkiej Brytanii, Australii, Nowej Zelandii, Włoszech, Hiszpanii), bo obostrzenia dotyczące wspólnot kościelnych od początku były bardzo restrykcyjne. Fakt, że naru-

szono w ten sposób wolność religijną milionów ludzi na świecie mało kogo obchodzi.

Cel tych antyreligijnych działań dobrze ukazał Xi Jinping, totalitarny przywódca Chińskiej Republiki Ludowej, kiedy na partyjnym zebraniu mówił: „Dobrze, że ich [Europejczyków] kościoły są zamknięte, a sklepy otwarte. Mogą kupować nasze towary, ale nie

mogą modlić się w swoich świątyniach. Osiągnęliśmy z wielką szybkością coś, co wcześniej wymagało od nas wiele trudu: wyrzucenie religii, tego opium dla mas, z codziennego życia ludzi. Ludność jest teraz w pełni pod władzą państwa, zamknięci w domach nie

mogą gromadzić się w dużych grupach” (źródło: Jakub Grygiel, A Coronavirus Strategy Memo to Chairman Xi).

Jak prawdziwe są to słowa pokazuje przykład Australii. Zachęcam czytelników „Idziemy” do zainteresowania się tym, co obecnie dzieje się w Melbourne i w australijskim stanie Wiktoria. Zastosowane tam restrykcje podobne są do tych, jakie w szczycie pandemii realizowano w chińskim Wuhan. Wielu duszpasterzy dostrzega, że czas pandemii i zmieszanie jakie wywołała nie przyczynił się do masowej gorliwości religijnej. Wręcz przeciwnie, wiele osób zdyspensowało się od religijnych praktyk.

Niewątpliwie na naszych oczach dokonuje się przedziwny eksperyment inżynierii społecznej. Czy mu ulegniemy, czy też zachowamy rozsądek i wiarę w Bożą Opatrzność, zależy od każdego z nas.

**Zostaliśmy księżmi,
by głosić Słowo Boże
i budować wspólnotę
Kościoła, a nie dbać
o sanitarną czystość
świata.**

W SKRÓCIE

■ **Skarb z kościelnej piwnicy.** W kościele św. Mikołaja w Gdańsku zaprezentowano po renowacji pamiątkę elekcyjną kró-

fol. PAP/Adam Warżawa

la Stanisława Augusta Poniatowskiego – pulpit na kancjonały z 1764 roku. Wykonany z brązu, miedzi i drewna zabytek przez 70 lat leżał w piwnicach kościoła, odtąd będzie na stałe zdobił jego wnętrze.

■ **W sprawie podpisów pod „Stop LGBT”.** Katolicy świeccy i ich stowarzyszenia są uprawnieni, aby dążyć do zmian obowiązujących przepisów według swojej wiedzy i sumienia. Nie jest to jednak domeną diecezji ani parafii – podkreśla biskup ełbski Jacek Jezierski. W komunikacie w sprawie zbierania podpisów na rzecz projektu ustawy „Stop LGBT” biskup zaznacza, że zaostreżenie ustawy może kiedyś zostać wykorzystane do ograniczenia zgromadzeń o charakterze religijnym, narodowym i patriotycznym. Zgody na promowanie projektu w archidiecezji poznańskiej nie wyraził także abp Stanisław Gądecki.

■ **Rodzina katolicka na emigracji.** Polska Rada Duszpasterskiej Europy Zachodniej wskazuje na potrzebę duszpasterskiego towarzyszenia tzw. małżeństwom mieszanym w wymiarze praktycznym, ewangelizacyjnym i formacyjnym oraz w duchu pokory, prawdy i miłości. Zwrócono uwagę, że pierwszymi duszpasterzami małżeństw są sami małżonkowie, duchowni pełnią funkcję pomocniczą.

■ **Pieniądze plus uważność.** Ważne, abyśmy w podejściu do drugiego człowieka nie ograniczali się do zbiorów pieniędzy – powiedział bp Krzysztof Zadarko, delegat Konferencji Episkopatu Polski ds. migracji w kontekście Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy. – Możemy nawet pomóc w ten sposób migrantom daleko w Syrii, Iraku, mając jednocześnie tu za sąsiadów ludzi, którzy bez zbliżenia się do nich, bez spotkania z nimi, pozostają dla nas anonimowi.

■ **Msza zamiast kołedy.** O tym, że w tym roku nie będzie tradycyjnych wizyt kołedowych w domach wiernych archidiecezji katowickiej, poinformował Wydział Duszpasterski Katowickiej Kurii Metropolitalnej. Powodem jest aktualna sytuacja epidemiczna. Natomiast w okresie Bożego Narodzenia odprawiane będą Msze święte w intencji parafian z poszczególnych ulic.

fol. Jagra Jagielowicz i Bogdan Weigat/Towarzystwo Przyjaciół Śląska

POLAK I WĘGIER

Po raz czwarty od odsłonięcia w warszawskiej Dolince Szwajcarskiej pomnika Henryka Sławika i Józsefa Antalla odbyła się uroczystość upamiętniająca szlachetną postawę Węgrów wobec Polaków w czasie II wojny światowej. Na zaproszenie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Towarzystwa Przyjaciół Śląska w Warszawie i Stowarzyszenia HENRYK SŁAWIK – Pamięć i Dzieło wzięli w niej

udział przedstawiciele Sejmu RP, władz państwowych i samorządowych Warszawy oraz delegacja Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. W szczególnie sposób zostali powitani i uhonorowani reprezentanci tych, którym Węgrzy użyczili dachu nad głową: uczniowie polskiej szkoły nad Balatonem, członkowie rodzin nieżyjących uchodźców oraz mąż córki chrześnej Henryka Sławika.

fol. organizator festiwalu NNW

Prawda historyczna, jak woda i chleb, jest niezbędna dla funkcjonowania państwa, a festiwal podjął się walki z zakłamywaniem historii – mówił minister kultury Piotr Gliński podczas otwarcia XII Międzynarodowego Festiwalu NNW.

W festiwalu po raz pierwszy wystartowały filmy fabularne dotyczące historii najnowszej. – Kino japońskie, węgierskie, rosyjskie, włoskie, fińskie czy ukraińskie skierowało nasz festiwal na nową drogę. To opowiadanie o potrzebie wolności, która tkwi w nas bez względu na miejsce zamieszkania – powiedział dyrektor Festiwalu NNW Arkadiusz Gołębiowski.

PRZYKŁAD NA DRODZE

Praktyka dowodzi, że często osoby udające się do kościoła wieczorem lub wczesnym rankiem nie są dobrze widoczne, dlatego zachęcamy do noszenia elementów odblaskowych – powiedział rzecznik KEP o. Leszek Gęsiak SJ podczas briefingu inaugurującego akcję informacyjno-edukacyjną „Świeć przykładem – Bądź widoczny”. Akcja została zorganizowana po raz czwarty przez Komendę Główną Policji, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski i Polską Radę Ekumeniczną.

Wyróżnienie „Drzwi do Wolności” otrzymali: mieszkańcy gminy Wąwolnica oraz zmarły niedawno Piotr Szczepanik. Nagrodę „Platynowy opornik” za całokształt twórczości otrzymała Alina Czerniakowska, a nagrodę literacką im. bł. ks. W. Bukowińskiego – Bronisław Wildstein. Po raz pierwszy przyznawano nagrody za wideoklipy („Auschwitz” Norberta Smolińskiego i Gabrysi Ostrowskiej). Nagrodę główną za dokument radiowy „Sześciu z Żagania” dostał Kamil Hypki z Radia Zachód Zielona Góra. Nagroda Prezesa Zarządu TVP powędrowała do Sławomira Koehlera za film „Konspirator”.

W dyskusji po filmie „Tu jest Polska. Nie ma wolności bez Solidarności” Krzysztofa Nowaka szukano odpowiedzi na pytanie: Co chcemy pamiętać po 40 latach od powstania Solidarności, a czego nie? Odbyło się też podsumowanie 10. edycji projektu „Młodzi dla historii”, zachęcającego młodych do udziału w konkursach filmowych, stylizacyjnych, a także w warsztatach filmowych.

fol. BP KEP

fot. ks. M. Gierada

STULECIE MICHALITÓW

Msza św. pod przewodnictwem nuncjusza apostolskiego w Polsce abp. Salvatore Penacchio zainaugurowano Rok Jubileuszowy setnej rocznicy zatwierdzenia Zgromadzenia Świętego Michała Archaniola. Uroczystość odbyła się w Miejscu Piastowym na Podkarpaciu, gdzie znajduje się dom macierzysty michalitów. Generał zgromadzenia ks. Dariusz Wilk odczytał fragment listu Franciszka, w którym papież stwierdza, że michalicki charyzmat jest aktual-

ny jak nigdy i charakteryzuje się „troską w stosunku do dzieci ubogich, osieroconych i opuszczonych, przez nikogo nie chcianych i często uważanych za margines społeczeństwa”.

W homilii abp Salvatore Penacchio zwrócił uwagę, że Miejsce Piastowe jest kolebką zgromadzenia michalickiego, tak silnie związanego z osobą założyciela bł. księdza Bronisława Markiewicza. Przypomniał jego słowa wypowiedziane niedługo przed swoją śmiercią w starej plebanii: „odchodzę, a wy zostańcie i poprowadźcie dalej dzieło, które nie jest moje, lecz Boże”.

RODZINY U MATKI

fot. PAP/Waldemar Deska

O tym, że gniazdo rodzinne to najważniejsza ze wspólnot i że każda inna – parafia, szkoła, zakład pracy, samorząd czy państwo – winna pełnić wobec niej rolę służebną, wskazywał na Jasnej Górze bp Romuald Kamiński. Du-

chowny przewodniczył Mszy św. w ramach 36. pielgrzymki małżeństw i rodzin, która przebiegała pod hasłem „Największym skarbem jest rodzina” zaczerpniętym z nauczania kard. Stefana Wyszyńskiego.

dy ich powrót jest warunkiem powrotu życia do wsi, w której obecnie mieszka 41 mieszkańców.

KATOLICKIE DZWONY W CERKWI

Uroczyste poświęcone dzwony: św. Michał, św. Jan i św. Piotr zawisną w dzwonnicy przy, użytkowanej jako kaplica rzymskokatolicka, zabytkowej cerkwi w Gorajcu. To repliki dzwonów ukrytych w okresie II wojny światowej w obawie przed kradzieżą i pomimo starań nieodnalezionych. Według miejscowej legen-

fot. PAP/Darek Delmanowicz

■ **Kara za brak maseczki.** Epidemia obecnie ma charakter rozproszony, a na zwiększenie zakażeń ma wpływ fakt, iż Polacy zaczęli się socjalizować – mówił w Radiu Zet Główny Inspektor Sanitarny Jarosław Pinkas. – Najważniejsze jest to, byśmy byli świadomi zagrożenia, odpowiedzialni i przestrzegali zasad sanitarnych – dodał. Na zarzut, że prawo jest tak skonstruowane, że każdy sąd podważa nakładane kary, np. za brak maseczki, stwierdził, że restrykcje nie muszą być zapisane w prawie, a egzekwowanie zasad nie musi odbywać się w sposób opresyjny.

fot. PAP/Wojtek Jargło

■ **Lek na koronawirusa.** Zakończyła się produkcja pierwszej serii polskiego leku na COVID-19 z osocza ozdrowieńców do badań klinicznych. Mówiono o nim w rektoracie Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

■ **Covid zamiast wycieczki.** Prezydent podpisał ustawę ws. zwrotów za nieodbyte przez COVID-19 wycieczki. Nowo utworzone: Turystyczny Fundusz Zwrotów będzie zwracał turystom pieniądze za odwołaną wycieczkę, a Turystyczny Fundusz Pomocowy ma zabezpieczać biura turystyczne w przyszłości. Nowelizacja wprowadza też postojowe i zwolnienie ze składek ZUS dla przewoźników autobusowych, osób prowadzących działalność kulturalną i artystyczną, gestorów bazy hotelowej czy agentów turystycznych.

■ **Gwałt tylko z krzykiem?** RPO

Adam Bodnar podjął sprawę 14-latkii oskarżającej o gwałt 26-letniego krewnego – przekazało PAP biuro RPO. W pierwszej instancji mężczyzna został skazany na trzy lata więzienia. Sąd apelacyjny orzekł karę wolnościową, uznając, że doszło do aktu pedofilii, nie gwałtu, gdyż nastolatka sama weszła do łóżka nietrzeźwego mężczyzny. Chodzi o wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, który uznał, że „do gwałtu nie doszło, ponieważ 14-latką nie krzyczyła”.

Jacek Karnowski

Presja na Polskę

Teoretycznie ambasador reprezentuje swój kraj w innym państwie. Teoretycznie nie powinien pouczać swoich gospodarzy. Nie powinien też, poza sytuacjami naprawdę nadzwyczajnymi, wtrącać się w nie swoje sprawy. Powinien dbać o interesy swojej ojczyzny, zdobywać informacje, ale też pracować nad rozwojem wzajemnych kontaktów i współpracy na różnych polach. Tak powinno być, zwłaszcza między przyjaciółmi. Walec rewolucji lewicowo-technologicznej miażdży jednak wszystko. Nie tylko struktury i obyczaje społeczne, ale także dobre standardy w dyplomacji.

List kilkudziesięciu ambasadorów akredytowanych w Polsce wspierający środowiska LGBT jest tego złym przykładem. Pokazuje, że kwestia „praw mniejszości seksualnych” już oficjalnie zyskuje status w istocie sakralny. Na wszystko może zabraknąć czasu, ale temu cielcowi trzeba złożyć pokłon, piętnując tych, którzy albo odmawiają, albo kłaniają się zbyt nisko. Tu nie można się uchylić, tu trzeba działać z sercem, klaskać głośno i pchać się do pierwszego szeregu. Kto tego nie czyni, jest faszystą i sieje nienawiść. Może podpaść.

Co piszą ambasadorowie z okazji tzw. „parady równości”, która miała się odbyć, ale się nie odbędzie z powodu pandemii? „Wy-

rażają poparcie dla sta-
rań o uświadamianie opi-
nii publicznej w kwestii
problemów, jakie dotyka-
ją społeczność gejów, les-
bijek, osób biseksualnych,
transpłciowych i interplcio-
wych (LGBTI) oraz innych
mniejszości w Polsce stoją-

cych przed podobnymi wy-
zwaniemami”. Wyrażają także
„uznanie dla ciężkiej pra-
cy społeczności LGBTI”.
Sięgają po sformułowania
dość okrągłe, ale czytelne;
bo przecież jeśli piszą o ko-
nieczności „zapewnienia

przestrzega-
nia praw osób
LGBTI”, to
znaczy, że ich
zdaniem pra-
wa owe nie
są w Polsce
przestrzegane.

Sporządza-

nie listu koordynowała Am-
basada Królestwa Belgii,
a podpisali się przedsta-
wicieli Albanii, Argentyny,
Australii, Austrii, Belgii,
Chorwacji, Cypru, Czarno-
góry, Czech, Danii, Domi-
nikany, Finlandii, Francji,
Grecji, Hiszpanii, Holan-
dii, Indii, Irlandii, Islandii,
Izraela, Japonii, Kanady,
Litwy, Luksemburga, Ło-
twy, Macedonii Północnej,
Malty, Meksyku, Niemiec,
Norwegii, Nowej Zelandii,
Portugalii, Republiki Połu-
dniowej Afryki, San Mari-
no, Serbii, Słowenii, Stanów
Zjednoczonych Ameryki,
Szwajcarii, Szwecji, Ukra-
iny, Wenezueli, Wielkiej
Brytanii i Włoch. Prawda,
że imponujące? Wymie-
niam precyzyjnie, bo prze-
cież tu jest wszystko: i wiel-
cy, i mali. I tacy, którzy
u siebie niemalże zniszczy-
li już instytucję normalnej
rodziny, i tacy, którzy bali-
by się wyjść na spacer z tę-
czową flagą. Dużo realizu-
ją swoje interesy, w istocie
dążąc do osłabienia pozycji
Polski, a mali liczą na zła-

panie paru punktów. Albo
dla swoich krajów, albo dla
siebie, z myślą o karierze
w instytucjach międzyna-
rodowych. Dużi zresztą też
pewnie myślą o karierach.

Nie brakuje głosów, we-
dług których ataki na Polskę
w tej kwestii to wina obozu
rządzącego. Bo prezydent
coś powiedział, bo samorzą-
dy przyjęły karty na rzecz
rodziny. Oczywiście bzdura.
To zaczęła lewica, atakując
świętości, prowokując, kła-
miąc w sprawie rzekomych
„stref wolnych od LGBT”.
Zaczęła, bo chyba denerwu-
je się, że Polska jeszcze nie
padła. Jeśli obóz rządzący,
a szerzej patrząc cała prawica,
pozwolą wmówić sobie,
że wojna kulturowa jest jej
winą, nie będzie czego zbie-
rać. Bierność nie gwarantuje
przetrawiania. Bierność za-
chęca do agresji.

Ideologię LGBT – tak,
istnieje taka ideologia,
w końcu wyklada się ją na
wielu uczelniach – wspie-
ra dziś globalny sojusz lewi-
cy, Wall Street i Hollywood.
To siła, której na zdrowy ro-
zum nie można się oprzeć.
Ale czy można się poddać?
Gdy nie widać nadziei, trze-
ba trwać. Historia nigdy się
nie kończy. Gdyby wszyscy
sądzili, że nieuniknione jest
nie do uniknięcia, komu-
nizm zdobyłby cały świat.
No i pamiętajmy: nie wszy-
scy list podpisali. W Polsce
pracują przecież przedsta-
wicieli 92 państw.

I jeszcze jedno. Ofensywa
lewicy w sferze światopoglą-
dowej nakręca podziały na
prawicy. Jedni chcą ostrzej-
szej reakcji, inni obawiają
się zdecydowanych działań,
sądząc, że będą one prze-
ciwnie skuteczne. Te różnice są
zrozumiałe, ale nie mogą
prowadzić do podziałów, do
wzajemnej wrogości. Mimo
różnic taktycznych, trze-
ba trzymać się razem. W tej
kwestii trzeba się uczyć
od lewicy.

Autor jest redaktorem
naczelnym tygodnika
„Sieci”

Wyrok i wsparcie

Polskie Stowarzyszenie
Obrońców Życia Człowieka
z nadzieją przyjęło informac-
ję o wyznaczeniu daty rozpa-
trzenia przez TK przesłanki
do aborcji eugenicznej, jed-
nocześnie apeluje do Sejmu
o zwiększenie bezpieczeństwa
materialnego rodzin z niepeł-
nosprawnymi dziećmi.

Uznanie w ustawie
z 7 stycznia 1993 r. przesłan-
ki eugenicznej jest sprzecz-
ne z Konstytucją gwa-
rantującą ochronę życia
człowieka (art. 38), posza-
nowanie i ochronę godności
osoby ludzkiej (art. 30) oraz
ochronę przed dyskryminacją
(art. 32).

Modlitwa na ekranie

TVP1 będzie codziennie
transmitowała poranną Mszę
świętą, TVP3 – Koronkę do
Miłosierdzia Bożego, a TVP
Info pokaże nowe progra-
my katolickie. Takie zapisy
znalazły się w porozumieniu
między TVP a KEP.

Poznań gra Grodno

Na Moście Biskupa Jorda-
na w Poznaniu kręcono sceny

fot. PAP/Jakub Kaczmarczyk

walk do filmu „Orlęta”, opo-
wiadającego o walce ludno-
ści cywilnej, w tym harcerzy,
z wrogiem w Grodnie. Obraz
Wytwórni Filmów Dokumen-
talnych i Fabularnych reżyse-
ruje Krzysztof Łukaszewicz.

fot. Patryk Lubryczyński

Nagrody Ubi Caritas 2020

Patryk Lubryczyński

W katedrze prawosławnej św. Równiej Apostołom Marii Magdaleny w Warszawie odbyła się 26 września XIX gala nagrody Ubi Caritas.

Organizacje charytatywne trzech Kościołów: rzymskokatolickiego, prawosławnego i ewangelicko-augsburskiego uhonorowały osoby oraz organizacje zaangażowane w pomoc potrzebującym. Nagrodą główną przyznaną przez Caritas Polska jest tradycyjnie statuetka św. Faustyny, prawosławna Eleos przyznaje nagrodę Dłoni Miłosierdzia, a Diakonia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego – statuetkę Miłosierdnego Samarytanina.

Galę otworzył ks. Doroteusz Sawicki, dyrektor Prawosławnego Metropolitalnego Ośrodka Miłosierdzia Eleos. Wydarzenie prowadził dr Marcin Abijski, dyrektor Niepublicznej Szkoły Podstawowej św. Cyryla i Metodego w Białymstoku.

Gospodarzem spotkania był prawosławny metropolita warszawski i całej Polski abp Sawa. Bratnie Kościoły chrześcijańskie reprezentowali: bp Ryszard Bogusz – prezes Diakonii Polskiej, bp Waldemar Pykła – zwierzchnik diecezji wrocławskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, bp Paweł Hause

z diecezji mazurskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego oraz wicekanclerz kurii warszawsko-praskiej ks. dr Maciej Miętek. Galę uświetnił występ męskiego kwartetu muzyki cerkiewnej Katapetasma.

– Jesteśmy tu, by dać wyraz wdzięczności tym, którzy ofiarują pomoc innym i czynią to z naturalnej potrzeby serca. Chcemy docenić ich piękną postawę, choć jestem pewien, że nie czują głodu pochwał – powiedział ks. Marcin Iżycki, dyrektor Caritas Polska.

List bp. Wiesława Szlachetki, przewodniczącego Komisji Charytatywnej KEP, odczytał br. Cordian Szwarz OFM, zastępca dyrektora Caritas Polska. „Dziękuję Bogu za wasze wrażliwe serca i pomocne dłonie, za wasze oczy, które widzą nie tylko własne potrzeby, ale i potrzeby innych. Za wasze uszy, które słyszą prośby nawet te nie wypowiedziane” – napisał bp Szlachetka.

KATEGORIA DARCYŃCA

W kategorii Caritas darczyńca nagrody i dyplomy lau-

reatom wręczył członek kapituły Ubi Caritas ks. Henryk Zieliński, redaktor naczelny tygodnika „Idziemy”. – Wielce błogosławiony metropolita Sawo, księży biskupi, księży, laureaci i wszyscy goście, cieszę się, że nagrody za działalność miłosierdzia możemy wręczać w katedrze prawosławnej. Papież Jan Paweł II mówił, że zanim dojdziemy do pełnej jedności Chrystusowego Kościoła, ważny jest ekumenizm krwi i ekumenizm miłosierdzia. Ci zatem, którzy otrzymują dzisiaj nagrody, otrzymują je nie tylko od przedstawicieli swojego Kościoła, ale swoją obecnością podpisujemy się pod tymi nagrodami wszyscy, reprezentujący różne Kościoły – powiedział ks. Zieliński.

Nagrodę główną w tej kategorii otrzymał Janusz Kmiecik, prezes PPUH Dolomit Kopalni Ząbkowice SA w Dąbrowie Górniczej. Dzięki wsparciu jego zakładu powstały placówki oświatowe, kulturalne, medyczne prowadzone przez Caritas diecezji sosnowieckiej. Wyróżnienia otrzymała grupa producentów Agros, firma zrzeszająca rolników i sadowników z Kujaw, wspierająca różnorakie akcje charytatywne, oraz przedsiębiorstwo PPUH Ankop Anatol Wrona z Łańcuta, które od lat

systematycznie i hojnie wspiera realizowane przez przemysłą Caritas projekty na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

KATEGORIA ŚWIADECTWO

Członkowie kapituły statuetki św. Faustyny w kategorii świadectwo przyznali s. Hiacyncie Popiel CSSMA, kierownik Domu Matki i Dziecka w Przemyślu. Siostra otrzymała nagrodę za wrażliwość na los matek, a także dzieci potrzebujących pomocy duchowej i materialnej.

Wyróżnienia otrzymali Bogumiła Marzec, prezes zespołu Caritas przy parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Kielcach, Urszula Antosz-Rekucka, opiekunka szkolnego koła Caritas w Mszanie Dolnej, oraz Krystian Morys, dyrektor MOPS w Rudzie Śląskiej.

Wręczający wyróżnienia w tej kategorii ks. Paweł Dzierżkowski, zastępca dyrektora Caritas Polska, dziękował nagrodzonym za to, że są świadkami miłosierdzia oraz nauczycielami wrażliwości wobec drugiego człowieka, za którymi warto podążać.

KATEGORIA WSPÓŁPRACA

W kategorii współpraca nagrody wręczyła red. Elżbieta Jaworowicz, autorka programu Sprawa dla Reportera. – Wyróżnieni ludzie w cichej i skromnej pracy, nie szukając pokłasku, czynią to, co jest najważniejsze – powiedziała dziennikarka.

Nagrodę główną w tej kategorii otrzymał Ryszard Jędruch, wójt gminy Trynca. Placówka pod przewodnictwem samorządowca od lat wspiera inicjatywy Caritas na rzecz bezrobotnych, starszych oraz dzieci i młodzieży. Wyróżnienie otrzymała Anna Tarnawska, dyrektor Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego. Uhonorowana została także Ewa Najdek, pielęgniarka z diecezji elbląskiej, zaangażowana w letni wypoczynek dla dzieci organizowany w Mikoszewie.

Opublikował niedawno Ksiądz Profesor książkę „Powołania A.D. 2000”. Co skłoniło Księdza do podjęcia tego tematu?

W 2000 r. po raz pierwszy przeprowadziłem badania wśród kandydatów do kapłaństwa, którzy zgłosili się na pierwszy rok do wszystkich wyższych diecezjalnych seminariów duchownych w kraju. Następnie po 6 latach formacji, tuż przed ich święceniach, przeprowadziłem kolejne badanie na tej samej grupie badawczej. Chodziło o to, aby zobaczyć, jakie są mocne, a jakie słabe strony formacji seminaryjnej. Teraz, po prawie dwudziestu latach, powtórzyłem badanie wśród kandydatów na pierwszy rok studiów seminaryjnych, aby zaobserwować zmiany, jakie zaszły przez ten czas w młodym pokoleniu, zaproszonym przez Pana Boga do służby w Kościele.

Z Księdza badań wynika, że powołania rodzą się przede wszystkim w rodzinach. Jak formować rodziny w przyszłości, by nie straciły tej ważnej roli?

Może chodzi nie tyle o pouczanie rodziców, jak mają wychowywać swoje dzieci, ile o przestawienie akcentów w procesie wychowania. Dzisiaj dominuje przekonanie, że dziecko jest ich własnością. Tym bardziej, jeśli jest jedno. Kiedyś wstąpienie syna do seminarium było powodem dumy i radości rodziców. Dziś często przepełnia smutkiem, a nawet wywołuje sprzeciw. Dlatego musimy sobie nieustannie przypominać, że dzieci nie są własnością rodziców. Pan Bóg obdarował rodziców darem rodzenia, ale w ostateczności każdy człowiek należy do Boga. Od Niego pochodzi również powołanie. Jeżeli młody człowiek jest wzywany przez Pana Boga, rodzice po-

fot. archiwum ks. prof. Krzysztofa Pawlina

Powołani, choć nie idealni

Z ks. prof. **Krzysztofem Pawliną**,
rektorem Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie,
rozmawia Agnieszka M. Domańska

winni odkrywać to razem ze swoim dzieckiem i wspierać je.

Jest coraz więcej rodzin niepełnych. Co może być trudnością w życiu kapłańskim dla kandydata, który wychowywał się pod opieką tylko jednego z rodziców?

Ten problem dotyczy każdego powołania: małżeńskiego i kapłańskiego. Brak jednego z rodziców, nawet w rodzinie pełnej miłości, zawsze wiąże się z brakiem jednego z wzorców duchowych, społecznych, rodzinnych. Znam wielu wspaniałych kapłanów, którzy pochodzą z takiej niepełnej rodziny. Myślę jednak, że musieli oni wykonać wysiłek

znacznie większy niż ich koledzy. Musieli więcej obserwować i szukać takiego wzorca np. w najbliższej rodzinie, wśród wychowawców lub starszych kolegów.

Papież Franciszek mówi o „Kościele wychodzącym”, a przyszli księża rzadziej widzą się w roli misjonarza, czy

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Pawlina (ur. 1959) – w latach 1997-2010 pełnił funkcję rektora Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. Od 2010 r. jest rektorem Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. W 2016 r. został wybrany przewodniczącym Kolegium Dziekanów Wydziałów Teologicznych, a od 2017 r. należy do Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski i pełni funkcję jej sekretarza. W 2020 r. został wybrany przewodniczącym Komitetu Nauk Teologicznych PAN.

nawet nauczyciela religii. Jak rozpa- lić w nich ducha misyjnego?

Polska nie jest typowym krajem misyjnym. Wpłynęły na to nasza historia i położenie. Dlatego młodzi kapłani rzadko rozważają wyjazd na misje. Tak było i w przeszłości. W porównaniu z rokiem 2000 nie widać tu żadnych zmian. Jeśli chodzi o katechezę szkolną, to nadal mamy wielu wspierających kapłanów i wiele sióstr zakonnych pracujących z dziećmi i młodzieżą. Jeśli młodych kapłanów nie pasjonuje katecheza w szkole, można zastanowić się, czy nie powstrzymują ich osobiste doświadczenia z czasów nauki szkolnej. Nie jest tajemnicą, że polska szkoła przeżywa kryzys – brakuje nauczycieli, brakuje jasnej wizji wychowania. W tym słabnym systemie często deprecjonowana jest rola katechezy. Być może jest to jeden z powodów, dla których młodzi, idealistycznie nastawieni księża, źle się czują w roli pedagoga w szkole.

Prawie 85% ankietowanych potwierdziło, że byli ministrantami. Czego nie może zabraknąć w formacji ministranckiej, by przynosiła nowe powołania?

Każde wychowanie opiera się głównie na osobowości wychowawcy, a dopiero w drugiej kolejności na programach i strukturach. Ministranci mają ten przywilej, że mogą częściej przyglądać się księżom, są oswojeni z bliskością ołtarza. Niejako patrzą już na Kościół z drugiej strony. To dwa główne elementy, które pomagają w podjęciu decyzji o wstąpieniu do seminarium.

Wydłużył się czas podejmowania decyzji o wstąpieniu do seminarium, a jednocześnie kandydaci potrzebują większego poparcia swoich decyzji. O czym to świadczy?

Czas podejmowania poważnych decyzji wydłużył się w odniesieniu do całego społeczeństwa. Wielu młodym ludziom coraz

trudniej podjąć jakąkolwiek decyzję dotyczącą wizji własnego życia. Dotyczy to również kandydatów do kapłaństwa. W porównaniu z poprzednim badaniem, wielu z nich, w momencie wstąpienia do seminarium, ma już doświadczenie pracy zawodowej albo studiów na wyższej uczelni. W większości są to dobre doświadczenia. One poszerzają horyzonty, pomagają zrozumieć świat i człowieka. Myślę, że te decyzje są dojrzałe, bardziej przemyślane.

Z kolei opinie zewnętrzne są ważne dla każdego człowieka. Powołanie kapłańskie nadal jednak budzi w społeczeństwie zaskoczenie, coraz częściej pojawiają się wręcz negatywne emocje. Młody człowiek – według badań – otrzymuje wsparcie duchowe najczęściej ze strony kapłanów lub członka rodziny. Nieco ostrożniej się wyrażają radości są nauczyciele i koledzy. Siła powołania idzie jednak na przekór ludzkiemu niezrozumieniu. Głos Boga okazuje się silniejszy i to jest pozytywny wydźwięk moich badań.

Blisko jedna czwarta respondentów przyznaje, że walczy z jakimś nałogiem. Dlaczego tak się dzieje?

Dzisiejsze społeczeństwo praktycznie już w ogóle nie walczy z pornografią, używkami, czy konsumpcjonizmem, a przecież kandydaci do kapłaństwa są „wzięci z ludu”, dorastają w tym społeczeństwie. Tym cenniejszy jest fakt, że młodzi ludzie chcą walczyć o Ewangelię, pomimo swoich obciążeń i nałogów. W gronie apostołów nie było ludzi idealnych, a mimo to Chrystus im zaufał. I oni oddali dla Niego życie.

Nie ma „jasnych i absolutnych kryteriów” określających dobro i zło – tego zdania jest prawie 1/3 ankietowanych. Co to oznacza?

To badanie pokazuje dużą relatywizację współczesnego świata, który stara się o rozmycie autorytetów i wartości. Formacja seminaryjna zawiera wiele elementów aksjologii, etyki, moralności. Światopogląd młodych ludzi może nabrać właściwych perspektyw.

W świetle badań 34% kandydatów do kapłaństwa uważa, że Kościół nie przystaje do współczesnej rzeczywistości. Jakiej postawy możemy się spodziewać po przyszłych kapłanach?

Praktyka życia pokazuje, że możliwe są obydwie drogi. Młodzi kapłani muszą się

odnaleźć w trudnej rzeczywistości. Niektórzy uważają, że Kościół modernizuje się zbyt szybko, a inni, że Kościół nie nadąża za współczesnością. Rolą Kościoła nie jest jednak gonienie świata, choć trzeba umiejętnie wykorzystywać osiągnięcia wiedzy i techniki. Zadaniem Kościoła jest znalezienie człowieka i przyprowadzenie go do Boga. Nasze kapłańskie sumienia będą rozliczane z duszpasterskiej miłości, a nie z palety metod, które stosowaliśmy.

W jaki sposób kandydaci przygotowują się, by zmierzyć się z problemami społecznymi?

Programy formacyjne i plany kształcenia są aktualizowane co kilka lat. Jest już przygotowany nowy program na najbliższe lata dla wszystkich seminariów w Polsce. Oprócz tego każdy rektor w elastyczny sposób może dostosowywać część wykładów lub zapraszać zewnętrznych wykładowców, którzy będą opracowywali tematykę prezentacji do najbardziej aktualnych problemów społeczeństwa.

Czy czeka nas era duszpasterstwa wirtualnego, skoro ponad połowa ankietowanych widzi w nowych technologiach duże możliwości duszpasterskie?

Pamiętajmy, że internet jest narzędziem, a nie celem samym w sobie. Kościół chce korzystać z osiągnięć techniki, chce być obecny w internecie i mediach z przesłaniem ewangelicznym. Jednak celem Kościoła jest przede wszystkim doprowadzenie do osobistej relacji człowieka z Bogiem i człowieka z drugim człowiekiem.

Przyszli księża są też pytani o zainteresowanie sprawami politycznymi, narodowymi. Jak mogą się uczyć, by żyć razem ze swoimi wiernymi, a nie w oderwaniu od problemów otaczającego świata?

Od samego początku Kościół chce służyć ludziom i społeczeństwu. Św. Augustyn w swojej książce „O państwie Bożym” przypomniał, że jesteśmy obywatelami dwóch królestw – wiecznego i doczesnego. Dopóki żyjemy na ziemi, jesteśmy za nią odpowiedzialni i staramy się pomóc zbudować jak najlepsze społeczeństwo. Dlatego musimy uczestniczyć w świecie polityki, ekonomii, kultury i nauki. Czytamy gazety, obserwujemy przemiany społeczne i mentalnościowe. Podpowiadamy swoje rozwiązania. Chcąc zmienić świat, musimy go najpierw poznać i zrozumieć.

fot. Hubert Skrzypek/Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”

Pianino, aby w przyszłości wyruszyć w trasę koncertową, profesjonalny rower, by wziąć udział w zawodach, encyklopedia, słownik, mikroskop, komputer, by zdobywać nowe wiadomości, a także przyjaźń i miłość na całe życie. To tylko kilka z tysięcy marzeń, które przez dwadzieścia lat spełniła Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”.

Na miarę nowego tysiąclecia

ks. dr Łukasz Nycz

fot. Hubert Skrzypek/Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”

W ciągu dwudziestu lat działalności Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” przez szeregi stypendystów przewinęło się kilkadziesiąt tysięcy ludzi. Niektórzy tworzyli tę wyjątkową wspólnotę, określaną mianem „żywego pomnika Jana Pawła II”, jedenaście, a nawet dwanaście lat, a inni dwa lub trzy. Pochodzą z różnych części naszego kraju, a w ostatnich latach także z zagranicy, gdy programem stypendialnym zostali objęci, podejmujący naukę w ojczyźnie potomkowie Polaków, którzy po przesiedleniach bądź, przesunięciu granic, znaleźli się na terenach dawnego ZSRR. Różnią się swoimi pasjami, zainteresowaniami i talentami. To, co jest dla nich wspólne, to odważne marzenia, których realizacja małymi krokami zmienia otaczający nas świat.

ZACZYNA SIĘ OD MARZENIA

Wśród stypendystów byli i są ci, którzy swoje marzenia związali z filmem. Dziś

możemy podziwiać ich na deskach teatrów i ekranach kinowych, ale także stojących z drugiej strony kamery. Przez szereg lat, dzięki konkursowi imienia biskupa Jana Chrapka i współpracy z Uniwersytetami Warszawskim i Jagiellońskim, Fundacja odnalazła a następnie pomogła wykształcić się i zdobyć pierwsze doświadczenia szerokiej grupie dziennikarzy. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku tych, którzy marzyli o zawodzie prawnika, a indeks na prawo oraz stypendium wygrali w konkursie Lex organizowanym przez Fundację. Trudno stworzyć listę kierunków studiów, które ukończyli stypendyści Fundacji i zajęć, które podejmują. Łatwiej byłoby zapewne powiedzieć czego nie robią, a zaraz dodać „jeszcze”, gdyż kolejne pokolenia wciąż zaskakują nas swoimi pomysłami i kierunkami rozwoju swoich talentów.

Oprócz marzeń związanych z pracą i karierą na dnie wielu serc samych stypendystów są te o akceptacji, pełnej i kochającej się rodzinie, której niekiedy nie mieli, a także o przyjaźni i miłości na całe życie. Fundacja dla wielu stała się drugą, a niekiedy jedyną, rodziną. W fundacyjnej wspólnocie nawiązują się znajomości i przyjaźnie, które niekiedy swój finał mają przed ołtarzem. Świadectwem jest to, że chyba nie ma miesiąca, w którym do biura Fundacji nie trafiloby zaproszenia na ślub wraz z prośbą o obecność któregoś z pracujących w nim kapłanów.

MARZENIA NIE WYSTARCZĄ

Wiele, z opisanych marzeń, nigdy by się nie spełniło, gdyby nie decyzja Konferencji Episkopatu Polski, aby w 2000 roku powołać do życia Fundację „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, której celem miało być wsparcie zdolnej i ubogiej młodzieży pochodzącej z małych miast i wsi. Stypendyści, dzięki pomocy finansowej, mogą samodzielnie się utrzymać w miastach często oddalonych o wiele kilometrów od rodzinnego domu, podejmując naukę w najlepszych liceach i uniwersytetach w Polsce jak również za granicą. Środki ze stypendium przeznaczają na zakup pomocy naukowych, ale także instrumentów, sprzętu sportowego czy elektrotechnicznego. Wielu bez finansowej pomocy mogłoby o tym tylko wciąż marzyć.

Fundacja jednak to nie tylko pomoc finansowa, ale przede wszystkim wspólnota

ludzi, którzy mogą na siebie liczyć. Sukcesy jednych stypendystów są inspiracją dla ich młodszych kolegów i koleżanek, że warto walczyć o swoje marzenia. Ich historie życia pokazują, że o ostatecznym sukcesie nie decyduje miejsce, z którego się pochodzi czy status materialny rodziny, ale dobrze wykorzystana pomoc ze strony Kościoła oraz determinacja i głęboka wiara w realizację postawionego sobie wysoko celu.

MARZENIE ŚW. JANA PAWŁA II

Stypendyści Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” to jednak przede wszystkim realizacja marzenia św. Jan Pawła II, który 3 czerwca 1997 r. wypowiedział w Poznaniu te

cia rodzinnego i aktywne włączanie się i animowanie życia wspólnoty Kościoła. Jednocześnie są świadkami ciężącego na nich obowiązku przekazania kolejnym pokoleniom wartości, które swoim życiem i nauczaniem, w ich sercach zaszczepił i ukształtował św. Jan Paweł II. Poznają je podczas rekolekcji, spotkań formacyjnych oraz letnich obozów, gdy odwiedzają miejsca związane z życiem Papieża Polaka oraz czytają i rozważają jego nauczanie. Budowę cywilizacji miłości zaczynają zaś poprzez zaangażowanie w wolontariat, który jest integralnym elementem programu stypendialnego. Tak formuje się pokolenie ludzi młodych na miarę nowego tysiąclecia. W nich, jak św. Jan Paweł II, pokładamy nadzieję na

To, ilu młodym ludziom Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia” pomoże spełnić marzenia, zależy od naszej wrażliwości i hojności.

Źródło: Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”

słowa: „Znałem młodzież polską i nie zawiodłem się nigdy na niej. Świat was potrzebuje. Potrzebuje was Kościół. Przyszłość Polski od was zależy. Budujcie i umacniajcie na polskiej ziemi cywilizację miłości”. Absolwenci i stypendyści, poprzez sposób wykonywania powierzonych im zadań i misji, starają się spełniać nadzieje, które pokładał w nich Papież Polak. Dotyczy to nie tylko pracy zawodowej, ale przede wszystkim ży-

lepszą przyszłość naszej ojczyzny i wspólnoty Kościoła.

Fundacja jednak to nie tylko pomoc finansowa, ale przede wszystkim wspólnota ludzi, którzy mogą na siebie liczyć.

POMÓŻ SPEŁNIAĆ MARZENIA

To, ilu młodym ludziom Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia” pomoże spełnić marzenia, zależy od naszej wrażliwości i hojności. Obecnie programem stypendialnym objętych jest blisko 2 tys. uczniów i stu-

dentów, a roczny koszt obsługi programu stypendialnego to 12 mln zł, z czego zdecydowana większość pochodzi ze zbiórki kościelnej i publicznej, organizowanej w czasie Dnia Papieskiego.

Oprócz październikowej zbiórki „Dzieło Nowego Tysiąclecia” można wspierać przez cały rok – wysyłając SMS o treści STYPENDIA na numer 74 265 (4,92 z VAT) lub przelewając dowolną kwotę na numer rachunku 75 1240 20341111 0000 0306 8582.

Każda złożona ofiara to isierka nadziei na realizację marzeń dla wielu młodych ludzi, którzy czekają na naszą konkretną pomoc.

Marek Jurek

Wspólne powołanie

Zmiany, które od dziesięciu lat dokonują się na Węgrzech, swym znaczeniem wykraczają daleko poza samo węgierskie społeczeństwo i poza politykę. Gdyby tak nie było – premier Holandii nie proponowałby ostatnio wykluczenia Polski i Węgier z Unii Europejskiej.

Neurotyczną wrogość wobec Polski tłumaczą same rozmiary naszego kraju, jesteśmy jedynym wielkim państwem europejskim leżącym w Europie Środkowej. Węgry nie mają tej rangi. Mają ludność mniejszą od Belgii, prawie dwa razy mniejszą od Holandii. Dlaczego więc ich polityka tak boli przywódców Unii Europejskiej?

To przede wszystkim kwestia ideowej odwagi premiera Viktora Orbána. Jego deklaracja o nadchodzącym czasie „noliberalnej demokracji” dosłownie wstrząsnęła Europą, setki razy cytowano ją w przemówieniach w Parlamencie Europejskim, trafiała do oficjalnych rezolucji, jako najstraszniejszy przykład „zbrodnio-myśli”. Tymczasem, premier Węgier wcale się tym nie zrażał, ale konsekwentnie kontynuował przebudowę państwa w oparciu o zasady cywilizacji chrześcijańskiej, patriotyzmu, antykomunizmu, a co najgorsze – z punktu widzenia liberalnej Europy – otwarcie mówił o uniwersalnym znaczeniu polityki Węgier. Wykorzystywał do tego każde forum w Unii, w Niemczech czy w Polsce. Otwarcie głosił potrzebę „kulturowej kontrewolucji” na naszym kontynencie.

Kilka dni temu znowu wytrącił z równowagi europej-

skich polityków. Ogłosił wielki programowy artykuł w „Magyar Nemzet”, podejmując na nowo zasadnicze orędzie swej polityki. Jako jej podstawę wskazuje długą, cały czas „konkretyzującą się walkę o intelektualną suwerenność i wolność”. Siła tych słów nie

leży w radykalizmie postulatów, ale w głębi podejścia. Suwerenność polityczna wymaga suwerenności intelektualnej. Ani Węgry, ani żadne państwo naszego regionu nie zbuduje silnego, niepodległego państwa, myśląc kategoriami odebranymi od naszej wiary, kultury i historii. Co więcej – ten proces głębokiej reformy intelektualnej musi być długi, bo nie polega przecież na rzucaniu haseł ku poprawie nastrojów wyborczych. Jednocześnie musi konkretyzować się w wynikających zeń przemysłanych i daleko idących zmianach, bo dopiero definiując je i realizując wychodzi się poza sferę uczuć i życzeń.

Orędzie z „Magyar Nemzet” ma wielkie znaczenie dla Polski, nie mniejsze jak wydarzenia na Białorusi. I nie tylko dlatego, że premier Węgier wielokrotnie wskazuje nasz kraj jako politycznie najbliższy. Bliskość naszych państw to nie tylko fakt, ale i powołanie. Tylko nasza współpraca może nadać polityczny kształt solidarności środkowoeuropejskiej. Premier Morawiecki zadeklarował poparcie dla idei Międzynarodowej Konwencji Praw Rodziny, która stanowi właśnie przykład „konkretyzacji walki o intelektualną suwerenność i wolność”. Czas, by ta zapowiedź – wraz z wypowiedzeniem konwencji stambulskiej – stała się europejskim faktem. Integracja zachodniej Europy zaczęła się od węgla i stali, niech integracja Europy Środkowej zacznie się od promocji i obrony praw rodziny.

fot. PAP/Łuszek Szymański

XV Marsz dla Życia

Ponad tysiąc osób wzięło udział w XV Marszu dla Życia i Rodziny, który przeszedł ulicami Warszawy pod hasłem „Wspólnie brońmy rodzinę”. Do uczestników marszu dołączył prezydent RP Andrzej Duda. – Każdego roku Marsz dla Życia i Rodziny jest okazją do manifestacji prorodzinnych postaw, a także naszego przywiązania do wartości pro-life. Ze względu na ostatnie incydenty i ataki na chrześcijańskie wartości, których dopuścili się lewicowi aktywiści, manifestacja miała w tym roku także formę apelu do władz o nowelizację przepisów prawnych i zapobieganie profanacjom i znieważeniom symboli religijnych i narodowych – powiedział prezes Centrum Ży-

cia i Rodziny Paweł Ozdoba. Zwrócił uwagę, że w XXI wieku największą bitwą, jaką trzeba stoczyć, jest bitwa o rodzinę. – Chcemy pokazać, że nie zgadzamy się na aborcję, która dokonywana jest w naszym kraju w niezwykle dużej ilości – dodał Ozdoba. Prezes Centrum Życia i Rodziny zapowiedział, że 22 października Trybunał Konstytucyjny będzie decydował o tym, czy przesłanka eugeniczna może być w Polsce utrzymana. – Mamy nadzieję, że orzeknie w odpowiedni sposób – oświadczył Ozdoba.

Po marszu uczestnicy wzięli udział we Mszy św. w bazylice św. Krzyża, w czasie, której homilię wygłosił ks. Dominik Chmielewski./PAP

Przeciw eutanazji

Zdecydowaną niezgodę Kościoła na różne formy eutanazji zawiera opublikowany w Watykanie list Kongregacji Nauki Wiary „Samaritanus bonus” na temat opieki nad osobami w krytycznych i terminalnych fazach życia. Został on zaaprobowany przez papieża Franciszka i podpisany przez prefekta Kongregacji, kard. Luisa Francisco Ladarię SJ.

W liście podkreślono, że ustawodawstwo, zezwalające na eutanazję „zaprzecza etycznym i prawnym granicom samostanowienia chorego, niepokojąco zaciemniając wartość życia ludzkiego w chorobie, sens cierpienia i znaczenie okresu poprzedzającego śmierć. Cierpienie i śmierć nie mogą być bowiem ostatecznymi kryteria-

mi, które mierzą ludzką godność, która jest właściwa każdej osobie, tylko dlatego, że jest ona istotą ludzką”.

Dokument omawia kwestię opieki nad bliźnim, mówi o doświadczeniu cierpiącego Chrystusa i głoszeniu nadziei, przypomina, iż ludzkie życie jest darem świętym i nienaruszalnym. Odnosząc się do terapii przeciwbólowych oraz likwidacji świadomości, potwierdzono zgodę na nie, tak, aby pacjent „kres życia przybywał w największym możliwym spokoju i najlepszych warunkach wewnętrznych”.

List porusza też kwestię udzielania sakramentów osobom, które zażądały eutanazji. Przypomina, że dla uzyskania rozgrzeszenia konieczna jest skrucha./pk

Trzy światła

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

Opowiadano mi kiedyś o pewnym księdzu z Holandii, który spędził ponad trzydzieści lat na misji w Norwegii. Od młodych lat modlił się, prosząc Pana o zachowanie do końca swego życia trzech światła: światła wiary, światła rozumu i światła oczu. Otrzymał tę łaskę od Pana: żył ponad sto lat, chociaż był już na wózku, odezwała się stara kontuzja nabawiona w Norwegii, powstała na skutek upadku na lodzie, do końca swych dni miał trzeźwy umysł, widział dobrze, i co najważniejsze, żył głęboko wiarą, będąc przykładem dla wiernych i swych braci kapłanów.

Anegdota przypomina nauczanie innego świętego kapłana, który w młodych latach, wyczuwając, że Bóg od niego czegoś oczekuje, modlił się słowami niewidomego z Jerycha, „Panie niech przejrzę”. Powtarzał je po łacinie: *Domine, ut videam!* Pod koniec życia, w czasach zamętu przełomu lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego stulecia, gdy wielu kapłanów opuszczało swe powołanie i głosiło mętną naukę, ten święty, wspominając swą młodzieńczą modlitwę, równocześnie doświadczając słabną-

cego wzroku, modlił się w wersji rozszerzonej: *Domine, ut videam, ut videamus, ut videant!* Czyli, „Panie obym widział, obyśmy widzieli, oby oni widzieli!”.

Obserwując debatę publiczną, autorytety i publikacje, które stają się niemal obowiązkowe, nawet i wkładając dużo dobrej woli, aby pojąć tych, którzy głoszą dziwaczne poglądy, trudno odrzucić myśl, że wielu ludzi straciło „światło rozumu”. Mało tego, wydaje się, że czasami idzie to w parze ze zdobytymi tytułami oraz stażem na renomowanych uczelniach. Pismo Święte określa, jako bez rozumu tych, którzy negują Boga i jego prawa: „Mówi głupi w swoim sercu: «Nie ma Boga». Oni są zepsuci, ohydne rzeczy popełniają, nie ma takiego, co dobrze czyni” (Ps 53, 2). Wiele różnych, popularnych dziś, teorii jest po prostu promocją rozwiązań i usuwaniem czwartego, piątego i szóstego przykazania. Oczywiście, że są też przekroczeniem wszelkiej sprawiedliwości, czyli siódmego przekazania i wielkim kłamstwem.

Utrata trzeźwego myślenia i czystego spojrzenia może dotyczyć nie tylko innych, ale nas, jako wspólnoty – rodzinnej, przyjacielskiej, kościelnej – jak i każdego indywidualnie. W czasach ogólnego zamętu trzeba szczególnie czuwać, aby nie wejść na ścieżki prowadzące do ślepoty duchowej. „Niech przeto ten, komu się zdaje, że stoi, baczy, aby nie upadł” (1 Kor 10, 12). Troska o trzeźwe spojrzenie idzie zawsze w parze z wysiłkiem, by życie było po Bożemu.

I

**Troska o trzeźwe
spojrzenie idzie zawsze
w parze z wysiłkiem,
by życie było
po Bożemu.**

Dlaczego wierzę?

**Magdalena
Wołochowicz**

Ponad
dekadę temu
siedziałam

z innymi wolontariuszami w przepięknym miejscu w Ziemi Świętej, na Wzgórzach Judejskich niedaleko Jerozolimy. Zaczęliśmy dzielić się swoimi historiami nawrócenia. „Ojej, co ja powiem ciekawego? Urodziłam się w rodzinie chrześcijańskiej. Tyle” – pomyślałam.

Zaraz jednak uświadomiłam sobie, że to, że wierzę, nie jest automatyczne tylko dlatego, że moi rodzice wierzą. Choć stało się to dość naturalnie, ostatecznie to ja sama wybrałam drogę życia z Bogiem.

To, że rodzice są wierzący, nie oznacza automatycznie, że dzieci też pójdą tą drogą. Nie można być zbawionym awansem ze względu na ko-

goś innego. Każdy sam musi podjąć decyzję, czy chce iść z Bogiem czy nie.

Dlaczego więc wybrałam życie z Bogiem? Odpowiedź jest prosta – życie moich rodziców wiarą było autentyczne, inspirujące, pełne Bożej mocy, spójne, atrakcyjne. Widziałam, że to co mówią, przemieniają w czyn. Obserwowałam jak się modlą i jak Bóg odpowiada, działa w ich życiu. Zapragnęłam tego samego.

W Piśmie Świętym Pan Bóg mówi co jest najważniejsze w życiu i wychowaniu dzieci: „Będziesz miłował Pana, Boga twojego, z całego swego serca, z całej duszy swojej, ze wszystkich swych sił. Niech pozostaną w twym sercu te słowa, które ja ci dziś nakazuję. Wpóisj je twóim synom, będziesz o nich mówił przebywając w domu, w czasie podróży, kładąc się spać i wstając ze snu” (Pwt 6, 5–7).

„Wpóisj” oznacza odpowiedzialność, że zrobisz wszystko co w twojej mocy, by przekazać wiarę kolejnemu pokoleniu. I będziesz tym zadaniem nieustannie przejęty – czy na co dzień w domu, czy na urlopie.

Wbrew pozorom nie oznacza to „bi-cia Biblią po głowie”, ale bycie prawdziwym świadectwem w mowie i w czynach. Pokazanie, że życie z Bogiem jest najlepszą i najbardziej atrakcyjną opcją do wyboru.

Ja i moi dwaj bracia jesteśmy zupełnie różni. Każdy ma inny temperament, zdolności, sposób bycia, a jednak

każdy z nas świadomie poszedł za Bogiem i wartościami, które przekazali nam rodzice. To nie my, jako dzieci, tacy się im „trafiłiśmy”, ale oni włożyli całe swoje serce, by stworzyć nam jak najlepsze warunki do przejścia od nich wiary.

**Życie z Bogiem
jest najlepszą
i najbardziej
atrakcyjną
opcją
do wyboru.**

Nie mogli nas do tego zmusić i wcale nie mieli gwarancji, że to się uda, jednakże rozumieli, że nie zwalnia ich to z obowiązku zrobiecia swoich

100%. A Bóg to pobłogosławił! Swoim doświadczeniem podzielili się m.in. w książce „Skąd się biorą wierzące dzieci?”.

Bez względu na to, czy jesteśmy pannami/kawalerami, czy już mamy rodziny i dzieci, przejmijmy się tym już dziś, sami budując przede wszystkim mocną więź z Bogiem i kochając Go z całego serca i duszy.

I

Pan dał, Pan zabrał...

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Księżo, niepokoi mnie Księga Hioba. Czytałem komentarz teologiczny o gatunkach literackich itd. Księga Hioba dotyczy mądrości uniwersalnej, ale ja się prywatnie, zwyczajnie, obawiam tego „brania i odbierania”. Obawiam się nie tyle o siebie, co o swoją rodzinę. Jak oni przyjmą straty i porażki Hiobowe. A może boję się jednak o siebie?

Rozumiem Pani obawy. Księga Hioba podejmuje najtrudniejszy ludzki problem: kwestię cierpienia i sprawiedliwości. Co ciekawe, uczeni Żydzi zalecali lekturę Księgi Hioba osobom tracącym wiarę. Więc obawy o rodzinę pozostawiłbym na boku. Ważna jest Pani wiara.

Szatan, oskarżyciel ludzi, jako wróg człowieka, podważyć chce naszą ufność w Boga. Hiob jest reprezentantem Pani i sług Bożych. Poddany jest ogniowej próbie. Szatan nie wymyka się spod władzy Boga, ale otrzymuje pozwolenie na krzywdzenie człowieka. Czini to w sposób sadyistyczny.

Wszystko to jednak ma w planie Boga prowadzić do większego dobra. Straty Hioba są ogromne. Ważna jest jednak jego postawa. Stanowi centrum pouczenia: jak się zachować podczas klęsk i nieszczęść. Forma doświadczeń może być różna:

długotrwałe, wieloletnie niepowodzenia lub lawina nieszczęść.

Hiob, którego spotkało tyle zła, powinien być nieufny, zbuntowany. A jednak nie przypisał Bogu nieprawości. Nieprawość oznacza „nie miałeś prawa mi tego zrobić”. Kiedy Hiob mówi: „Pan dał, Pan zabrał”, koncentrujemy się na tym „zabrał”. A warto popatrzeć

na to, że Pan zabrał, żeby ubogacić, upiększyć, ulepszyć a potem znów da.

Proszę sobie wyobrazić, że Pani ojciec to wspaniały mechanik, który w swoim warsztacie, skonstruował dla Pani auto. Kiedy już umie Pani coraz lepiej jeździć, zabiera to auto, aby je oddać ubogaczone, w dużo lepszym stanie. Czy atakujemy takiego ojca? Czy cieszymy się, że odda kiedyś poprawione?

Księga Hioba wyznacza kierunek, ale nie daje ostatecznej odpowiedzi. Ostatecznym wyjaśnieniem jest Jezus Chrystus. Jego krzyż jest otoczony przez serce, dobroć i miłość Ojca. Mamy w swoich cierpieniach wiązać swój los z losem Jezusa Chrystusa, niewinnego Baranka, prowadzonego na zabicie, ale też Zmartwychwstałego. Powinniśmy przypominać sobie, że jesteśmy wtedy dziećmi bezbronnymi, krzyżowanymi, ale ukrytymi w sercu Boga.

Trzeba uwielbić Pana, jak to robi Hiob. „Niech będzie pochwalone imię Jego”. Wszystko, co wartościowe, nie zostanie zmarnowane. A dary zabrane zostaną zastąpione przez lepsze. Człowiekowi wierzącemu powinno wystarczyć, że zna Boga, miłość nieskończoną.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Dobra wiedza z filmu

Znakomitą serię filmów dokumentalnych na DVD z wydaniem książkowym przygotowała madrycka Goya Producciones. „Pochodzenie człowieka” to seria dziewięciu filmów dokumentalnych na trzech płytach, zagłębiająca się w teorię na temat pochodzenia istot ludzkich, od kreacjonizmu po neodarwinizm. Jak powstał wszechświat? Czy stworzenie świata przez Boga wyklucza teorię ewolucji? – na te pytania próbuje odpowiedzieć ponad 40 naukowców, wśród nich laureaci Nagrody Nobla Christian de Duve oraz Werner Arber. Wydawcy, przygotowując produkcję, konsultowali się także z profesorami z Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża w Rzymie.

„Kultura życia. Kwestie bioetyki” zawiera dwie płyty DVD z ośmioma filmami do-

kumentalnymi. Jaki powinien być stosunek chrześcijanina do wykorzystywania komórek macierzystych, sztucznego zapłodnienia, klonowania, walki z AIDS, aborcji, opieki paliatywnej, eutanazji?

– odpowiedzi na te pytania opierają się na podstawach naukowych zgodnych z nauczaniem Kościoła.

Gdyby katolicka nauka społeczna była stosowana w praktyce, nie mielibyśmy dziś tak nasilonych proble-

mów jak kryzys finansowy, korupcja, ubóstwo, niesprawiedliwość i wojny. Wydanie „Chrześcijaństwo i społeczeństwo” to wartościowy przewodnik z dziesięcioma filmami, klucz do społecznej nauki Kościoła. Pokazuje, w jaki sposób Kościół reaguje na wyzwania stawia-

z obowiązków w trosce o powierzonych im ludzi?

Filmy zrealizowane są profesjonalnie z archiwalnymi dokumentami, wplecionymi kadrami z piękną fauną i florą, mogą zainteresować niezależnie od wieku: nastolatków i starszych. Stanowią świetną pomoc na zajęcia dydaktyczne w szkole i na katechezę. Hiszpańska produkcja na tej samej płycie ma kilka wersji językowych: polską, angielską, niemiecką, włoską.

Abp Vincenzo Paglia, przewodniczący Papieskiej Akademii Życia, w liście do dyrektora Goya Producciones, dziękował za działalność na rzecz propagowania wartości związanych z rodziną i życiem ludzkim./is

„Pochodzenie człowieka”
„Kultura życia. Kwestie bioetyki”
„Chrześcijaństwo i społeczeństwo”
Goya Producciones
Wydawca: Kondrat-Media
Sp. z o.o.
www.kondrat-media.pl

fot. Patryk Lubryczyński

a młodzież w parafii angażuje się w wolontariat, roznosząc dary i odwiedzając chorych. Z pomocy parafialnej korzysta kilkanaście rodzin.

– Sprawdza się u nas zasada, że parafia jest wspólnotą wspólnot. Każda z grup modlitewnych jest równie ważna, ponieważ ma swoje zadania i charyzmaty – zaznacza ks. Dariusz Kuczyński.

Parafia powstała 8 września 1945 roku. Gołębki były wówczas małą wioską na pograniczu

beatyfikację – opisuje ks. proboszcz. Tradycją na Gołębkach jest odmawianie na końcu Mszy świętych modlitwy do św. Michała Archanioła.

Ludzie w parafii znają się wzajemnie, wspierają i szanują, są małą, ale dość zżytą ze sobą społecznością. – Ci, którzy są po raz pierwszy w naszej parafii mówią, że wyczuwają atmosferę modlitwy i skupienia. Parafianie są gotowi do pomocy oraz włączają się chętnie w życie wspólnoty. Czujemy, jako duszpaste-

Wspólnota wspólnot na Gołębkach

Patryk Lubryczyński

Świętująca 75-lecie parafia św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Warszawie-Gołębkach jest wspólnotą ludzi bardzo zżytych ze sobą, zaangażowanych w liczne grupy formacyjne.

Ks. proboszcz Dariusz Kuczyński podkreśla, że najliczniejszą wspólnotą jest Kościół Domowy, w ramach którego działa 7 kręgów. W każdej grupie funkcjonuje około 4-5 małżeństw, są to często rodzinny wielodzietne. Siłą duchową parafii jest także Żywy Różaniec. Osoby z tej grupy modlitewnej zaangażowane są często w inne wspólnoty. Przy parafii służą siostry michalitki, włączając się w różne inicjatywy misyjne, akcje modlitewne, funkcjonuje również Koło Misyjne. Służba Liturgiczna gromadzi imponującą liczbę około 80 lektorów i ministrantów.

– W parafii jest trzech szafarzy nadzwyczajnych Komunii świętej. Gołębki mają charyzmat wspólnotowy, ale też muzyczny. Od 45 lat działa chór parafialny „Sodalitas”, który śpiewa pieśni tradycyjne. Wielokrotnie posługiwał także na Mszach św. radiowych. Są także dwie schole młodzieżowe, które starają się śpiewać systematycznie na niedzielnych Eucharystiach, obecnie powstaje powoli chórek dziecięcy – opowiada ks. proboszcz.

Dla wspólnoty parafialnej ważna jest działalność Akcji Katolickiej, która wzbogaca życie społeczne i duchowe. Istotna jest także wspólnota charyzmatyczna Przyjaciele Oblubieńca, która istnieje w parafii od 6 lat i ma coraz więcej uczestników. Jako grupa ewangelizacyjno-modlitewna, wiele czasu poświęca na rozważanie Słowa Bożego. Caritas parafialna organizuje świąteczne paczki,

Warszawy. Co interesujące, wspólnota parafialna jest jedną z pierwszych, które powstały na obecnym obszarze terytorialnym Warszawy po zakończeniu II wojny światowej.

Nad wejściem głównym do świątyni znajduje się figura Matki Bożej i słowa Jezusa skierowane do św. Jana „Oto Matka twoja”. W wystroju świątyni szczególną uwagę zwraca, znajdujący się w centralnym miejscu na ścianie ołtarzowej, duży drewniany krzyż z figurą Chrystusa, projektu Jerzego Machaja, z wyrzeźbionym krucyfiksem Jezusa Ukrzyżowanego Tadeusza Janiny. Pod nim, po lewej stronie, znajduje się kopia obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, namalowana na desce przez Zofię Grabską.

ŚWIĘTUJĄCY I ROZMODLENIE

Podczas obchodów 75-lecia parafii, 20 września, uroczystej Mszy św. przewodniczył kard. Kazimierz Nycz. W ogrodach kościelnych z koncertem wystąpiła aktorka Katarzyna Żak.

Wśród najważniejszych wydarzeń religijnych obchodzonych w parafii jest odpust przypadający 27 grudnia w święto patrona św. Jana Ewangelisty. Cyklicznie, pod koniec czerwca, organizowany jest piknik dla dzieci i młodzieży w ogrodach kościelnych. Co roku parafia uczestniczy w pielgrzymkach zagranicznych, modląc się w różnych miejscach świata oraz przygotowując wyjazdy wakacyjne dla ministrantów. Na terenie parafii Domowy Kościół organizuje dni skupienia i spotkania rejonu. Są prowadzone adoracje Najświętszego Sakramentu przez poszczególne wspólnoty parafialne w pierwszy czwartek i piątek miesiąca. – Co roku w dniach 17-19 września przygotowujemy 40-godzinne nabożeństwo adoracyjne, które akurat w 2020 roku przygotowywało do jubileuszu 75-lecia parafii i było połączone z rekolekcjami. Ostatnio zainstalowaliśmy nowy relikwiarz św. Jana Pawła II. Mamy także przygotowane miejsce dla sługi Bożej kard. Wyszyńskiego i czekamy na jego

Msza święta pod przewodnictwem kard. Kazimierza Nycza z okazji 75-lecia parafii

fot. facebook.com

rze, wsparcie modlitewne i troskę materialną ze strony parafian – określa klimat miejsca ks. Dariusz Kuczyński. Na terenie parafii zamieszkuje około 5,5 tysiąca ludzi. Do parafii, oprócz warszawskiego osiedla Gołębki, należą podwarszawskie miejscowości Mory, Bronisze, Jawczyce.

– Chciałbym, aby grupy modlitewne dalej się rozwijały, a szczególnie grupa młodzieżowa. Na razie nie planujemy nowych grup duszpasterskich. Moim pragnieniem jest, aby nasza wspólnota przynosiła owoce, poprzez piękne małżeństwa i nowe święte powołania do życia konsekrowanego. W tym roku wspólnota parafialna cieszyła się neoprezbiterem, który formował się u nas. Chcielibyśmy, aby funkcjonująca w parafii kawiarenka, miała jeszcze większą przestrzeń. Myślimy także o tym, aby dla ministrantów stworzyć miejsce do rekreacji – opowiada o planach na przyszłość ks. proboszcz.

W SKRÓCIE

■ **XX Dzień Papieski.** Fundacja Dzieła Nowego Tysiąclecia zaprasza 11 października na obchody XX Dnia Papieskiego do Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie, ul. Prymasa A. Hłonda 1. W programie: godz. 12.00 – Msza św. w intencji polskich dzieci i młodzieży pod przewodnictwem kard. Kazimierza Nycza, 13.00–16.30 – zwiedzanie świątyni i Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, 15.00 – Koronka do Miłosierdzia Bożego. Transmisja pod adresem: <https://www.centrumopatrznosci.pl/codzien-na-transmisja-mszy/>.

■ **Wieczory wiary.** Parafia Przemienienia Pańskiego w Radzyminie oraz Wydział Duszpasterstwa Kurii Warszawsko-Praskiej zapraszają 9 października o godz. 18.30 do kolegiaty Przemienienia Pańskiego na ul. POW 1 w Radzyminie, na pierwsze spotkanie z cyklu katechez i spotkań poświęconych głównym prawdom wiary. Gościem specjalnym będzie Jan Budziaszek, perkusista zespołu Skaldowie.

■ **Doroczne rekolekcje kapłańskie.** Rekolekcje kapłańskie w diecezji warszawsko-praskiej odbędą się w terminie 3–6 listopada w Domu św. Siostry Faustyny w Ostrówku. Rozpoczęcie 3 listopada o godz. 18.00, zakończenie 6 listopada ok. godz. 13.00. Zapisy u kanclerza kurii, ks. Dariusza Szczepaniuka. Koszt – 350 zł – będzie jednocześnie wsparciem pracy sióstr w diecezjalnej placówce misyjnej w Sierra Leone.

■ **Rekolekcje kapłańskie w Diecezjalnym Domu Księżym Emerytów.** W dniach 18–21 października odbędą się rekolekcje dla kapłanów w DDKE, ul. Doktora Józefa Geislera 18 w Otwocku. Skupienie poprowadzi o. Marek Grzelczak OP. Zgłoszenia do ks. dyrektora, koszt pobytu – dobrowolna ofiara.

■ **Inauguracja w Arce.** Duszpasterstwo Akademickie Arka zainauguruje rok akademicki 4 października w parafii Nawrócenia św. Pawła (dolny kościół) na ul. Kobielskiej 10 w Warszawie; o godz. 19.00 Różaniec, o 19.30 Eucharystia, potem wykład bp. Michała Janochy „Życie sztuką, sztuka życiem”.

■ **Wystawa o Janie Pawle II.** Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przy ul. Dziekanina 1 zaprasza na wystawę i spotkanie „Jan Paweł II w oczach artystów medalierów oraz w relacji młodszego brata”, 13 października o godz. 17.30. Gościem specjalnym będzie brat Marian Markiewicz CFCI, który w Rzymie był kierowcą kard. Karola Wojtyły.

■ **Spotkania dla młodych małżeństw „Słowa do pary”.** W kościele oo. dominikanów pw. św. Jacka, ul. Freta 8/10, rozpocznie się 10 października o godz. 10.00 cykl spotkań dla młodych małżeństw.

fol. Wojciech Łączyński

KU CZCI PATRONA WARSZAWY

Kard. Kazimierz Nycz 27 września przewodniczył Mszy św. ku czci bł. Władysława z Gielniowa, patrona Warszawy. W Eucharystii uczestniczyli przedstawiciele władz m.st. Warszawy. – Uczymy się wszyscy żyć w tym pluralistycznym mieście, a równocześnie jako chrześcijanie być solą tej ziemi: nie zaprzeć się swojej tożsamości, nie zapomnieć,

kim jesteśmy oraz co mamy jako chrześcijanie do dania temu miastu przede wszystkim przez świadectwo życia – powiedział w homilii kard. Nycz. Metropolita warszawski przestrzegł przed uleganiem diabelskiej pokusie przyłączenia się do różnych ideologii ściągających się w mieście za cenę zaparcia się chrześcijaństwa.

fol. PAP/Andrzej Lange

INSTALACJA Z PAPIEŻEM

Przed Muzeum Narodowym w Warszawie 24 września została zaprezentowana instalacja Jerzego Kaliny „Zatrute Źródło”, przedstawiająca Jana Pawła II stojącego w czerwonej wodzie i dźwigającego nad głowę

wagę meteoryt. Praca ma upamiętniać setną rocznicę urodzin papieża Polaka. Czerwona woda, w której stoi papież, to w zamysśle twórcy komunistyczna ideologia, która miała zalać świat.

NOCNA

DROGA RÓŻAŃCOWA

W dniach 16–17 października w parafii MB z Lourdes na ul. Wileńskiej 69 rozpocznie się IV Nocna Droga Różańcowa. Po Eucharystii odprawionej o godz. 22 uczestnicy, podzieleni na 15–20-osobowe grupy, wyruszą z przewodnikami na trasę w odstępach kilkuminutowych. Będą odmawiać kolejne tajemnice Różańca, idąc m.in. ulicami: Równą, Toruńską, Modlińską. Zakończenie odbędzie się ok. godz. 6 w parafii MB Pompejańskiej przy ul. Myśluborskiej 28 w Warszawie.

fol. archiwum „Idziemy”

REKOLEKCJE ŁÓDZKIEGO METROPOLITY

foto. ks. Paweł Kłys

Abp Grzegorz Ryś, metropolita łódzki oraz administrator *sede plena* diecezji kaliskiej, w dniach 21-23 września prowadził w narodowym sanktuarium św. Józefa w Kaliszu rekolekcje dla duchowieństwa diecezji kaliskiej. Tematem przewodnim trzech dni ćwiczeń duchownych był List św. Pawła Apostoła do Tytusa. – Kiedy zgodziłem się na to, by zostać administratorem diecezji kaliskiej, pomyślałem, że w tak krótkim czasie nie poznam was wszystkich, z każdym z was nie porozmawiam ani nie odwiedzę wszystkich parafii w diecezji, ale pomyślałem, że jest coś, co mogę zrobić – spotkać się z wami przed Panem Bogiem na słuchaniu Słowa – na rekolekcjach – mówił abp Ryś./xpk

STRAŻACY NA PIELGRZYMCE

Już po raz piąty strażacy z jednostek Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczych Straży Pożarnych uczestniczyli w Wojewódzkiej Pielgrzymce Strażaków do Sanktuarium Matki Boskiej Zwycięskiej w Łodzi. – Nasze pielgrzymki odbywają się z myślą o uczczeniu różnych ważnych wydarzeń kościelnych i państwowych – mówi ks. Adam Stańdo, diecezjalny duszpasterz straży pożarnej. – W tym roku obchodzimy setną rocznicę Bitwy Warszawskiej – Cudu nad Wisłą – setną rocznicę powstania diecezji łódzkiej oraz setną rocznicę urodzin Jana Pawła II. Dlatego właśnie wybraliśmy to miejsce na cel naszej pielgrzymki – dodaje. Po zakończeniu liturgii przedstawiciele uczestników pielgrzymki otrzymali pamiątkowe płytki z logo tegorocznej pielgrzymki./xpk

■ **Rekolekcje charyzmatyczne.** Fundacja Pasja Życia im. s. Józefa Menendez zaprasza 4 października do parafii Matki Bożej Fatimskiej na ul. Orłąt Lwowskich 8 w Legionowie na rekolekcje charyzmatyczne „Moc w słabości się doskonali” z o. Antonello Cadeddu. W programie: godz. 14.00 modlitwa, konferencja, 15.40 animacja wprowadzająca w Koronkę do Miłosierdzia Bożego, nauczanie i świadectwo, 17.00 Różaniec, 18.00 Msza św. z kazaniem, również dla parafian, 19.20 adoracja Najświętszego Sakramentu z modlitwą o uwolnienie i uzdrowienie, 21.00 zakończenie.

■ **Laboratorium wiary.** W Teatrze Roma, ul. Nowogrodzka 49, odbędzie się 3 października o godz. 11.00 Warszawskie Laboratorium Wiary. Młodzież i studenci obejrzą spektakl Teatru A „Życie jest większe od legend”. To widowisko upamiętniające osadzenie kard. Stefana Wyszyńskiego w Prudniku. Zaproszenia do odbioru w Księgarni na ul. Miodowej 17/19, pon.-pt. w godz. 9.00-18.00, w sob. w godz. 9.00-15.00.

■ **Koronawirus w warszawskich szkołach.** Liczba zakażeń w stołecznych placówkach oświatowych systematycznie wzrasta. Przez pierwsze trzy tygodnie odnotowano wynik pozytywny u 21 nauczycieli, 35 uczniów oraz 5 pracowników administracji. 356 osób znalazło się na kwarantannie.

REKLAMA

**DOBRE SŁOWO
NA FALI**

SŁUCHAJ NAS ONLINE

www.radiowarszawa.com.pl

„Runda pytań” -
Piotr Wróblewski,
poniedziałek - piątek,
godz. 16.15

„Złością czy miłością” -
Elżbieta Stawińska i Jan Sędek
piątek, godz. 18.20

Dzień chorego i seniora

W sanktuarium św. Ojca Pio na warszawskim Gocławiu 26 września odbył się III Diecezjalny Dzień Chorego i Seniora. Mszy św. przewodniczył bp Romuald Kamiński.

Witając przybyłych, ks. prałat Andrzej Kuflikowski, proboszcz parafii, przypomniał sens i wartość cierpienia, które jest wpisane w naturę człowieka, upodabnia nas do Jezusa i uszlachetnia.

Bp Kamiński zachęcił wiernych do modlitwy za siebie nawzajem i powierzania wszystkich spraw, szczególnie tych trudnych, Jezusowi przez pośrednictwo Matki Bożej i św. Ojca Pio.

– Pan Bóg obdarza nas nieraz wielkim cierpieniem, niedołężnością i innymi trudnościami. Są one wpisane w naszą drogę i mogą przynosić wielkie owoce zbawcze. Jeśli nasze cierpienie złączymy z cierpiącym

Chrystusem, to przynosi ono owoce i wtedy włączeni jesteśmy do wielkiego dzieła Pana Jezusa jako współodkupiciele – podkreślił hierarcha.

Po homilii nastąpił obrzęd namaszczenia chorych, na zakończenie Mszy św. miało miejsce błogosławieństwo Najświętszym Sakramentem.

Grzegorz Błażewicz, zastępca Rzecznika Praw Pacjenta, przybliżył zgromadzonym

istotę ustanowionych praw pacjenta w Polsce. Zachęcił chorych, by w razie potrzeby czy rodzących się wątpliwości przychodzili ze swoimi sprawami do Biura Rzecznika Praw Pacjenta.

Krajowy duszpasterz służby zdrowia ks. Arkadiusz Zawistowski przypomniał, że rok 2020 jest Rokiem Seniora.

Magda Jaroszewicz

foto: Magda Jaroszewicz

Oazowe dzieło

dziel z poświęcaniem się w ich tworzenie wielu ludzi: akcja Wirtualna Choinka, rekolekcje oazowe, spotkania formacyjne, oazy modlitwy. Człowiek uświadamia sobie, że jest sługą Bożych darów. Według słów św. Pawła o mocy miłości, z której wypływa jedność ducha – powiedział w homilii bp Marek Solarczyk. Biskup pomocniczy diecezji warszawsko-praskiej przypomniał osobę zmarłego w tym roku moderatora diecezjalnego Ruchu Światło-Życie Piotra Urbanowskiego. – Kiedy razem z Arturem Kołaczkiem przychodzili do mnie, wiedziałem, że będzie dużo się działo – nawiązał do licznych inicjatyw jednego z najprężniejszych w diecezji ruchów formacyjnych.

Dziecięco-młodzieżowe wspólnoty Ruchu Światło-Życie skupiają około 900 osób,

w gałęzi Domowego Kościoła jest ok. 1,3 tys. małżeństw. Marta i Artur Kołaczek zostali mianowani parą diecezjalną na trzyletnią kadencję. – Mamy pomagać, by jak najwięcej osób znalazło drogę do Boga. Jesteśmy odpowiedzialni za animowanie pracy formacyjnej w ciągu roku, aby jak najwięcej osób mogło pojechać na piętnastodniowe rekolekcje wakacyjne – mówi Artur Kołaczek. – W czasie pandemii chcemy zaproponować inny sposób ewangelizacji. Planujemy korzystanie z osobistych relacji, będziemy wspomagać się techniką medialną z aplikacją. Przed nami stulecie urodzin śl. Bożego Franciszka Błachnickiego, przypadające 15 marca. Ten czas chcemy wykorzystać na przygotowanie małżeństw w Domowym Kościele, aby jeszcze bardziej mogły doświadczyć charyzmatu Ruchu Światło-Życie, zachwycić się nim – mówią o najbliższych planach małżonkowie. **E**

foto: <https://www.facebook.com/bpmsolarczyk/>

Powakacyjny Dzień Wspólnoty Ruchu Światło-Życie Diecezji Warszawsko-Praskiej odbył się 27 września w praskiej katedrze. Mszy św. przewodniczył bp Marek Solarczyk. Posługę pary diecezjalnej Domowego Kościoła otrzymali małżonkowie Marta i Artur Kołaczek.

– Stając tutaj, uświadamiamy sobie bogactwo tej wspólnoty, tak wielu podejmowanych

Wolska Droga Krzyżowa

Już po raz siedemnasty odbył się marsz modlitewny w intencji mieszkańców warszawskiej Woli pomordowanych przez Niemców w pierwszych dniach Powstania Warszawskiego. Wolska Droga Krzyżowa rozpoczęła się 25 września o godz. 17 przy pomniku Polegli Niepokonani znajdującym się przy cmentarzu Wolskim. Ze względu na pandemię liczba uczestników była w tym roku ograniczona. Szli z krzyżem, odmawiając Różaniec. Kolejne stacje Drogi Krzyżowej pokonali wzdłuż ul. Wolskiej przy miejscach egzekucji mieszkańców Woli. Zakończenie Drogi Krzyżowej odbyło się przy pomniku ofiar rzezi Woli, u zbiegu ul. Leszno i al. Solidarności. Na za-

kończenie odmówiono Koronkę do Bożego miłosierdzia. W modlitwie wziął udział o. Paweł Mazanka CSsR, który wygłosił rozważania Drogi Krzyżowej.

– Podczas walk powstańczych było wiele ofiar, wiele męczeństwa. Obiecałem sobie, że nie zapomnę o godnym oddaniu czci tym, którzy zginęli w Powstaniu Warszawskim, szczególnie ludności cywilnej – opowiada Jerzy Marian Zieliński, inicjator i organizator Wolskiej Drogi Krzyżowej. Wśród wolskich ofiar znalazł się dziadek pana Jerzego, Marian Zieliński, który został zamordowany na terenie dawnej fabryki K. Franaszka.

Patryk Lubrzyński

foto: Patryk Lubrzyński

Cięcia wydatków, przekładanie, a nawet kluczowych inwestycji, kredyty już nie na rozwój, a na codzienność oraz wyższe opłaty dla mieszkańców – tak do końca kadencji może wyglądać warszawska prezydentura Rafała Trzaskowskiego.

Jak wynika z programu prezydenta, już na koniec 2019 r., z 21 punktów, zapowiadanych na pierwsze 12 miesięcy prezydentury, nie udało się zrealizować ważnej ich części. Budowy kolejnych linii metra nie rozpoczęto. Na potrzebne remonty ulic przeznaczono mniej o ponad 70 mln zł niż zapowiadano. Seniorom, którym w tej kadencji Rady Warszawy miała służyć cała instytucja, do końca ub. r. pomagało 6-ciu (!) zakontraktowanych przez NFZ geriatrów. Pomoc rodzinom też wyglądała nieco inaczej niż malowano na początku kadencji. Sprawa dostępności bezpłatnych żłobków, „leitmotiv kampanii” prezydenta, zasługuje na uznanie, choć nie jest to jeszcze to, co być miało. Na bezpłatne miejsce może liczyć niecałe 13,5 tys. najmłodszych warszawiaków na 20-36 tys. stołecznych urodzeń rocznie w ostatnich czterech latach. Natomiast zrezygnowano już, bodaj w ogóle, z zapowiadanych dopłat na zajęcia pozalekcyjne (kampanijne 100 zł na ucznia) czy bezpłatnej komunikacji dla młodzieży szkół średnich. Czy i kiedy powstanie sieć parkingów podziemnych, jak i decyzje o dokończeniu budowy Obwodnicy Śródmiejskiej, odbudowy Skry, remontu Ronda 40-lątka czy pl. Pięciu Rogów już parę miesięcy temu odłożono na jakieś „kiedyś”.

Także dług publiczny stolicy nie powinien być, jak chciałby to dziś przedstawiać Ratusz, podyktowany wyłącznie pandemią – czy ustawowymi obciążeniami. Już na koniec pierwszego roku tej kadencji wyniósł 3,895 mld zł. Na rok bieżący założono wzrost o niemal 1 mld, do sumy 4,752 mld zł, a na koniec kadencji do ponad 7,5 mld zł. Zadłużenie, miało więc wzrosnąć w ciągu jednej kadencji o ok. 100 proc. (!), co w ostatniej dekadzie nigdy nie miało miejsca. To, nawet przy uwzględnieniu „rozbujałych” planów rozwoju z 2018 roku oraz strat budżetowych Warszawy, takich jak wyższe

wydatki oświatowe, niższe opłaty z tytułu użytkowania wieczystego czy obciążenia miejskiej kasy za bezprawne transakcje reprivatyzacyjne, wielu wydawało się podsumowaniem katastrofalnym. – To prawdziwa hekatomba finansowa – grzmiała niemal jednogłośnie już półtora roku temu stołeczna opozycja.

Dziś trzeba się liczyć z tym, że zobowiązania Warszawy mogą być jeszcze większe.

Warszawa w ostatnim tygodniu ogłosiła nie tylko potrzebę przetasowań w budżecie w związku z pandemią, ale i zaciągnięcia kredytu. – Pożyczka z Europejskiego Banku Rozwoju i Odbudowy zapewni nam dofinansowanie w kwocie 1,235 mld zł, co wykorzystać mamy jeszcze

czy Obwodnica Śródmiejska muszą zostać przesunięte w czasie na jakieś „po” obecnej kadencji. To, czego Ratusz nie odsuwa to na tę chwilę inwestycje edukacyjne (budowa 19 placówek nauczania przedszkolnego i szkolnego oraz 17 żłobków), budowa II linii Metra, rozbudowa Szpitala Bielańskiego i i budowa Szpitala Południowego oraz tzw. inwestycje odtworzeniowe, czyli wyznaczenie wszystkich inwestycji, które jak Czajka, wymagają dodatkowych kontroli, nadzoru i napraw.

Ratusz rozszerzy prawdopodobnie od stycznia strefy płatnego parkowania i wydłuży do godz. 20 płatne parkowanie. W przyszłym roku może powstać też najdroższa strefa Centrum, gdzie pozostawie-

Kłopoty stolicy Zuzanna Smoleńska

fot. www.zim.waw.pl

w tym roku, a 765 mln zł w przyszłym – podano 22 września. – Do kwoty 9,4 mld zł możemy się zadłużyć dzięki decyzjom rządu – tłumaczył dzień później prezydent Trzaskowski.

Jak wyliczają władze miasta, kryzys pandemii i obciążenia ustawowe już teraz spowodowały spadek dochodu o 1,5 mld zł. Na kwotę tę składają się m.in. obciążenia oświatowe (405 mln zł), spadki dochodu ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej (202 mln zł), spadki z podatku PIT (233 mln zł) i CIT (126 mln zł) czy z opłat za parkowanie (80 mln zł).

Kwoty wskazują na rzeczywistą zapaść finansową. Z tym, wspólnie z samorządowcami, będą musieli uporać się mieszkańcy Warszawy. O wielu kolejnych projektach trzeba będzie na jakiś czas zapomnieć. Tramwaj na Gocław, linie tramwajowe, łączące Wilanów z Dworcem Zachodnim

nie auta będzie kosztowało 6 zł za godz. Warszawa będzie też prawdopodobnie musiała podnieść opłaty za śmieci. Myślano o tym, jeszcze przed wystawieniem Rafała Trzaskowskiego na prezydenta Polski, proponując 200 zł za 4-osobową rodzinę. Na horyzoncie pojawiają się też plany podniesienia cen biletów komunikacji miejskiej.

– Bardzo chcielibyśmy, aby Warszawa, miasto dla mnie najważniejsze, mogło się rozwijać zgodnie z aspiracjami mieszkańców – deklarował prezydent Trzaskowski jako kandydat na urząd. Wielu mieszkańców Warszawy wciąż ufa, że chodzi po prostu o rozwój miasta, także mimo konkretnych, dla wielu wciąż kontrowersyjnych, deklaracji władarzy, co do ważności budowy hostelu dla osób określonej lub nie płci.

A może to ten czas, by odświeżyć dawne hasło: „cały naród buduje swoją stolicę”?

Pogłębić relacje z Bogiem i innymi ludźmi, wziąć udział w ciekawej konferencji lub kursie, spędzić miło wolny czas. W warszawskich duszpasterstwach akademickich każdy student znajdzie coś dla siebie.

my w tym roku rozpocząć rok akademicki Mszą świętą pod przewodnictwem bp. Michała Janochy. 4 października o godz. 19.30 w par. Nawrócenia św. Pawła na Grochowie, ul. Kobielska 10, usłyszymy wykład bp. Janochy na temat znaczenia sztuki sakralnej w naszej kulturze – dodaje.

Duszpasterz ma nadzieję, że DA Arka będzie mogła kontynuować SAD-y, czyli studencko-arkowe dysputy, planować przedstawienia wraz z grupą teatralną,

dem na Taizé w związku z pandemią, ale zostało jeszcze trochę czasu, by podjąć decyzję o noworocznym wyjeździe tam albo alternatywnie w inne miejsce – relacjonuje ks. Jacek Grzybowski. Duszpasterstwo ofertę kieruje do młodych ludzi w wieku od 15 do 35 lat.

DA ŚW. ANNA

– Tym, co wyróżnia nasze duszpasterstwo jest wspólnotowy misz-masz: jesteśmy różnymi ludźmi, o różnych pasjach

fot. arch. DA Arka

Patryk Lubrzyński

Nie samymi studiami żyje student

DA ARKA

Duszpasterstwo akademickie Arka ma za sobą wiele lat różnorodnych doświadczeń. Tradycja spotkań i inicjatyw trwa od lat 60. XX wieku, ale obecnie sytuacja jest wyjątkowa. – Pandemia COVID-19 wpłynęła na wszystkie dziedziny życia, także na planowanie zadań formacyjnych i duszpasterskich – mówi ks. dr hab. Jacek Grzybowski, duszpasterz DA Arka. – Mimo epidemicznych trudności, chce-

organizować: Spotkania Grupy Męskiej, Arkowe Spotkania Kobiet, Spotkania dla Małżeństw. – Weekend formacyjny odbył się we wrześniu w Niepokalanowie, planujemy Oazowe Spotkania Postformacyjne, oczywiście będziemy spotykać się co tydzień na Mszy św. akademickiej o godz. 19.30 w dolnym kościele w par. Nawrócenia św. Pawła. Zapraszamy zawsze do scholii i służby liturgicznej, a przede wszystkim do wspólnotowego przeżywania Eucharystii. Nie wiem, jak będzie z wyjaz-

i zainteresowaniach, z różnymi drogami do świętości. Dlatego miejsce u nas znajdują zarówno fani muzyki liturgicznej, jak i ludzie rozmiłowani w tematach modlitwy wstawienniczej – zachęca na fanpage'u na Facebooku Duszpasterstwo św. Anny.

W ramach duszpasterstwa, przy kościele na Krakowskim Przedmieściu 68, działa wspólnota muzyczna Brighter Day, czyli chór akademicki, śpiewający muzykę liturgiczną, Fides et Ratio – wspólnota opar-

ta na rozumowym i naukowym spojrzeniu na wiarę, lektorzy – wspólnota liturgicznej służby ołtarza (tylko dla mężczyzn), grupa studencka Oblubienica, działająca w ramach Odnowy w Duchu Świętym. Dla osób po studiach istnieje także wspólnota charyzmatyczna – Kyrios. Działa także Ruch Światło-Życie, który jest wspólnotą dla studentów i osób po studiach. Ciekawą propozycją w nowym roku akademickim będą spotkania w SKMA – Stowarzyszeniu Katolickiej Młodzieży Akademickiej. DA św. Anny organizuje Spotkania dla Studentek, w ramach wspólnoty pomagającej w odkrywaniu kobiecości w Bożym zamyśle, funkcjonuje również wspólnota Drogi Neokatechumenalnej. DA św. Anny spotyka się także podczas cyklicznych wydarzeń m.in.: Gorączki Piątkowych Nocy, Czuwania Modlitewnego, nabożeństwa akademickiej Drogi Krzyżowej.

DA DĄB

Duszpasterstwo Akademickie Dąb funkcjonuje przy sanktuarium narodowym św. Andrzeja Boboli, ul. Rakowiecka 61. Osoby z „dębowych” wspólnot przychodzą do tego miejsca często zupełnie bez okazji, żeby wypić herbatę, posiedzieć w kaplicy, pouczyć się, odpocząć, spotkać się z kimś. – Myślimy o rekolekcjach na dobry początek, tak jak było to w ubiegłych latach – mówi o. Grzegorz Lojtek SJ, duszpasterz akademicki Dębu. – Będziemy uczestniczyć, pod koniec października, w inicjatywie zaproponowanej przez archidiecezję warszawską, polegającej na zapoznaniu maturzystów z duszpasterstwami akademickimi. Planujemy modlitwę o dobre zdanie matury i rozeznanie decyzji. Proponujemy w duszpasterstwie zakorzenienie w duchowości ignacjańskiej. Nasza oferta jest skierowana do tych, którzy chcieliby znaleźć swój sposób modlitwy Pismem Świętym, kanonami Taizé, modlitwy charyzmatycznej oraz odkryć swój sposób spotkania z Bogiem. Co roku organizujemy akademickie rekolekcje w życiu codziennym, które są propozycją miesięcznych ćwiczeń duchowych każdego dnia i rozmów z osobą towarzyszącą – zachęca o. Lojtek.

DA SANDAŁ

Duszpasterstwo akademickie Sandał działa przy parafii Najświętszego Zbawiciela w Śródmieściu. Duszpasterz, ks. Piotr Rymuza, stwierdza, że duszpasterstwo będzie starało się wzmacniać szczególnie Kręgi dla Mężczyzn Gedeon, Kręgi dla Kobiet Rachel, Kręgi dla Par i Młodych Małżeństw w grupie Zbliżenia. – Mamy dwie nowe propozycje, pierwsza to grupa Okno, która będzie konwersatorium spo-

łeczno-religijnym, druga to grupa, kurs, dla poszukujących Boga – Nartex. Zaproponujemy serię logicznych, wydłużonych wykładów, z możliwością zadawania pytań i dyskusji, dla osób, które chcą uporządkować wiedzę z katechezy, poszukują odpowiedzi na pytania dotyczące swojej wiary i osób niewierzących. Interesującą grupą jest anglojęzyczna wspólnota Teknon, skierowana głównie dla studentów Erasmusa – zaprasza ks. Rymuza.

Od 18 października DA planuje rekolekcje na dobry początek „o trójkacie”, które będzie głosił ks. Wojciech Węgrzyński. Mają one ukazać relacje między człowiekiem, a Bogiem, ludźmi między sobą i człowiekiem z samym sobą. – Nasze duszpasterstwo jest dobrze zlokalizowane, łatwo do niego dotrzeć. Cenimy sobie bliskie relacje, dlatego jest dużo grup integracyjnych, oprócz typowo formacyjnych. Jest możliwość kontaktu indywidualnego z duszpasterzem przez formularze elektroniczne dla osób, które chcą porozmawiać o swojej wierze, problemach – zachęca do przybycia ks. Piotr Rymuza.

DA FRETA

„Nie każdy człowiek jest studentem, ale na pewno każdy student jest człowiekiem. Jak dla Kościoła człowiek jest drogą, tak dla naszego Duszpasterstwa Akademickiego – student” można przeczytać na stronie internetowej duszpasterstwa dominikańskiego na ul. Freta 10.

W poniedziałki odbywają się spotkania wolontariackie pod nazwą Obecność. We wtorek DA Freta zaprasza do udziału w spotkaniach Słonecznik, które skupiają się na tematach filozoficzno-teologicznych. Liderka DA Freta, Martyna Kostrupska, mówi, że co tydzień w spotkaniach uczestniczy inny ojciec dominikanin z Instytutu Tomistycznego ze Służewia. Po konferencji w mniejszych grupkach toczy się dyskusja. W środę organizowane będą spotkania skupiające się wokół Słowa Bożego, z dzieleniem się w mniejszej wspólnotce. W czwartki zaplanowane są spotkania dyskusyjne, co jest tegoroczną nowością, stwarzającą możliwość rozmowy na różne tematy oraz wymiany opinii z nauką mądrzej argumentacji. Od wtorku do czwartku, przed spotkaniami duszpasterstw, jest Adoracja Najświętszego Sakramentu, a w piątki spotkania modlitewne, czyli adoracja + modlitwa kanonami Taizé. W niedzielę DA Freta zaprasza na akademicką Mszę św. o 19.30, wcześniej istnieje możliwość adoracji o 18.45. – Wybrałam DA Freta, ponieważ jest to miejsce, które skupia się zarówno na relacji z Bogiem jak i drugim człowiekiem. Duszpasterstwo jest dosyć kameralne, warto

zostać po Eucharystii o godz. 7.00, ponieważ organizujemy śniadania, na których można poznać nowe osoby i dobrze zacząć dzień – mówi Martyna Kostrupska.

DA ŚW. KRZYŻ

„My, jako Duszpasterstwo Akademickie Świętego Krzyża, chcemy zaproponować także i tobie wspólne wędrowanie, podczas którego nawzajem możemy się ubogacać” – zaprasza studentów na stronie internetowej DA św. Krzyż do kościoła przy ul. Krakowskie Przedmieście 3.

Ks. Artur Pająk CM, duszpasterz akademicki, opowiada, że grupa formacyjna spotyka się we wtorki o godz. 19.30, oprócz tego rozwija się grupa Lektorów i Ministrantów oraz grupa Charytatywna, której opiekunem będzie jeden ze studentów, w porozumieniu ze Stowarzyszeniem Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo. Oprócz tego, funkcjonuje schola oraz grupa Charyzmatyczna. W środę o godz. 19.30, w górnym kościele, odbywają się Adoracje Najświętszego Sakramentu, a raz w miesiącu jest specjalna adoracja uwielbieniowa. DA św. Krzyż proponuje także czwartkowe Msze św. poranne „Jutrzenki”. Po Eucharystii istnieje możliwość spotkania się na kawie i zjedzenia śniadania. W piątki jest modlitwa różańcowa w dolnym kościele, a w niedziele o godz. 19.30 będą organizowane Msze akademickie. W dniach 14-18 października DA św. Krzyż wyjeżdża w Bieszczady. Natomiast w listopadzie odbędzie się szkolenie animatorów duszpasterskich. – Zapraszamy na weekendowe rekolekcje w ciszy, które prowadzimy od kilku lat, w tym roku zaczną się 27 listopada. Przygotowujemy spotkania integracyjne, kulinarne, kulturalne, działa grupa sportowa, w której jest sekcja piłki nożnej, siatkówki. Przymierzamy się do zawiązania drugiej grupy postakademickiej dla osób 28+. Organizujemy kursy tańca, grille, zimowiska. Naszym charakterystycznym rysem są pielgrzymki do Santiago de Compostela i do Częstochowy – zaznacza ks. Artur Pająk.

Szczegółowe informacje o działalności poszczególnych grup znajdują się na stronach internetowych i w mediach społecznościowych:

- <http://arka.wierzemy.pl/>
- <https://www.facebook.com/da.swanna/>
- <https://dab.jezuici.pl/>
- <http://dasandal.pl/>
- <https://freta.dominikanie.pl/duszpasterstwa/>
- <https://daswkrzyz.pl/>

Zmarł twórca Pomnika Katyńskiego

„Ze smutkiem przyjąłem wiadomość o odejściu profesora Andrzeja Pityńskiego, Kawalera Orderu Orła Białego. Rzeźbiarza. Twórca wielu pomników, w tym Pomnika Katyńskiego z New Jersey. Pograżonych w żalu niech wspiera myśl, że Pan Profesor będzie na wieki żył w swoich dziełach” – napisał 19 września na Twitterze prezydent Andrzej Duda.

Do najsłynniejszych rzeźb Pityńskiego należy Pomnik Katyński w Jersey City o wysokości ok. 12 metrów i wadze 120 ton. Powstawał etapami, w 1990 roku odsłonięty został cokoł z płaskorzeźbami, a w rok później odlana w brązie stojąca na cokole postać żołnierza przebitego na wylot bagnietem. Na postumencie z granitu znajdują się płaskorzeźby, na froncie jest wykonany z brązu orzeł w koronie Wojska Polskiego z tarczą Amazonki, w której mieści się urna z prochami z Katynia. Pod spodem jest wykuty napis „Katyn 1940” w granicie, a także płaskorzeźba ilustrująca atak na World Trade Center. Z tyłu, od strony Manhattanu, na cokole jest płaskorzeźba w brązie poświęcona Syberii (1939 rok) w formie krzyża, z którego „wychodzi” matka z dwójką dzieci idąca na Sybir w kajdanach. Jest tam też wryty wiersz opisujący Syberię. Po prawej stronie mieści się orzeł polski w koronie oraz tablice w brązie z opisem zbrodni katyńskiej. Po lewej natomiast orzeł amerykański w brązie i tablice z opisem w języku angielskim.

W 2018 roku pojawiły się plany usunięcia monumentu z prestiżowej lokalizacji nad rzeką Hudson, naprzeciw Manhattanu, jednak rada miejska zadecydowała o pozostawieniu pomnika na starym miejscu.

Do znanych dzieł Pityńskiego należą też: Bostoński Pomnik Partyzantów, Pomnik Mściciela w Doylestown na cmentarzu polskim w tzw. Amerykańskiej Częstochowie, Pomnik Czynu Zbrojnego Polonii Amerykańskiej, nazywany także pomnikiem Hallerczyków, na warszawskim Żoliborzu. Jest również autorem wykonanego z brązu popiersia dowódcy II Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa, odsłoniętego na Largo Generale Anders w Cassino, przed Muzeum Historiale w przeddzień 70. rocznicy zakończenia bitwy pod Monte Cassino, a także pomniki Ignacego Paderewskiego, księdza Jerzego Popiełuszki, Marii Curie-Skłodowskiej i Tadeusza Kościuszki. W 2017 roku prezydent Andrzej Duda odznaczył Pityńskiego Orderem Orła Białego./PAP

Wyprawa do Irlandii

Mirosław Winiarczyk

foto. Forum Film Poland

Od września zaczął się na ekranach wysyp premier rodzinnych filmów. Producenci nadrabiają zaległości spowodowane zamknięciem kin. „Jak najdalej stąd” to kolejny polski film o dwuznacznym tytule. Został utrzymany w ponurym i depresyjnym klimacie. Tematyka tego utworu wydaje się ważna i na czasie. Chodzi o problemy związane z emigracją zarobkową Polaków. Dorastająca Ola mieszka z matką w prowincjonalnym miasteczku. Jej ojciec od kilkunastu lat pracuje w Irlandii. Niegdyś obiecywał odkładać pieniądze dla córki, ale obecnie nie daje znaku życia. Narastają problemy wychowawcze z dziewczyną w domu i w szkole. Nagle przychodzi wiadomość o śmierci ojca i Ola musi wyjechać do Irlandii w celu sprowadzenia ciała do kraju. Od tego momentu zaczyna się jakby inny film, bowiem Ola, po przybyciu do obcego kraju, poznaje nową rzeczywistość, pracujących w Irlandii Polaków i miejscowych urzędników. Przede wszystkim dowiaduje się prawdy o ojcu, który zginął w wypadku na budowie. Dziewczyna nie dostaje żad-

tam Polakami, znajomymi ojca i imigrantami z innych krajów.

Autorzy filmu starają się przede wszystkim ukazać problem ukrywania przez pracujących w krajach zachodnich Polaków, najczęściej niewykształconych, rzeczywistej ich sytuacji – częstej pracy na czarno w fatalnych warunkach, wykorzystywania przez pracodawców, zrywania więzi z rodzinami w kraju, przypadkowych związków itd. Reżyser filmu nie unikał nagromadzenia zbyt wielu akcentów publicystycznych, przez co obraz czasami nabiera charakteru wykładu, a nie utworu artystycznego. Jednak być może film wypełnia lukę

foto. Forum Film Poland

w ukazywaniu przez media prawdy o polskiej emigracji zarobkowej.

foto. Forum Film Poland

foto. Forum Film Poland

nego odszkodowania, ponieważ pracował na czarno. Okazuje się, że rzeczywistość w Irlandii, panująca tam biurokracja i bezdusność, niewiele się różni od obyczajów w Polsce. Energiczna Ola miota się między miejscowymi urzędnikami, pracującymi

w ukazywaniu przez media prawdy o polskiej emigracji zarobkowej.

„Jak najdalej stąd”; Polska, Irlandia; 2020; reżyseria: Piotr Domalewski; obsada: Zofia Tafiej, Kinga Preis, Arkadiusz Jakubik i inni; dystrybucja: Forum Film Poland

KONKURS

Jaka jest różnica między przyjemnością a radością?

O. Leon Knabit OSB tłumaczy to na przykładzie lampki wina. O tym, dlaczego nie powinniśmy traktować Boga jako stróża naszego ziemskiego dobrobytu, opowiada o. Józef Augustyn SJ. Że lepiej mówić o Prawdzie, a miłosierdzie czynić niż na odwrót – przekonuje o. Zdzisław Kijas OFMConv. O. Jacek Salij OP podpowiada, jak dziś kochać ojczyznę, a Barbara Szczepanowicz pisze o pięknie jesieni życia. Plejadę nazwisk dopełniają: abp Grzegorz Ryś, s. Małgorzata Chmielewska, o. dr Ksawery Knotz, ks. prof. Waldemar Chrostowski, Grzegorz Górny i wiele innych. A to wszystko w zbiorze wywiadów „Rozmowy uBogacające” wydawnictwa Marianum Media.

Wśród czytelników, którzy 5 października, między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: „**Bóg nas bez nas stworzył, ale... bez kogo – wg św. Augustyna – nas nie zbawi?**” – rozlosujemy 2 egz. książki „Rozmowy uBogacające”. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 39: Plastiką postacią Misia Uszatka stworzył ilustrator Zbigniew Rychlicki. Zwycięzcom gratulujemy!

Papież Franciszek modlił się przed nim już dwa razy, prosząc o ustanie pandemii koronawirusa. Krucyfiks z kościoła św. Marcelego w Rzymie już raz uchronił Rzym przed zarazą, a przez rzymian jest uznawany za cudowny.

Krzyż wykonany jest z drewna i uważany za arcydzieło. Nie znamy niestety jego autora. Kościół, w którym się znajduje, został zbudowany w IV wieku. W nocy 22 maja 1519 roku budynek opłonił ogromny pożar, z którego cudownie ocalał jedynie krucyfiks. Świątynia została szybko odbudowana, a krzyż zajął miejsce w czwartej kaplicy po prawej stronie.

Trzy lata później, w 1522 roku, Rzym opłoniła potężna epidemia dżumy. Ówczesny kardynał tytularny kościoła św. Marcelego, Raimondo Vich, zorganizował procesję przebłągalną, podczas której niesiono cudowny krzyż ulicami miasta. Uczestniczyli w niej duchowni, zakonnicy, szlachta,

Kościół św. Marcelego jest kościołem rektoralnym parafii Santi XII Apostoli oraz kościołem tytularnym

for. Wikipedia

Krucyfiks, który ocalił Rzym

Dorota Glica

for. Wikipedia

rycerstwo, mężczyźni, kobiety i dzieci. Wszystkich łączyła wspólna modlitwa o zatrzymanie zarazy. Procesja trwała szesnaście dni. Po tym czasie epidemia zaczęła wygasać, by w końcu zupełnie się zatrzymać.

– Papież uznawali znaczenie tego krucyfiksu. Święty Jan Paweł II nakazał sprowadzić krzyż do Bazyliki św. Piotra na Wielki Post Wielkiego Jubileuszu – opowiadał Rádiu Watykańskiemu ks. Enrico Cassini.

Kiedy świat zaczął zmagać się z epidemią koronawirusa, 15 marca Papież Franciszek udał się do Kościoła św. Marcelego, by przed cudownym

Krucyfiks w cudowny sposób ocalał w 1519 r. z pożaru

krucyfiksem modlić się o uwolnienie ludzkości od epidemii i jej skutków.

– Była to modlitwa w ciszy. Papież usiadł przed krzyżem i modlił się. Nie trwało to długo, ale było bardzo intensywne. (Krzyż jest) znakiem Bożej opieki w sprawach prywatnych i społecznych – relacjonował ks. Enrico Cassini.

Gdy wirus pustoszył Włochy, Ojciec Święty nakazał przeniesienie krzyża na schody Bazyliki świętego Piotra. 27 marca świat obiegł wstrząsający ob-

raz papieża modlącego się w samotności przed krucyfiksem. Wielu z nas pamięta tę chwilę na zawsze, a zdjęcia Ojca Świętego w strugach deszczu i jego słowa „Przekażmy Jezusowi nasze lęki, by to On je pokonał” zapiszą się zapewne w historii Rzymu i świata.

Pierwsza podróż zagraniczna prezydenta RP Andrzeja Dudy po reelekcji do Watykanu jest okazją do przyjrzenia się, jak od kuchni wygląda przygotowanie i przebieg wizyty głowy państwa u Ojca Świętego.

wej na szczble głowy państwa, oraz audycja oficjalna (*udienza ufficiale*) i audycja prywatna (*udienza privata*), nasz odpowiednik wizyty oficjalnej głowy państwa lub szefa rządu.

Dziś prawie wszystkie wizyty głów państw w Watykanie, podobnie jak w większości krajów świata, mają charakter wizyty oficjalnej, co w realiach watykańskich stanowi w przeważającej mierze audiencję prywatną z elementami oficjalnej, tzn. pozbawionej przemówień, ale z rozmową z kardynałem

W pracy nad przygotowaniem wizyty oficjalnej ze strony Stolicy Świętej uczestniczą Sekretariat Stanu, a ściśle Biuro Protokołu (*Ufficio del Protocollo*), oraz Prefektura Domu Papieskiego (*Præfectura Pontificalis Domus*). Gdy władca danego państwa pragnie złożyć wizytę Ojcu Świętemu, kanałem dyplomatycznym zostaje wystosowana prośba wraz z propozycją kilku dat możliwej wizyty. Po zatwierdzeniu jednej z nich przez Stolicę Apostolską następuje wysłanie oficjalnego zaproszenia ze strony Ojca Świętego do prezydenta

Watykański protokół

Anna Artymiak

Protokół i ceremoniał Stolicy Apostolskiej określany jest jako „papieski” ze względu na osobę Ojca Świętego, który podejmuje zagranicznego gościa, „watykański”, ze względu na teren państwa Watykan, gdzie odbywa się przyjęcie gościa, a można się w nim dopatrzyć spuścizny dworskiej. Niemniej jednak historia Państwa Watykańskiego liczy zaledwie 91 lat, a tradycja przyjmowania władców przez papieży – wiele wieków. Dlatego stroną zapraszającą nie jest Państwo Watykańskie, lecz Stolica Apostolska, a ściśle Ojciec Święty. I to właśnie na linii Stolica Święta – dane państwo odbywają się przygotowania do wizyty.

Papież na audiencjach podejmuje jedynie najwyższych przedstawicieli państw (króla, prezydenta, gubernatora etc.) oraz szefów rządu (premiera, kanclerza), bardzo rzadko ministra spraw zagranicznych. Ceremoniał odnosi się do osoby Ojca Świętego w zależności od tego, czy dotyczy pełnionej funkcji głowy Państwa Watykańskiego, czy Biskupa Rzymu. Ten wymiar duchowy jest bardzo istotny, odnosi się bowiem nie tylko do pełnionej funkcji, ale również do jego duchowego i moralnego autorytetu i nauczania w tym względzie. Znaczący temat podkreślają, że każde spotkanie z papieżem ma w sobie charakter religijny, wynikający z faktu, że jest następcą św. Piotra.

Stolica Apostolska rozróżnia ceremonie o charakterze religijnym i cywilnym. Ceremonie cywilne dzielą się na audiencje o charakterze oficjalnym i audiencje o charakterze nieoficjalnym. Są trzy sposoby przyjmowania głowy państwa: najbardziej uroczysta oficjalna wizyta państwowa (*visita ufficiale di Stato*), co jest naszym odpowiednikiem wizyty państwo-

Papież Franciszek przyjął na audiencji prezydenta Andrzeja Dudę 25 września

sekretarzem stanu i sekretarzem ds. stosunków z państwami. W ostatnich latach jedynie pierwsza wizyta nowo wybranego prezydenta Włoch miała charakter wizyty państwowej. Różnica pomiędzy wizytą państwową a audiencją w Watykanie wiąże się ze zdecydowanie skromniejszą oprawą ceremonialno-protokółową tej drugiej oraz brakiem elementów religijnych, tzn. nawiedzenia Grobu św. Piotra w Bazylice Watykańskiej. Nie znaczy to, że nawiedzenie samej Bazyliki św. Piotra nie następuje, ale stanowi już element wizyty towarzyszącej na wyraźną prośbę strony goszczącej. Od chwili śmierci Jana Pawła II stało się wręcz tradycją nawiedzanie jego grobu przez polskich prezydentów.

państwa. Kolejnym etapem przygotowania spotkania jest ustalanie agendy rozmów. Zazwyczaj mniej więcej w tym momencie pojawia się w mediach informacja o dacie wizyty. Następnym krokiem jest wizyta robocza grupy przygotowawczej w Watykanie, która ustala wszystkie szczegóły: dokładny przebieg i program wizyty, wizyty towarzyszące, udział małżonki/małżonka, skład delegacji etc.

W przypadku gdy wizyta obejmuje tylko Watykan, po wylądowaniu samolotu prezydent udaje się bezpośrednio do Watykanu limuzyną pod eskortą policyjną *Ufficio Scorte della Questura di Roma* (Biura Eskorty Kwestury Rzymskiej). Ostatni etap trasy przejazdu obejmuje słynną, prowadzącą centralnie na plac

fot. PAP/EPA/Vatican Media Handout

św. Piotra *via della Conciliazione*. Następnie kolumna prezydencka wjeżdża na plac św. Piotra, gdzie ochronę nad gośćmi przejmują *Ispettorato di sicurezza pubblica „Vaticano”* (Inspektorat ochrony publicznej „watykański”), komórka włoskiej policji na mocy Traktatów Laterańskich, odpowiedzialna za bezpieczeństwo placu św. Piotra i wokół granic Państwa Watykańskiego. Do przejazdu kolumny służy specjalnie wyznaczony barierkami korytarz, centralnie prowadzący do Bramy Dzwonów. Tu następuje kolejna zmiana w eskorcie. Przejmuje ją Żandarmeria państwa Watykańskiego (*Gendarmeria dello Stato della Città del Vaticano*), w której znajduje się jeden z oficerów żandarmerii, czasami na prośbę państwa goszczącego, wsiada do niego również tamtejsza ochrona. Prezydencka kolumna objeżdża w połowie Bazylikę św. Piotra i następnie wjeżdża na Dziedziniec św. Damazego Pałacu Apostolskiego, punkt docelowy, gdzie ma miejsce oficjalne powitanie zagranicznego gościa. Uwaga świata ponownie jest zwrócona na to miejsce, kiedy od bieżącego miesiąca stało się miejscem śródkowych audiencji generalnych.

Na Dziedzińcu św. Damazego na dostojnego gościa czeka pododdział Papieskiej Gwardii Szwajcarskiej, by złożyć honory wojskowe. Nie są odgrywane hymny państwowe. Pod zegarem, którego charakterystyczny kurant bardzo dobrze słychać z placu św. Piotra, powiewa flaga państwa goszczącego. Prezydencka limuzyna z proporczykiem flagi staje przed specjalnie wyłożonym na tę okazję dywanikiem. Przybyły władca, po wyjściu z samochodu, jest witany przez prefekta Domu Papieskiego, a podczas jego nieobecności przez regensa Prefektury Domu Papieskiego, oraz przez *Gentiluomini di Sua Santità*, panów w charakterystycznych wytwornych frakach, którzy do reformy Pawła VI nosili nazwę *camerieri di cappa e spada*. Podobnie jak w przeszłości ich zadaniem jest towarzyszenie pozostałym osobom z delegacji. Stanowią element, który wskazuje na dworską spuściznę protokołu Stolicy Świętej.

Prefekt lub regens następnie prowadzi głównego gościa do miejsca spotkania z Ojcem Świętym, czyli do biblioteki Pałacu Apostolskiego. Dawniej na górę udawano się schodami *scala nobile*, które prowadzi do Sali Klementyńskiej, a dziś nie chce się fatygować gości, zatem korzysta się z windy. Orszak rusza w chwili dojścia wszystkich osób z delegacji. Prefekt idzie obok prezydenta, małżonce towarzyszy

jeden z *gentiluomini*, a pozostali *gentiluomini* towarzyszą reszcie osób z delegacji.

Zanim delegacja dojdzie do biblioteki, ma do przejścia szereg reprezentacyjnych pomieszczeń, zaczynając od słynnej Sali Klementyńskiej, miejsca wielu audiencji papieskich, tam również znajduje się drugi pododdział honorowy gwardzistów szwajcarskich. Stamtąd przechodzi się do *Sala dei Sediari*, gdzie mają swoje biuro *sediari*, dawniej noszący lektkę, a dziś wspomagający w przyjmowaniu wszystkich gości udających się do papieża na audiencje

oficjalne i nieoficjalne. Kolejnym pokojem jest Sala św. Ambrożego. Tu znajdują się drzwi do korytarza służbowego, używanego przez pracowników prefektury, by skrócić drogę wyjścia z pałacu. Jest to również pierwszy punkt obserwacyjny dla fotografów i dziennikarzy śledzących wizytę. Tu można przyrządzić się garderobie gości oraz zapoznać się z listą osób z delegacji. Zaraz po ich przejściu szybko przechodzą przejściem służbowym w kierunku *Sali del Tronetto*. A orszak przemierza *Sala dei Papi* (Salę papieży), *Sala del trono* (Salę Tronową), gdzie dawniej papież przyjmowali ambasadory składających listy uwierzytelniające. Kolejna część trasy prowadzi do pomieszczeń tzw. *Camery segrete*, pierwszą z nich jest *Sala degli ambasciatori* (Sala ambasadorów), gdzie zostaje większość delegacji. Do kolejnej sali, zwanej *Salą della Madonna lub della Consorte* (Salą Madonny lub Małżonki), udaje się jedynie małżonka prezydenta. Miejsce to zwykle się tak nazywało ze względu na obecność lustra, która służyła do tego, by przed spotkaniem z papieżem mieć chwilę na poprawienie garderoby i fryzury.

Ostatni pokój poprzedzający bibliotekę, zwany *Salą del Tronetto* (Pokojem małego tronu), jest miejscem powitania gościa przez Ojca Świętego. Prezydent nie pojawia się tutaj z całą przybyłą delegacją, a jedynie, jeśli mu towarzyszy, z małżonką. Moment powitania daje okazję do wyczucia przywiązania, serdeczności i uznania, jakimi gość darzy osobę Ojca Świętego.

Następnie papież zaprasza głowę państwa do przejścia do biblioteki, gdzie zasiadają za biurkiem i następuje prywatna rozmowa za zamkniętymi drzwiami, w cztery oczy, której towarzyszy, jeśli jest

to konieczne, jedynie tłumacz. Są nimi głównie księża prałaci pracujący w Sekretariacie Stanu. Niekiedy, gdy brakuje księdza ze znajomością konkretnego języka, korzysta się z kapłanów pracujących w innych biurach watykańskich, najczęściej z Radia Watykańskiego. W przypadku wizyt polskich prezydentów od wielu lat tłumaczeniami zajmuje się ks. prał. Paweł Ptasznik. Dodatkowo nad porządkiem przebiegu wizyt czuwają *aiutante di camera*, *addetti di anticamera* oraz dwóch prałatów antykamery. Prezydent lub monarcha zawsze zasiada na fotelu naprzeciwko Ojca Świętego. Franciszek, w niektórych przypadkach, zaprasza do tej rozmowy również żonę gościa. Podobnie jak Jan Paweł II na tych spotkaniach Franciszek pojawia się jedynie w sutannie bez czerwonego modzetu (białego w okresie wielkanocnym), którego zwyczaj zakładania wznowił Benedykt XVI. Na czas prywatnej rozmowy dla żony i najbliższej rodziny organizowane jest zwiedzanie Pałacu Apostolskiego.

Przez chwilę początek prywatnej konwersacji mogą obserwować dziennikarze. Zazwyczaj wtedy papież zaczyna rozmowę od jakiejś luźnej myśli lub spostrzeżenia, które obecni dziennikarze usilnie próbują usłyszeć w tłumiącym je odgłosie migawek aparatów fotoreporterów. Dość szybko wszyscy są proszeni o wyjście, ostatni wychodzi prefekt. W tym czasie dziennikarze mają okazję wymienić wiadomości na temat wizyty. Koniec rozmowy

obwieszcza gong, który uruchamia papież. Wtedy wszyscy uczestnicy ponownie wchodzi do biblioteki na moment przedstawienia delegacji oraz wymianę prezentów. Jest to kolejna okazja do usłyszenia ciekawych komentarzy, wyczucia trochę atmosfery rozmowy. Od czasów Jana Pawła II tradycją stało się wręczanie gościom różańców. Papież Franciszek osobiście podchodzi do każdej osoby z delegacji. Na koniec spotkania pierwsi wychodzą członkowie delegacji, a Ojciec Święty osobiście odprowadza głowę państwa do drzwi, następuje wtedy chwila na podziękowanie i pożegnanie. Po wyjściu głównego gościa, gdy na to pozwalają obowiązki papieża, jest okazja dla dziennikarzy towarzyszących wizycie na *baciamano*. Jest zasadą, że papieżowi nie zadaje się pytań. Ostatnim punktem wizyty jest spotkanie z kardynałem sekretarzem stanu, któremu towarzyszy sekretarz ds. stosunków z państwami z Sekretariatu Stanu, trwa ono znacznie dłużej.

Stolica Apostolska rozróżnia ceremonie o charakterze religijnym i cywilnym.

Asyż św. Franciszka

Irena Świerdzewska

Asyż, widok ogólny

Całe życie św. Franciszka związane było z Asyżem, gdzie się urodził, nawrócił, założył zakon i gdzie chciał zakończyć ziemskie życie. Ślady świętego, ale także urok „kamienno” średniowiecznego miasta przyciągają pielgrzymów i turystów.

Kamienne miasto pełne jest zieleni na skwerkach, murach obrośniętych pnąciami roślinami. Kapliczki na budynkach i majolikowe płytki witają franciszkańskim pozdrowieniem: „Pace e Bene”.

Przybywającym do Asyżu udziela się franciszkańskie „Pokój i dobro”. – Miejsca zyskują atmosferę i charakter postaci z nimi związanych – ocenia ks. dr Andrzej Zając OFMConv., dyrektor Instytutu Studiów Franciszkańskich w Krakowie. – Wśród łask i darów Bóg objawił św. Franciszkowi, byśmy używali pozdrowienia „Niech Pan da Ci pokój” – wyjaśnia ks. Andrzej Zając genezę codziennego franciszkańskiego pozdrowienia.

SŁONECZNA PIEŚŃ

Pierwsze kroki pielgrzymi kierują zwykle do bazyliki św. Franciszka, wzniesionej dwa lata po śmierci świętego; dziś znajduje się tu też klasztor franciszkański.

Już następnego dnia po kanonizacji Franciszka, 17 lipca 1228 r., papież Grzegorz IX poświęcił miejsce pod budowę obecnej bazyliki i zmienił nazwę Wzgórza Piekelnego na Wzgórze Rajske. W krypcie w trzypoziomowej świątyni złożono ciało św. Franciszka w skromnym grobowcu, otoczonym dziś kratą. Zostało tu przeniesione w 1230 r. z kościoła św. Jerze-

go. Obok św. Franciszka pochowani zostali najwierniejsi bracia: Leon, Rufin, Maseusz i Angelo.

– W tej części świątyni znajdują się rzeczy św. Franciszka, dziś cenne relikwie: sandał, habit i autograf świętego. Autograf to błogosławieństwo dla brata Leona, z uwielbieniem Boga i modlitwą napisane na pergaminie w Alwerni – mówi ks. Andrzej Zając. Gotycka bazylika w XV w. została rozbudowana o dziedziniec z pięknymi krużgankami.

O kolejnych etapach życia św. Franciszka opowiadają dobrze wyeksponowane w Asyżu punkty. W miejscu kościoła Chiesa Nuova, na placu o tej samej nazwie, znajdował się jego dom rodzinny. Ojciec Piotr Bernardone Marieoni, zajmujący się handlem suknem, był jednym z najzamożniejszych mieszkańców Umbrii. Ożenił się z Joanną, pochodzącą z francuskiego rodu Bourlemont. Obok kościoła znajdują się współczesne figury rodziców świętego. Za domem rodzinnym znajduje się Kaplica Małego Franciszka, uważana za miejsce narodzin przyszłego świętego. Pierwotnie mieściła się tu stajnia. Czy więc mogło to być

miejsce narodzin pierwotnego syna bogatej rodziny? Czy chodzi raczej o szukanie u Franciszka podobieństwo do narodzin Jezusa, którego starał się najwierniej naśladować?

Wiadomo, że chłopiec przyszedł na świat w 1181 lub 1182 r. W katedrze św. Rufina dziecku nadano imię Jan, obierając mu za patrona św. Jana Chrzciciela. Jednak ojciec po powrocie z podróży do Francji zaczął nazywać syna Francesco.

Wewnątrz skromnej świątyni Chiesa Nuova, powstałej z wykorzystaniem murów domu Bernardonich, można zobaczyć

Św. Franciszek

niewielkie pomieszczenie, opisane jako cela, w której ojciec uwięził syna. Franciszek, widząc ludzi potrzebujących, w swej wrażliwości wyrzucał bele sukna przez okna domu. Nie takiego kontynuatora rodzinnej fortuny chciał mieć Piotr Bernardone. Wielokrotnie przywoływał syna do porządku. Na dzisiejszym placu Biskupim czynił to w obecności biskupa, a nawrócony już Franciszek rozebrał się wówczas i oddał ojcu kosztowne ubrania, mówiąc, że chce być od nich wolny. Powiedział wtedy z radością: „Wreszcie

mogę mówić Ojciec nasz, który jesteś w niebie” z jeszcze większym przekonaniem.

Młody Franciszek pobierał nauki w szkole przy kościele św. Jerzego, zgłębiając między innymi łacinę i język francuski. Był nastolatkiem pogodnego usposobienia, przez rówieśników uważanym za dobrego kompana do zabaw, ale też pełnym ideałów i marzeń o życiu rycerskim. Wkrótce, jako 21-latek mógł się wykazać w walkach między Asyżem a Perugią, w konflikcie o wykup ziemi przez szlachtę asyjską. Na pół roku trafił do niewoli. Wrócił schorowany do domu, a czas dochodzenia do zdrowia był momentem nawrócenia.

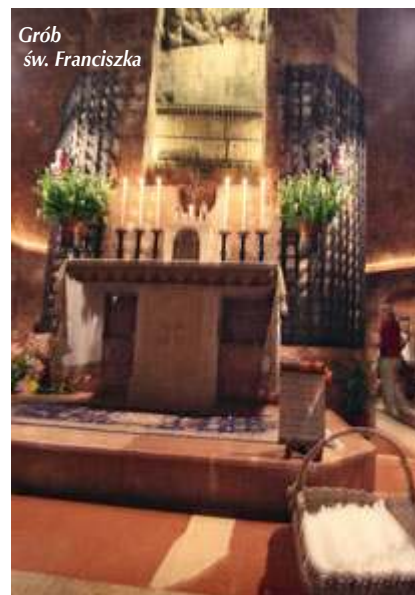
W istniejącym do dziś kościółku św. Damiana Franciszek, modląc się przed krzyżem San Damiano, zwanym dzisiaj krzyżem franciszkańskim, usłyszał słowa Jezusa: „Idź i odbuduj mój Kościół”. Dosłownie przyjął wezwanie, zabrał się do gromadzenia funduszy i kupowania ka-

Bazylika św. Franciszka

Porcjunkula

Grób
św. Franciszka

mienia, aby kościół mógł wrócić do świetności. Kościół San Damiano miał szczególne znaczenie w życiu św. Franciszka. Tutaj przybył z Alwerni w 1224 r. po otrzymaniu stygmatów – pięciu ran Chrystusa. Tutaj, tracąc już wzrok, skomponował pochwałę stworzeń, zachwyt dla piękna natury stworzonej przez Boga wyrażając w „Pieśni słonecznej”.

ZAKON PRZY PORCJUNKULI

– W Asyżu istnieją jeszcze dwa kościoły, w których odbudowie miał udział św. Franciszek: św. Piotra i Porcjunkuli – wskazuje ks. Andrzej Zajac na kolejne ślady św. Franciszka.

Mała kapliczka Porcjunkula, nazwana „cząsteczką” od jej rozmiarów, znajduje się u podnóża Asyżu, obudowana bazyliką Matki Bożej Anielskiej na polecenie papieża Piusa V w latach 1569-1679. Było to miejsce szczególne dla rodzącego się zakonu św. Franciszka. Tutaj przybyli bracia wygnani przez mieszkańców Rivortorto w 1211 r., już po zatwierdzeniu wspólnoty przez papieża Innocentego w Rzymie. Kapliczkę Porcjunkula św. Franciszek otrzymał w darze od benedyktynów i odbudowywał ją własnymi rękoma. Tutaj bracia zamieszkali w prowizorycznych domkach. Stąd wyruszyli na misję, by głosić Ewangelię, i do tego miejsca wracali.

Zainteresowanie przybywających pielgrzymów wzbudza Ogród Różany z krzewami pozbawionymi kolców. Życiorys świętego wyjaśnia, że Franciszek rzucił się na krzewy, nie chcąc ulec pokusie odejścia od obranego sposobu życia, a wówczas kwiaty straciły kolce i tak rosną do dzisiaj.

Schorowany Franciszek chciał dokonać żywota właśnie w Porcjunkuli. We wnętrzu bazyliki, za kapliczką pozostawiono jeden z kil-

ku domków zbudowanych przez franciszkanów wokół kościółka. To Kaplica Śmierci św. Franciszka – Transito (Przejścia). Franciszek zakończył ziemskie pielgrzymowanie 3 października 1226 r., po zachodzie słońca, nieopodal Porcjunkuli. Na zewnętrznej ścianie kaplicy namalowany jest obraz przedstawiający jego śmierć.

Z Porcjunkulą związane jest także powstanie zakonu klarysek. Św. Klara w marcu 1211 r. składała tu śluby zakonne. Obydwój świętych, Klarę i Franciszka, łączyła szczególna duchowa więź. Pociągnięta przykładem umiłowania Chrystusa przez św. Franciszka, zapragnęła życia monastycznego. Została kanonizowana w 1255 r. Bazylika św. Klary powstała w la-

tach 1257-1260, w miejscu kościoła św. Jerzego, w którym przez cztery lata spoczywało ciało św. Franciszka i w którym został on kanonizowany. Ciało świętej, które nie uległo rozkładowi, znajduje się w szklanej trumnie w tym samym miejscu, w którym wcześniej pochowany był św. Franciszek.

W bazylice św. Klary przechowywany jest krucyfiks z kościoła św. Damiana, z którego to krzyża Chrystus miał przemawiać do św. Franciszka. – Całe życie św. Franciszka związane jest z Asyżem. Poza czasem, kiedy wyruszał z braćmi z misją ewangelizacyjną albo w miejsca odosobnienia, czy wcześniej do Rzymu, dla aprobaty i zatwierdzenia przez papieża powstającego zgromadzenia, przebywał w tym mieście – mówi ks. Andrzej Zajac.

W duchowości św. Franciszka charakterystyczny jest charyzmat braterstwa. – Braterstwo podkreśla, że wszystkie wartości zakorzenione są w Bogu. Jeżeli jesteśmy jeden dla drugiego braćmi, to uznajemy, że naszym Ojcem jest Bóg – mówi ks. Andrzej Zajac. – W duchowości św. Franciszka niebywała jest jego więź z Bogiem Ojcem. Św. Franciszek uznawał, że

w pragnieniu zjednoczenia z Ojcem nie ma innej drogi jak naśladowanie Jezusa Chrystusa, co starał się najwierniej realizować.

REKLAMA

Franciszek z Asyżu
Nowa biografia
Augustine Thompson OP

Całkiem nowe spojrzenie na św. Franciszka z Asyżu. Poruszający, wiarygodny portret nie pełnego heroizmu założyciela zakonu, ale niedoskonałego, wrażliwego człowieka. Lektura obowiązkowa dla każdego, kto szuka inspiracji u św. Franciszka.

312 stron, format 170x245
oprawa twarda
Specjalnie dla czytelników „Idziemy” cena det. 59,90 zł **38,93 zł**

Święty Franciszek z Asyżu
Editio maior
Raoul Manselli

Prawdziwy rarytas na polskim rynku wydawniczym. Nie jest to biografia tylko dla specjalistów. Książka zarysowuje tło historyczno-kulturowe czasów św. Franciszka, co ułatwia zrozumienie jego postaw. Każdy, komu bliski jest ten święty powinien mieć tę książkę.

464 stron, format 170x245, oprawa twarda
Specjalnie dla czytelników „Idziemy”
cena det. 59,90 zł **38,93 zł**

Zamówienia: 12 428 32 40, 725 505 810
ksiegarnia@bratnizew.pl

Przy zamówieniach na kwotę 120 zł lub więcej koszty przesyłki ponosi wydawnictwo.

Jak trzeźwiejący alkoholicy mają wspólnotę AA, tak osoby w kryzysie psychicznym, mogą skorzystać z pomocy asystentów zdrowienia, od których dostaną sygnał: „skoro ja z tego wyszedłem, ty też możesz”.

Kiedy Katarzyna Szczerbowska-Kisielńska była w ciężkim stanie, nie mówiła, rozbierała się i na oddziale zaczepiała pacjentów, kiedy zapinano ją w pasy, rodzina poprosiła, by prócz fachowego personelu, „zaopiekował się” nią jakiś inny pacjent. – Chłopak, który do szpitala trafił z więzienia, miał hopla na punkcie kosmosu. Razem budowaliśmy z gazet konstrukcje do komunikowania się z kosmosem. Na głos, na zmianę czytaliśmy sobie „Mistrza i Małgorzatę”. Pomógł mi obudzić się z psychozy, a przede wszystkim nie bał się jej. Dziś jestem rzeczniką Biura ds. Pilotażu Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz Fundacji eFkropka, zapobiegającej izolacji osób po kryzysie zdrowia psychicznego – wspomina.

HERBATĄ W CHAD

Opiekująca się panią Katarzyną psychiatra, dr Joanna Krzyżanowska-Zbucka, wiedziała, że na Zachodzie są osoby,

które przeszli przez kryzys psychiczny, pomagają tym, którzy się w nim znajdują. W najlepszych systemach ochrony zdrowia psychicznego na świecie stanowią one potężną siłę.

– Takie osoby, w roli stażystów, trafiły także na nasz oddział – mówi dr Zbucka, ordynator oddziału zapobiegania nawrotom w Instytucie Psychiatrii i Neurologii (IPiN). – Początkowo zapraszaliśmy je do zespołu z ciekawością, ale i obawami, zarówno ze strony pacjentów, jak i personelu: czy asystenta traktować jako pacjenta, czy jako kolegę? Co z tajemnicą lekarską? Taki zawód nie figuruje na liście plac. Prace nad uregulowaniem tej sytuacji wciąż trwają, ale IPiN był pierwszym szpitalem, który zmienił regulamin, by asystentów umieścić na liście właśnie w tej roli; gdzie indziej bywa, że figurują między terapeutami a sanitariuszami.

Na oddziale dr Krzyżanowskiej-Zbuckiej staże asystentom zdrowienia już się skończyły. – Bardzo nam ich brakuje – mówi.

– Mam nadzieję, że do nas wrócą, bo tu, gdzie uczymy pacjentów zarządzania ich kryzysami, są nie do przecenienia. Sama często słyszałam od pacjentów: „Pani może i się wyuczyła o tej czy innej chorobie, ale co pani może wiedzieć o mojej sytuacji?”. Asystenci zdrowienia służą jako łącznicy między lekarzami i pacjentami. Ich rola może spłaszczyć pionowy system w ochronie zdrowia psychicznego. Te osoby autentycznie są przy chorych – kiedy samotna pacjentka musiała odebrać dowód osobisty, poszła z nią właśnie asystentka, a przy okazji wstąpiły na kawę.

Lekarka podkreśla, by jednak nie mylić roli asystenta zdrowienia z rolą psychoterapeuty. – Niewątpliwie ich pomoc ma wymiar terapeutyczny, ale terapią nie jest, bo ta rządzi się innymi prawami – mówi. – Na świecie wielu jest specjalistów z doświadczeniem kryzysu psychicznego, ale się z tym nie ujawniają, choć w oczach pacjentów zyskaliby na wiarygodności. Nam asystenci zdrowienia pomogli inaczej spoj-

rzeć na choroby naszych pacjentów i pomóc im wejść na drogę zdrowienia.

Personel oddziału dr Krzyżanowskiej-Zbuckiej początkowo był zdania, że jako asystenci zdrowienia, nie powinni na nim pracować jego byli pacjenci. Ich wątpliwości rozwiązał przykład Ivana Sitsko – właśnie byłego pacjenta, a potem asystenta pacjentów. Dziś, głównie na oddziale zajmującym się osobami z chorobą afektywną dwubiegunową (CHAD) w IPIŃ, co czwartek odbywa z nimi... ceremonię parzenia herbaty.

– Wspólne doświadczenie pomaga mi nawiązać bliskość z osobą w kryzysie, bezcenną w procesie zdrowienia – mówi Ivan Sitsko. – Osoba, która czuje się izolowana i niezrozumiana, myśli, że jest sama i nic dobrego jej już nie spotka. Dla mnie codziennym środkiem do budowania bliskości jest spotkanie, a najprzyjemniej spotkać się przy herbacie, której jestem pasjonatem.

Herbata pomaga przełamać barierę – pacjent i jego asystent wspólnie odczuwają jej smak, mogą wymienić się wrażeniami; to wprowadza uważność na to, co tu i teraz. Przy herbacie znika pojęcie czasu, poczucie presji, wyzwań, bycia najlepszym, a wtedy rozmowa przechodzi w głębszy wymiar. Do Ivana na herbatę przychodzi czasem pół oddziału. Jak przyniesie gitarę, zawsze ktoś na niej zagra.

W Warszawskim Zintegrowanym Systemie Wspierania i Leczenia Osób z Problemami Psychicznymi Ivan prowadzi rozmowy indywidualne z pacjentami, próbuje ich zrozumieć. Oprócz tego na oddziale F7 IPIŃ prowadzi samopomocową grupę wsparcia. – By dojść do roli asystenta zdrowienia, tacy jak ja, musieli przejść długą drogę – wspomina. – Kiedyś pracowałem w wydawnictwach, gdzie był plan do wykonania, w tej pracy czuję, że żyję. Tu liczy się empatia, umiejętność komunikacji i cierpliwość, a nie wskaźniki.

NIE SAMYM LECZENIEM

– Kryzys psychiczny czy psychotyczny ma nie najlepszą konotację w społeczeństwie, a jest poważnym wyzwaniem życiowym dla osoby go doświadczającej – mówi prof. Jacek Wciórka, przewodniczący Rady ds. Zdrowienia Psychicznego przy Ministerstwie Zdrowia i jeden z inicjatorów rozwijania w Polsce leczenia środowiskowego. – Lekarze, psycholodzy, psychoterapeuci, pielęgniarki mówią o objawach, fenomenach, mechanizmach i procesach. Kryzys tymczasem wpływa na

całokształt życia, działanie profesjonalistów należy więc wzbogacić o spojrzenie, które uruchomi proces zdrowienia i może przywrócić nadzieję na przyszłość oraz tożsamość, by człowiek myślał o sobie „Jan Kowalski”, a nie „pacjent oddziału psychiatrycznego”. Nie samym leczeniem człowiek wraca do życia.

Takie spojrzenie mają asystenci zdrowienia. Dodatkowo, przełamują stereotyp panujący w systemie ochrony zdro-

wia psychicznego, że po jednej stronie są lekarze i terapeuci, po drugiej pacjent, a pomiędzy nimi trwa konflikt. Asystenci pomagają także zmieniać postawy społeczne – piętnowanie, porzucenie, złe słowa i działania, które dla wielu pacjentów są

brzemieniem cięższym niż samo cierpienie z powodu kryzysu psychicznego.

– To, że możemy dołączać do zespołu lekarskiego i wspierać osoby w kryzysie, ma wartość nie tylko dla chorych, ale także dla nas – podkreśla Anna Olearczuk, asystentka zdrowienia w Środowiskowym Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych Warszawa-Bielany i w Wolskim Centrum Zdrowia Psychicznego. – By pracować z chorymi, musimy przejść psychoterapię własną, przepracować swoje problemy, by wspieranie innymi nie zaszkodziło nam samym. Wciąż uczestniczymy w kursach, szkoleniach: i jako słuchacze, i jako prowadzący.

Role asystenta zdrowienia Anna Olearczuk nazywa „leczeniem obecnością”.

Do Centrum Zdrowia Psychicznego (ich lista znajduje się na www.czp.org.pl) można przyjść w każdej chwili w godzinach jego pracy, bez konieczności rejestracji.

Jeśli:

- masz kłopoty ze snem
 - skoki nastroju
 - lęki, fobie, ataki paniki
 - towarzyszy ci rozdrażnienie, silniejsze reagowanie na dźwięki
 - czujesz utratę chęci życia, masz myśli samobójcze
 - masz skoki wagi
 - odczuwasz chęć izolacji
 - kompulsywnie wykonujesz jakieś czynności
 - towarzyszy ci lęk lub smutek po utracie bliskiej osoby, pracy,
- może to oznaczać, że warto wybrać się do specjalisty.

– Opiera się na zaufaniu, akceptacji, wsparciu, wysłuchaniu, chęci pomocy – mówi. – Dzięki własnemu doświadczeniu z osobami w kryzysie na oddziałach rozumiemy się w pół słowa, jednocześnie dajemy przykład, że diagnoza psychiatryczna czy wielokrotne pobyty szpitalne, nie oznaczają przegranego życia. Pokazujemy, że kryzys nie musi ciągnąć w dół, ale że można go wykorzystać twórczo.

Proces zdrowienia jest długi, przecinany okresami zaostreżenia, załamania, utraty nadziei. Jeśli chory usłyszy z ust osoby normalnie funkcjonującej: „rozumiem, przez co przechodzisz, też tego doświadczyłem”, czuje motywację do zmian. Niejednokrotnie to właśnie asystenci są w stanie przekonać pacjentów do farmakoterapii czy psychoterapii, by ci mogli wrócić do swoich ról społecznych. Używają języka, którym nie posługują się profesjonaliści, ale którym operują chorzy.

NIE WYWAŻAĆ DRZWI

Anna Bielańska, psycholog kliniczny, psychoterapeuta i superwizor, podkreśla, że asystent zdrowienia kładzie większy nacisk na towarzyszenie i dawanie nadziei niż profesjonalści. – O ile wcześniej lekarze obawiali się, czy taka działalność asystenta nie spowoduje nawrotu choroby u niego samego, a w konsekwencji dociążenia zespołu, o tyle praktyka wykazała, że asystenci stanowią odciążenie. Sami z kolei mają możliwość swobodnej rozmowy o uczuciach, emocjach, doświadczeniach w pracy z pacjentami – tak, by odreagować problemy, które się w niej pojawiają.

Istniejąca pilotażowo od 2018 r. funkcja asystentów zdrowienia zakorzenia się w centrach zdrowia psychicznego. To za krótko, by ocenić jej działanie, poza tym w psychiatrii nie ma jednoznacznych wskaźników wskazujących na sukces. Z pewnością nie jest nim brak nawrotów, bo tego nie da się zagwarantować. – Chodzi o nauczanie się zarządzania kryzysami psychicznymi, jak cukrzyca czy nadciśnienie – mówi dr Joanna Krzyżanowska-Zbucka. – A sukcesem jest, jeśli przy kolejnym kryzysie pacjent wie gdzie i do kogo może się zgłosić, i co więcej, chce to zrobić.

Propagatorzy funkcji asystentów zdrowienia podkreślają konieczność odchodzenia od leczenia szpitalnego na korzyść leczenia środowiskowego, w którym asystenci mają do odegrania niebagatelną rolę. Jak mówi Anna Olearczuk, asystenci pomagają szybciej wyjść z kryzysu, bo osoby nim dotknięte nie muszą wyważać drzwi, które asystenci już otworzyli.

foto: xhz

SKIEROWANI KU STWÓRCY

Ewangeliczna winnica z dzisiejszej przypowieści to jeden z pięknych obrazów historii zbawienia. Bóg, odkąd tylko stworzył świat i w jego centrum postawił człowieka, pragnie, by tak stworzony związek był w stałym dialogu ze swoim Stwórcą.

Zadziwiające zdaje się, że Bóg musi przypominać o sobie człowiekowi i niejako upominać się o ludzką uwagę i wdzięczność. Choć prorocy starotestamentalni dawno udali się „na łono Abrahama”, Jan Chrzciciel poświęcił życie, głosząc nawrócenie, a Kościół ma już dwudziestowiekową historię za sobą, niezmiennie pozostaje pragnienie dialogu Boga z człowiekiem. Św. Augustyn doskonale uchwycił tę prawdę, głosząc: „Stworzyłeś nas bowiem jako skierowanych ku Tobie. I niespokojne jest serce nasze, dopóki w Tobie nie spocznie”.

Bóg tak mocno pragnie dotarcia do człowieka, odbicia swojego obrazu, że staje się człowiekiem i wchodzi między nas. Dziś staje przed nami sakramentalnie i karmi nas sobą, wprowadzając swoje życie w nasze. Mając tak wiele, wciąż pragniemy źle rozumianej autonomii i życia bez Boga, bo tak wygodniej, nie mając pochodzących od Niego przykazań. Bo tak lepiej, gdy żyję jak chcę i cały świat mogę mieć u stóp. Tymczasem zbawienie pochodzące od Boga jest dla nas stale dostępne, darmowe, gotowe do „wzięcia w posiadanie”. Prawdziwe owoce można bowiem wydać z prawdziwych krzewów sakramentalnych, które uczą, że nasze życie, choć oparte na wolnej woli, musi być właściwie przeżyte. Wtedy, jak mówi dziś św. Paweł, „pokój Boży [...] będzie strzegł waszych serc i myśli”.

Mogę zabić moje odniesienie do Boga, mogę żyć w perspektywie pełnej wolności i nie pozwalać się prowadzić nawet najlepszym przewodnikom. Mogę osiąść wszystko, co daje świat, lecz jednocześnie czuć, że czegoś mi brak. To jak wyjść z domu i przypomnieć sobie, że zapomniało się czegoś zabrać. Zapytajmy jednak samych siebie: czy nie szczęśliwsze jest wędrowanie właściwym szlakiem, prowadzącym przez wydeptane drogi świętych poprzedników? Czy nie jest lepiej najpierw odkryć cel podróży, by drogę przemierzać, cały czas zbliżając się do niego? Oddajmy więc „plon Bogu należny”: wejźmy do winnicy zbawienia w Kościele, żyjmy w obecności Pana i okażmy Mu wdzięczność, szacunek i czynną miłość. Każdy bowiem, kto doświadczy bycia kochanym, i to na wieki, nie może być obojętny wobec czułego szeptu Stwórcy.

ks. Krzysztof Mętlewicz

Autor jest kapłanem diecezji wrocławskiej,
studentem UKSW w Warszawie

XXVII NIEDZIELA ZWYKŁA

4 października 2020

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

Iz 5, 1–7

Chcę zaśpiewać memu Przyjacielowi pieśń o Jego miłości ku swojej winnicy!

Przyjaciel mój miał winnicę na żyznym pagórku. Otóż okopał ją i oczyścił z kamieni, i zasadził w niej szlachetną winorośl; pośrodku niej zbudował wieżę, także i tłocznię w niej wykuł. I spodziewał się, że wyda winogrona, lecz ona cierpkie wydała jagody.

«Teraz więc, o mieszkańcy Jeruzalem i mężowie z Judy, rozsądźcie, proszę, między Mną a winnicą moją. Co jeszcze miałem uczynić winnicy mojej, a nie uczyniłem w niej? Czemu, gdy czekałem, by winogrona wydała, ona cierpkie dała jagody? Więc dobrze! Pokażę wam, co uczynię winnicy mojej: rozbiorę jej żywopłot, by ją rozgrabiono, rozwalę jej ogrodzenie, by ją strатовano. Zamienię ją w pustynię, nie będzie przycinana ni plewiona, tak iż wzejdą osty i ciernie. Chmurom zakażę spuszczać na nią deszcz».

Otóż winnicą Pana Zastępów jest dom Izraela, a ludzie z Judy szczepem Jego wybranym. Oczekiwał On tam sprawiedliwości, a oto rozlew krwi, i prawowierności, a oto krzyk grozy.

Psalm responsoryjny

80, 9 i 12. 13–14. 15–16. 19–20

Refren: Winnicą Pana jest dom Izraela

Przeniosłeś winorośl z Egiptu
i zasadziłeś ją, wygnawszy pogan.
Rozpostarła swe pędy aż do Morza,
aż do Rzeki swoje latorośle.

Dlaczego zburzyłeś jej ogrodzenie
i każdy przechodzień zrywa jej grona?
Niszczy ją dzik leśny
i obgryzają polne zwierzęta.

Powróć, Boże Zastępów,
wejrzyj z nieba, spójrz i nawiedź tę winorośl.
Chroń to, co zasadziła Twoja prawica,
latorośl, którą umocniłeś dla siebie.

Już więcej nie odwrócimy się od Ciebie,
daj nam nowe życie, a będziemy Cię chwaliли.
Odnów nas, Panie, Boże Zastępów,
i rozjaśnij nad nami swoje oblicze,
a będziemy zbawieni.

Czytanie z Listu Świętego Pawła Apostoła do Filipian

4, 6–9

O nic się już nie martwcie, ale w każdej sprawie wasze prośby przedstawiajcie Bogu w modlitwie i błaganiu z dziękczynieniem. A pokój Boży, który przewyższa wszelki umysł, będzie strzegł waszych serc i myśli w Chrystusie Jezusie.

Na koniec, bracia, wszystko, co jest prawdziwe, co godne, co sprawiedliwe, co czyste, co miłe, co zasługuje na uznanie: jeśli jest jakąś cnotą i czynem chwalebny – to bierzcie pod rozwagę. Czyńcie to, czego się nauczyliście, co przejęliście, co usłyszeliście i co zobaczyliście u mnie, a Bóg pokoju będzie z wami.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Nie wy Mnie wybraliście, ale Ja was wybrałem, abyście szli i owoc przynosili.

Słowa Ewangelii według świętego Mateusza

21, 33–43

Jezus powiedział do arcykapłanów i starszych ludu:

«Posłuchajcie innej przypowieści. Był pewien gospodarz, który założył winnicę. Otoczył ją murem, wykopał w niej tłocznię, zbudował wieżę, w końcu oddał ją w dzierżawę rolnikom i wyjechał. Gdy nadszedł czas zbiorów, posłał swoje sługi do rolników, by odebrali plon jemu należny.

Ale rolnicy chwycili jego sługi i jednego obili, drugiego zabili, trzeciego zaś ukamienowali. Wtedy posłał inne sługi, więcej niż za pierwszym razem, lecz i z nimi tak samo postąpili. W końcu posłał do nich swego syna, tak sobie myśląc: Uszanują mojego syna.

Lecz rolnicy, zobaczywszy syna, mówili do siebie: „To jest dziedzic; chodźcie, zabijmy go, a posiadziemy jego dziedzictwo”. Chwyciwszy go, wyrzucili z winnicy i zabili. Kiedy więc przybędzie właściciel winnicy, co uczyni z owymi rolnikami?»

Rzekli Mu: «Nędzników marnie wytraci, a winnicę odda w dzierżawę innym rolnikom, takim, którzy mu będą oddawali plon we właściwej porze».

Jezus im rzekł: «Czy nigdy nie czytaliście w Piśmie: „Ten właśnie kamień, który odrzucili budujący, stał się głowicą węgła. Pan to sprawił, i jest cudem w naszych oczach”. Dlatego powiadam wam: Królestwo Boże będzie wam zabrane, a dane narodowi, który wyda jego owoce».

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 5 października

Wspomnienie św. Faustyny Kowalskiej, dziewicy

Czytania mszalne: Ga 1, 6–12; Ps 111, 1b–2. 7–8. 9 i 10c; Łk 10, 25–37

Wtorek, 6 października

Wspomnienie św. Brunona, prezbitera

Czytania mszalne: Ga 1, 13–24; Ps 139, 1b–3. 13–14b. 14c–15; Łk 10, 38–42

Środa, 7 października

Wspomnienie Najświętszej Maryi Panny Różańcowej

Czytania mszalne: Ga 2, 1–2. 7–14; Ps 117, 1b–2; Łk 11, 1–4

Czwartek, 8 października

Dzień powszedni

Czytania mszalne: Ga 3, 1–5; Ps: Łk 1, 69–70. 71–73. 74–75; Łk 11, 5–13

Piątek, 9 października

Wspomnienie świętych męczenników Dionizego, biskupa, i Towarzyszy albo wspomnienie św. Jana Leonardiego, prezbitera

Czytania mszalne: Ga 3, 7–14; Ps 111, 1b–2. 3–4. 5–6; Łk 11, 15–26

Sobota, 10 października

Wspomnienie Najświętszej Maryi Panny

Czytania mszalne: Ga 3, 22–29; 105, 2–3. 4–5. 6–7; Łk 11, 27–28

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

**BOŻE NAWRÓCENIE
JEST ŁASKĄ**

Mówiąc o królestwie Bożym, Jezus występuje przeciwko religijności, która nie obejmuje ludzkiego życia, która nie stawia pytań sumieniu i jego odpowiedzialności w obliczu dobra i zła. Ukazuje to także w przypowieści o dwóch synach, która jest dziś przedstawiona w Ewangelii św. Mateusza. Na wezwanie ojca do pracy

w winnicy pierwszy syn odpowiada porywczo: „nie, nie pójdę!”, ale potem okazuje skruchę i idzie tam. Natomiast drugi syn, który natychmiast odpowiada: „tak, tak tato”, w rzeczywistości tego nie czyni, nie idzie. Posłuszeństwo nie polega na mówieniu „tak” lub „nie”, ale na działaniu, na uprawianiu winnicy, na urzeczywistnianiu królestwa Bożego, na czynieniu dobra. Poprzez ten prosty przykład Jezus chce przezwyciężyć rozumienie religii jedynie jako praktyki zewnętrznej i wypływającej z nawyku, nie wpływającej na życie i postawy osób. Religijność powierzchowną, która jest jedynie „rytuałem”, w negatywnym znaczeniu tego słowa.

Przedstawicielami tej „fasadowej” religijności, której Jezus nie aprobuje, byli wówczas „arcykapłani i starsi ludu”, którzy zgodnie z napomnieniem Pana w królestwie Bożym zostaną wyprzeżeni przez celników i nierządnice. (...) Stwierdzenie to nie powinno prowadzić do przekonania, że dobrze czynią ci, którzy nie przestrzegają przykazań Bożych i zasad moralnych, mówiąc: „Ci, którzy chodzą do Kościoła, są od nas gorsi”. Nie na tym polega nauczanie Jezusa. Jezus nie wskazuje na celników i nierządnice jako wzorce życia, ale uprzywilejowanych w łasce. I chciałbym podkreślić to słowo: łaska. Bo nawrócenie zawsze jest łaską. Łaską, którą Bóg oferuje każdemu, kto się otwiera i do Niego nawraca.

Z rozważania przed modlitwą „Anioł Pański”

27 września 2020 r.

DRAMAT UCHODZCÓW

Zacznę od obrazu, który pobudził papieża Piusa XII do opracowania Konstytucji Apostolskiej „Exsul Familia”. Podczas ucieczki do Egiptu Dzieciątko Jezus doświadczyło wraz z rodzicami tragicznego stanu bycia wysiedlonym i uchodźcą, „naznaczonego lękiem, niepewnością, trudnościami”. Niestety, w naszych czasach miliony rodzin mogą rozpoznać siebie w tej rzeczywistości. (...) W każdym z nich jest obecny Jezus zmuszony, jak w czasach Heroda, do ucieczki, aby siebie ocalić. Jesteśmy wezwani, by w ich twarzach rozpoznać oblicze Chrystusa głodnego, spragnionego, nagiego, chorego, obcego i więźnia, który jest dla nas wyzwaniem. Jeśli Go rozpoznamy, to my będziemy Mu dziękować za to, że mogliśmy Go spotkać, miłować i służyć Mu.

Z orędzia na 106. Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy,

26 września 2020 r.

tot. PAP/EPA/Rafio Frusaci

Bolszewicy
ruszający na
Warszawę w 1920 r.
mieli wsparcie
działającej w Polsce
Komunistycznej
Partii Robotniczej
Polski.

fot. Inscenizacja Bitwy Warszawskiej/Lukasz Lelen

PIĄTA KOLUMNA 1920 ROKU

Irena Świerdzewska

fot. Inscenizacja Bitwy Warszawskiej/Lukasz Lelen

KPRP powstała zaraz po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, 16 grudnia 1918 r., na dawnych terenach zaboru rosyjskiego. Wtedy to na pierwszym zjeździe odrzuciła ideę niepodległego państwa polskiego. W marcu 1919 r. stała się sekcją założonego przez Lenina w Moskwie Kominternu. Stamtąd otrzymywała fundusze. Nie była wówczas silną organizacją, liczyła ok. 1 tys. aktywistów, szykowała się do pozyskiwania polskich robotników. Przywódcy KPRP zdawali sobie sprawę ze słabości ruchu i uprzedzali Moskwę, że wejście do Polski Armii Czerwonej spowodować może wybuch nacjonalizmu wśród klasy robotniczej i chłopskiej. W sierpniu 1919 r. Lenin zaczął powątpiewać w rychłą rewolucję, jesienią miał powiedzieć, że rewolucja będzie

trwała wiele lat i będzie wymagała wiele trudu. Polska stała na przeszkodzie w połączeniu się z rewolucjonistami z Niemiec.

27 lutego 1920 r. Lenin zalecił, by Lew Trocki przygotował się do wojny z Polską. W czasie toczącej się wojny w końcu kwietnia 1920 r. zobowiązano KPRP do propagandy na rzecz sowieckiej Rosji, jako zagrożonej rzekomo zamachem polskiego imperializmu. Z takimi treściami partia miała docierać do polskich robotników, by podsycać ich nastroje przeciwko polskim władzom i Polskiej Partii Socjalistycznej. Próbowano też wzywać robotników, by kontestowali przystępowanie Polaków do walk z sowiecką Rosją. Z takimi hasłami zorganizowana została demonstracja 3 lipca 1920 r. w Warszawie na pl. Saskim.

Szybko jednak spacyfikowały ją oddziały policyjne.

Komuniści oczekiwali wsparcia od KPRP dla bolszewickich oddziałów na terenie Polski. Uświadomiono sobie jednak, że ruch komunistyczny w Polsce jest zbyt słaby, by można było stawiać takie żądania. 23 lipca 1920 r. bolszewicy zdecydowali o utworzeniu Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski, a partię komunistyczną w Polsce postanowiono zasilić działaczami. Przed Bitwą Warszawską miała miejsce akcja przerzutu przeszkolonych kadr na tereny polskie. Jednym z przerzucenych już w 1919 r. agentów był Walter Kriwicki. W 1939 r., rok przed swoją śmiercią, Kriwicki napisał: „KPRP działała ręką w rękę z naszym wydziałem, zaś my przygotowywaliśmy ją do współdziałania z Armią Czerwoną. KPRP wykonywała wszystkie rozkazy nacierającej armii Tuchaczewskiego, członkowie pomagali organizować sabotaże, przeprowadzać akcje dywersyjne i opóźniać przewóz broni z Francji. Zorganizowaliśmy strajk w Gdańsku, by uniemożliwić wyładunek francuskiego uzbrojenia (...)”. Wywoływano też wśród robotników strajki, by wstrzymać dostawy broni. Działacze komunistyczni z Komitetu Centralnego i Komitetu

Warszawskiego KPRP prowadzili aktywną propagandę, inspirując wystąpienia w stolicy. W ten sposób przygotowywano się także do przejęcia władzy po wkroczeniu Armii Czerwonej do miasta. W maju 1920 r. miał miejsce strajk tramwajarzy. W czerwcu podsycano nastroje wśród robotników zatrudnionych w przemyśle wojskowym, by zdestabilizować stolicę.

Na początku maja 1920 r. zapadły decyzje o wzmocnieniu organizacji partyjnej i zaangażowaniu jej w pracę na płaszczyźnie związków zawodowych w wydziałach kolejowym, rolnym, kooperatywnym żydowskim i wojskowym. Miało to pozwolić na większe wpływy na gałęzie przemysłu o znaczeniu strategicznym dla obronności kraju. Komuniści w Warszawie działalność agitacyjną skanalizowali w trzech obszarach: wydawniczym, kolejowym i wojskowym. W latach 1919-1920 w Warszawie pojawiło się kilkadziesiąt rodzajów ulotek sygnowanych przez Komitet Warszawski KPRP, wzywających do strajku na znak sprzeciwu wobec działań wojsk polskich na wschodnich rubieżach. Organ prasowy Komitetu Warszawskiego przypuścił akcję propagandową. W „Sztanda-

rze Komunistycznym” publikowano artykuły podsycające nastroje rewolucyjne wśród robotników. Donoszono o takich dążeniach w Europie, pisząc o toczącej się rewolucji w Niemczech i na Węgrzech, które zwiastować miały rychłą rewolucję w Polsce. Prześmiewczo i z ironią odnoszono się do sytuacji na granicy wschodniej i toczących się tam działań wojennych. Pisano: „Z Warszawy zrobili sobie znów Karawanseraaj.

czyli głównie żołnierzy narodowości żydowskiej, wśród których idee komunistyczne cieszyły się dużą popularnością. Wpływ miał zapewne także fakt, że w Komitecie Warszawskim KPRP 60 proc. stanowili członkowie narodowości żydowskiej.

Gen. Kazimierz Sosnkowski wobec tej sytuacji 1 sierpnia 1920 r. wydał rozkaz dla Dowództwa Okręgu Generalnego Warszawa o wydaleniu z oddziałów żołnierzy na-

Grażyna Rybak

E-papierosy a dziecko

Nikotyna w otoczeniu dziecka wywiera zdecydowanie negatywny wpływ na jego układ oddechowy, krążeniowy, rozwój neurologiczny, a poza tym zwiększa częstotliwość infekcji, próchnicy, rozwoju astmy oskrzelowej, podnosi ryzyko zachorowania na choroby nowotworowe, zawał serca i udar mózgu w przyszłości. Czy polecanie palącym dorosłym zmiany klasycznego papierosa na e-papierosa jest w interesie zdrowia dziecka w ich domu?

Zespół badawczy z Keck School of Medicine, Uniwersytetu Południowej Kalifornii wykrył u palących e-papierosy zmiany w DNA, które w 26% są takie same jak u palaczy tytoniu i w komórkach nowotworowych. Są to tzw. zmiany epigenetyczne, czyli wpływające na proces, w którym informacja zawarta w genie zostaje odczytana i przepisana na produkowane białka. To sprawia, że e-papierosy sprzyjają powstawaniu zmian w tkankach, które mogą rozpocząć proces nowotworowy, podobnie jak dzieje się to u palaczy papierosów. Wiele genów odgrywa rolę w chorobach człowieka, dlatego ważne jest unikanie wszelkich substancji, które mogą uszkadzać geny. Dym z e-papierosa nie jest czystą parą wodną. Stężenie szkodliwych substancji, które zawiera, jest znacznie mniejsze niż w dymie papierosowym, lecz także niebezpieczne dla zdrowia. Zbadano trzy grupy osób: palących zwykle papierosy, e-papierosy (wapnujących) oraz niepalących. W próbkach krwi palących potwierdzono obecności typowych zmian, które uszkadzają aktywność lub funkcję genów. Zmiany takie są sygnałem do rozpoczęcia procesu, który może prowadzić do rozwoju raka.

Ekspert tłumaczy, że znalezione zmiany mogą zakłócać

działanie ważnych genów w komórkach osób stosujących e-papierosy. Prof. Ahmad Besaratinia z zespołu badaczy uspokaja, że: „to nie znaczy, że ludzie ci na pewno zachorują na raka”, ale wyjaśnia zagrożenie: „te same zmiany, które wykrywa się w gu-

zach pacjentów onkologicznych, można znaleźć także u palaczy i użytkowników e-papierosów. Prawdopodobną ich przyczyną jest ekspozycja na rakotwórcze substancje obecne w dymie papierosowym i – w mniejszym stężeniu – w oparach papierosów elektronicznych”. Badania prof. A. Besaratinii z 2019 r. wykryły zmiany w działaniu licznych genów w komórkach pobranych z ust osób palących zwykłe i e-papierosy. Naukowcy badali komórki nabłonka, bo 90% nowotworów związanych z paleniem tytoniu rozpoczyna się w tej tkance, a palenie papierosów to ważny czynnik ryzyka raka jamy ustnej.

Dzieci niestety mogą mieć kontakt ze szkodliwymi substancjami z e-papierosów w wydychanym powietrzu. Wiadomo, że palący rodzic to 30% ryzyka, że dzieci także będą paliły, i to także jest powikłaniem rzekomej e-ochrony przed bezpośrednim kontaktem z nikotyną. Badania są ważne, bo u nastolatków e-papierosy stają się coraz bardziej popularne, a korzystanie z nich wzrosło o 25% i prowadzi do nikotynizmu i palenia zwykłych papierosów w przyszłości. Inne obciążenie dla dzieci to ryzyko, że u palących rodziców mogą szybciej ujawnić się powikłania w układzie krążenia i rozwinąć choroba nowotworowa. To zwiększa ryzyko, że życie młodych ludzi będzie obciążone koniecznością opieki nad ciężko chorymi rodzicami w młodości, gdy sami będą wchodzić w dorosłe życie. Nie polecam zamian zwykłych papierosów na ich e-wersję, ale w ramach troski o zdrowie całokształt ich odstawienie.

Piśmiennictwo: <https://www.mdpi.com/1422-0067/20/3/738>.

Autorka jest lekarzem pediatrą

fot. Inscentacja Bitwy Warszawskiej/ph

Zjechała się tu śmietanka czy inaczej maślanka towarzysza z Kresów, z Litwy, z Podola, z Chełmszczyzny. Zawiozła ze sobą damy, kufty, biżuterię, wypchane portfele. Przepelnia tu hotele, pensjonaty, prywatne mieszkania, i nuż się bawić i bawić. Pełne salony i cukiernie, a 100 tysięcy bezrobotnych gnieździ się w Warszawie na poddaszach, w piwnicach i ciemnych spelunkach, w ciasnocie i zaduchu”.

Skutecznie działał w polskim wojsku Wydział Agitacji i Propagandy. Podlegał Komitetowi Warszawskiemu KPRP, zasięgiem obejmował Warszawę i podległe mu ośrodki. Do polskich władz naczelnych cywilnych i wojskowych zaczęły spływać informacje o dezercjach polskich żołnierzy. Zdarzało się, że na stronę bolszewików po agitacji komunistów przechodziły całe pododdziały. Takie sytuacje miały miejsce w jednostkach przy ul. 11 Listopada w Warszawie i jednostkach rozlokowanych w Jabłonie. Dezercje doty-

rodowości żydowskiej, tak by stanowili nie więcej niż 5 proc. oddziału.

Działania KPRP bolszewicy finansowali z carskiego skarbcza. Przesyłano duże sumy pieniędzy. Od 19 października 1919 r. do 20 listopada 1920 r. przekazano 22 785 rubli gotówką, a także w kosztownościach i brylantach. W kolejnej transzy przekazano 806 tys. rubli papierami wartościowymi oraz 25 481 marek niemieckich i 17 sztuk brylantów.

Komuniści nie mieli poparcia w społeczeństwie polskim, ale byli wsparciem dla bolszewików walczących na polskich frontach. Tym bardziej zasadne staje się określanie bitwy 1920 r. mianem Cudu nad Wisłą.

Artykuł powstał na podstawie referatu dr Elżbiety Kowalczyk z IPN w Warszawie, przygotowanego na konferencję „Warszawiacy przeciw bolszewikom 1920-2020”. Konferencja, zorganizowana przez warszawski Oddział IPN, odbyła się 23 września w Centrum Edukacyjnym IPN im. J. Kurtyki, patronat medialny sprawował tygodnik „Idziemy”

Nie tylko o „punktozie”

dr hab. Tomasz Korpysz

Początek roku szkolnego już za nami, a przed nami początek roku akademickiego. Łączę dziś te dwa wydarzenia jako punkt wyjścia do pokazania pewnego ciekawego zjawiska. Otóż we współczesnej, a właściwie lepiej powiedzieć: najnowszej polszczyźnie, pojawiła się specyficzna grupa nowych wyrazów, które zakończone są na „-oza”. Nie mam tu na myśli terminów naukowych, występujących zwłaszcza w medycynie, jako określenia chorób, typu *ameboza*, *borelioza*, *lordoza*, *mononukleoz*, *mukowiscydoza*, *parazytoza*, *salmonelloza*, *toksoplazmoza* itp., ale wyrazy tworzone doraźnie, a przy tym potoczne i zawsze negatywnie wartościujące. Jednym z bardziej znanych, ponieważ dość często pojawiających się w mediach w związku ze szkolnictwem, jest *punktoza*.

Punktoza związana jest zarówno ze szkołami, jak i uczelniami wyższymi. W odniesieniu do tych pierwszych oznacza przesadne skupianie się na poszukiwaniu i zdobywaniu punktów, które liczone są przy rekrutacji do szkół średnich. Znacznie częściej jednak ten rzeczownik pojawia się w tekstach dotyczących szkolnictwa wyższego: choćby w internecie znaleźć można dziesiątki artykułów czy wywiadów (w tym wystąpień przedstawicieli Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego), w których mówi się o tym zjawisku. W jednym z takich tekstów *punktoza* charakteryzowana jest jako „takie definiowanie celów badawczych, aby ich wyniki były publikowalne bez znaczącego wysiłku ze strony naukowca. Jedną z głównych przyczyn *punktozy* jest funkcjonowanie (najczęściej parametrycznego) systemu ewaluacji nauki w danej społeczności akademickiej oraz deinstytucjonalizacja misji badawczej uczelni”. Tę może nie w pełni jasną charakterystykę sprowadzić można do tego, że *punktoza*, zdaniem autora, to postawa na-

ukowców, którzy zajmują się tylko takimi problemami badawczymi, których wyniki będzie można łatwo opublikować. W szerszym znaczeniu *punktoza* to przesadne zwracanie uwagi na punkty przydzielane za publikacje, publikowanie tylko w czasopiśmie mających wysoką punktację albo też – poddawanie wszelkiej działalności naukowej ocenie i „wycenie” na punkty.

Problem *punktozy* w środowisku akademickim to osobny temat, tu przywołuję jego nazwę jako dobrą, wyrazistą ilustrację pewnego szerszego zjawiska. Otóż w ostatnich kilkunastu latach Polacy na wzór utrwalonych nazw chorób (np. *borelioza*) chętnie tworzą negatywne określenia zjawisk, które pojawiają się w przestrzeni publicznej. Dzieje się to tak, że do wybranego rzeczownika dodaje się cząstkę „-oza”, która niejako wyspecjalizowała się jako przyrostek wskazujący na to, że czegoś jest za dużo lub też, że ktoś jest do czegoś za bardzo przywiązany, zbytnio na czymś koncentruje swoją uwagę i swoje wysiłki. I tak powstają np. choćby *punktoza*, ale też *cytoza* (przesadne skupianie się na liczbie cytowań prac naukowych) czy *grantoza* (przesadne dążenie do zdobywania grantów, przecenianie grantów w dorobku naukowym i działalności naukowej).

Omawiany typ rzeczowników, rzecz jasna, nie dotyczy wyłącznie środowiska akademickiego. W wielu tekstach mogą się Państwo natknąć np. na określenia *betonoza* (tendencja do zabetonowywania placów, rynków, posesji), *ekranoza* (przesadne dążenie do stawiania ekranów dźwiękoszczelnych), *pasteloza* (nadmierne zamiłowanie do malowania wszelkich budynków na pastelowe barwy), *tujoza* (tendencja do obsadzania wszelkich granic posesji tujami) czy *slupkoza* (przesada w ustawianiu słupków wzdłuż ulic). Nieco rzadziej możemy przeczytać np. o *komórkozie* i *smartfonozie* (czyli zbyt przywiązaniu do telefonów komórkowych) czy też *twitterozie* i *fejsbukozie* (czyli nadmiernym korzystaniu z mediów społecznościowych i przywiązaniu do nich zbyt dużej wagi), ale też np. *serialozie*, *celebrytozie*, a nawet *spotkanozie*...

RODO

Edyta Pisarczyk-Kulon

Raz udzielona zgoda na przetwarzanie danych

osobowych zawsze może zostać odwołana. To oznacza, że klient, który wyraził zgodę na otrzymywanie reklam czy newsletterów, może ją odwołać. Odwołanie zgody powinno być tak samo łatwe, jak jej udzielenie.

Zasady ochrony danych osobowych osób fizycznych reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), tzw. RODO i Polska ustawa o ochronie danych osobowych. Przepisy te chronią osoby fizyczne przed naruszaniem ich praw. Kwestia ochrony danych osobowych

zyskuje na znaczeniu, chodzi nie tylko o niechciane e-maile, a nawet o bezpieczeństwo i wiedzę, kto może się nimi posługiwać i czy ma do tego prawo lub zgodę.

Przed wszystkim RODO dzieli dane osobowe na dwie kategorie. Zwykle dane osobowe, np. imię nazwisko, PESEL oraz szczególne dane osobowe, czyli wrażliwe, takie jak: pochodzenie, przynależność religijna, związkowa, dane dotyczące zdrowia, dane genetyczne itp.

Przedsiębiorcy, którzy przetwarzają dane osobowe klientów, muszą pamiętać m.in. o zasadzie minimalizmu, która pozwala na przetwarzanie wyłącznie takich danych osobowych, które są niezbędne do osiągnięcia celu ich przetwarzania. Aby otrzymywać wiadomości e-mail z informacjami o produktach wystarczy udostępnienie adresu e-mail, ewentualnie imienia. Podanie nazwiska wydaje się już być zbędne.

Przedsiębiorcy mogą przetwarzać dane, jeżeli mają do tego konkretną podstawę. W przypadku zwykłych danych, podstawą do przetwarzania jest: zgoda osoby, której dane są przetwarzane, przetwarzanie danych jest niezbędne do wykonania umowy z osobą, której dane dotyczą (dane do przygotowania umowy zlecenia), przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego (np. wpisywanie danych klienta do pliku JPK), przetwarzanie jest niezbędne do celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów (np. pozew o zapłatę).

Zgoda na przetwarzanie, wykorzystywanie danych osobowych musi spełniać w każdym przypadku trzy warunki, być dobrowolna, konkretna i jednoznaczna. Zgoda jest dobrowolna, tylko wtedy, gdy osoba, której dane dotyczą, wyrazi ją bez przymusu. Zgoda jest konkretna, jeżeli dokładnie określa cel przetwarzania i została wyrażo-

na oddzielnie dla każdego celu.

I po trzecie: zgoda musi być jednoznaczna, nie można domyślać się, że klient zgody udzielił.

Nie wystarczy sama zgoda klienta na przetwarzanie jego danych osobowych. Przed uzyskaniem zgody klient musi uzyskać informację o celach i podstawie przetwarzania jego danych. Musi wiedzieć, kto będzie odbiorcą jego danych osobowych lub o kategoriach odbiorców. Jeżeli dane będą przekazane do państwa trzeciego, klient musi wiedzieć o takim zamiarze. Zgoda na wykorzystanie danych osobowych musi być poprzedzona informacją o prawie do żądania od administratora dostępu do danych osobowych, ich sprostowania, usunięcia lub o prawie do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania. Klient musi też otrzymać informację o prawie do cofnięcia zgody w dowolnym momencie lub wniesienia skargi do Urzędu Ochrony Danych Osobowych (UODO).

Autorka jest radcą prawnym

foto: PAP/EPA/Bernadett Szabo/POOL

Superpuchar Monachijczyków

Bayern Monachium zaliczył kolejny sukces, zdobywając piłkarski Superpuchar UEFA. Zwycięzca tegorocznej Ligi Mistrzów pokonał najlepszą w Lidze Europy Seville 2:1. Robert Lewandowski asystował przy pierwszym голу monachijczyków.

foto: PAP/EPA/Luca Bettini

O krok od medalu

Drugi najlepszy start w karierze zaliczył Michał Kwiatkowski, zajmując 4. miejsce w kolarskich MŚ w Imoli. Tytuł mistrza wywalczył Francuz Julian Alaphilippe.

Polska noc w Abu Zabi

Jan Błachowicz zdobył pas mistrzowski wagi półciężkiej w mieszanych sztukach walki organizacji Ultimate Fighting Championship. Polak w Abu Zabi pokonał Amerykanina Dominicka Reyesa.

foto: <https://twitter.com/uic>

foto: PAP/EPA/nathalia aguilera

Pandemia nie odpuszcza

Z koronawirusem zmagają się zawodnicy i szkoleniowcy Pogoni Szczecin, siatkarze Vervy Warszawa Orlen Paliwa, a piłkarze ręczni Łomży Vive Kielce przebywają na kwarantannie. Zakażenie potwierdzono też u selekcjonera piłkarskiej reprezentacji Polski Jerzego Brzęczka.

W strugach deszczu

Lekkoatleci AZS UMCS wywalczyli tytuł Drużynowych Mistrzów Polski w Lublinie, wygrywając 9 z 20 konkurencji. Rywalizację sportowców z 7 klubów utrudniał ulewny deszcz.

foto: PAP/Wojciech Jargio

BOLESNA NAUKA

Mariusz Jankowski

Piłka nożna kobiet w Polsce przez lata była sportem amatorskim. Mocno amatorskim. Nie zapomnę widoku sprzed lat. Jeszcze jako reporter radiowy wybrałem się na mecz reprezentacji, bodajże do Ciechanowa, i byłem tam jedynym dziennikarzem. Mówiąc wprost: poza garstką kibiców (najczęściej rodzin zawodniczek) futbolem kobiecym nie interesował się nikt. A już wtedy na świecie była to jedna z najszybciej rozwijających się dyscyplin. Z czasem poszły za tym rozwojem coraz większe pieniądze, coraz mocniej angażowała się FIFA i dziś na przykład mistrzostwa świata kobiet to już ogromne wydarzenie. Sportowe i medialne. Na szczęście w ostatnich latach zmiany dotarły też do naszego kraju. Wolno, bo wolno, ale coś się ruszyło. I jestem przekonany, że tej maszyny zmian już nie da się zatrzymać. Tym bardziej że mamy w Polsce zdolne pokolenie zawodniczek, z Ewą Pajor na czele. Była mistrzyni Europy do lat 17 jest liderką reprezentacji oraz królową strzelczyń Bundesligi. A biorąc pod uwagę bardzo wysoką kwotę odstępnego wpisaną w kontrakcie w Wolfsburgu, jest także najwyżej wycenianą piłkarką na świecie. Mając taki skarb, o przyszłość naszej kadry możemy być spokojni. Niestety, we wrześniu Ewy z powodu kontuzji zabrakło w meczach z Czechami w eliminacjach mistrzostw Europy. Polki w dwumeczu nie strzeliły gola, zdobyły tylko punkt i bardzo mocno ograniczyły szansę na awans. A miał to być historyczny, pierwszy awans na wielką imprezę. Oczekiwania i nadzieje były ogromne. Mimo braku Pajor wszyscy podkreślali, że mamy już zespół gotowy sprostać wyzwaniu. Czeszki są nieco wyżej notowane niż Polki, ale te dwa wrześniowe mecze miały pokazać, jak wielki postęp zrobiła kadra trenera Miłosza Stępińskiego. Zamiast tego mieliśmy (szczególnie w meczu w Bielsku-Białej) pokaz bezradności biało-czerwonych. Porażka 0:2 była bardzo bolesna. Nasze piłkarki sprawiały wrażenie przestraszonych szansą, jaka się pojawiła, i na pewno nie pokazały, co potrafią. To wiemy. Nie wiemy jednak dziś, jak Polki zareagują na tę sytuację. W eliminacjach pozostały im trzy mecze. W dwóch będą zdecydowanymi faworytkami, ale w kończącym je spotkaniu z Hiszpanią o punkty będzie niezwykle ciężko. Jest prawdopodobne, że na Euro znów nie pojadą. Zamiast się jednak załamywać, muszą z czeskiej lekcji futbolu wyciągnąć naukę. Większość kadrowiczek jest w wieku, który pozwala na rozwój. A jeśli każda z piłkarek będzie coraz lepsza, na pewno przełoży się to też na reprezentację. Polska goni europejską czołówkę i wierzę, że ostatnie potknięcia tego nie zmienią.

Autor jest dziennikarzem TVP

PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO ZIMY

Barbara Wiśniowska

W sklepach straszą nas już puchowe kurtki, zimowe buty i futrzane czapy. Patrzę na to z politowaniem. Skrawkiem krótkiego rękawka ocieram pot z czoła, bo na zewnątrz panuje upał, 27 stopni. Cichutko chichoczę, że poczekam z kupowaniem sanek i kurtek do stycznia. Wtedy będą już przeceny i nadzieja na śnieg. A może znów śniegu nie będzie? Pożyjemy, zobaczymy. Teraz nie muszę zagracać domu rzeczami, które mogą się okazać niepotrzebne.

Do zimy trzeba się przygotować inaczej. Inspiracją niech będzie dla nas przyroda.

Właśnie teraz dojrzewają na drzewach owoce. To nieprawda, że powinniśmy je jeść każdego dnia przez cały rok. Rozsądek podpowiada, że właśnie jesienią są dostępne, tanie, pyszne i bardzo potrzebne. Jest wiele odmian jabłek, które bez szkody można przechowy-

wać w piwnicy do późnej wiosny i im dłużej leżą, tym nabierają więcej smaku. Jednak nie wszystkie owoce da się przechować poza zamrażarką. Dawniej dziwiłam się, czemu moje ulubione słodkie jabłka nie są dostępne w sklepach przez cały rok. Dziś wiem, że szybko się psują. Trzeba je zjeść jesienią.

Słodycz owoców pochodzi z fruktozy. Jest to cukier prosty – całkowicie nam zbędny. Gdy zjadamy go za dużo, przeciążona wątroba zamienia go w tłuszcz. Wyjaśnia się zagadka, dlaczego owoce dojrzewają jesienią... właśnie teraz wolno nam przytyć parę gramów przed zimą.

Niedźwiedź wiosną, po zimowym śnie, wyjdzie z gawry nawet o 200 kg chudszy. Latem i jesienią musi zatem przytyć, jest to czas, kiedy zwierzak bez opamiętania opycha się owocami. Pamiętajmy, że nie musimy brać z niego przykładu. Uwa-

żajmy też na cukier i syropy fruktozowe – przez tysiące lat ludzie znali słodycz tylko z doj-

rzałych owoców i miodu. Syntetyczne wynalazki nie służą naszemu zdrowiu.

foto: Barbara Wiśniowska

SALATKA NIEBIESKO-ŻÓŁTA

Składniki: ćwiartka żółtego melona ■ 2 gruszki ■ 100 g niebieskiego sera pleśniowego ■ garść pestek dyni lub orzechów włoskich

Sposób przygotowania:

Ser i melon kroimy w kostkę, mieszamy, zostawiamy, aby nabrały smaku. Tuż przed podaniem dodajemy pestki i kawałki gruszek.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – mała koza
- 1 G – projekcja filmu
- 2 E – część opery
- 3 A – twórca dzieła
- 3 G – imię sułtana
- 6 A – stolica Norwegii
- 6 H – marka mydła
- 8 C – kilka parafii
- 9 A – odyńce w lesie
- 9 G – powieść Kazana
- 10 E – błękitna rzeka
- 11 A – pożywny napój
- 11 G – górską sosna

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – baśniowa istota
- C 1 – patronka służących
- C 8 – cerkiewny kantor
- D 3 – dziurka w płocie
- E 1 – dopływ Renu
- E 8 – obiekt na seanse
- F 4 – imię żeńskie
- G 1 – góra śmieci
- G 8 – zupełnie nic
- H 3 – gasi pożary
- I 1 – willa Szymanowskiego
- I 8 – mnóstwo ludzi
- K 1 – do wiązania buta

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać do 16 października na adres redakcji „Idziemy”. Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (3666) – telenowela TVP;
05.10 Klan (3667) – telenowela TVP;
05.30 Klan (3668) – telenowela TVP;
06.00 Słownik polsko@polski – talk-show prof. Jana Miodka; **06.25** wojko-polskie.pl; **06.55** Słowo na niedzielę – Niewdzięczność, czyli o ukradzionej winnicy; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Las bliżej nas – magazyn; **09.30** Klasztorne smaki; **10.00** Kariera Nikodema Dyżm (4/7); **11.05** Stulecie Winnych (4); **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.45** Rwanda 2020; **13.10** BBC w Jedyne; **14.15** Z pamięci – Tadeusz Gronowski; **14.25** Weterynarze z sercem; **15.05** U Pana Boga w ogródku (6/12); **16.05** Komisarz Alex (175): Oko za oko; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Ojciec Mateusz (306): Na własną rękę; **18.30** Jaka to melodia?; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Ludzie i bogowie (4): Kuzyn diabła – serial
21.15 Rolnik szuka żony seria 7 – reality show
22.15 Zakochana Jedyńka – Scenariusz na miłość – komedia, USA 2014, wyk.: Marisa Tomei, Hugh Grant, Bella Heathcote, J.K. Simmons, Chris Elliott, Allison Janney, Olivia Luccardi, Caroline Aaron, Jason Antoon, Aja Naomi King, Andrew Keenan-Bolger, Annie Q., Damaris Lewis
00.10 Ostateczna operacja – dramat, USA 2018
02.20 Z tatą czy z mamą – Francja 2015
03.35 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
04.40 Z pamięci – Tadeusz Gronowski – felieton
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

04.50 Cafe piosenka – talk-show; **05.15** Barwy szczęścia (2296) – serial obyczajowy TVP; **05.50** Barwy szczęścia (2297) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Barwy szczęścia (2298) – serial obyczajowy TVP; **06.50** Dla niesłyszących – M jak miłość (1529) – serial TVP; **07.40** Spiszmy się, jak na rolników przystało; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda Flesz; **11.05** Spiszmy się, jak na rolników przystało; **11.15** Smaki świata po polsku; **11.45** The Voice of Poland s. XI – Przesłuchania w ciemno, Zachodniopomorskie; **12.50** The Voice of Poland s. XI – Przesłuchania w ciemno, Dolnośląskie; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **16.15** Przyjaciele na zawsze (5): Joanna Jedrzejczyk; **17.05** Jutro należy do nas (6); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Na dobre i na złe (782): Kto tchórzem, kto bohaterem; **19.25** Na sygnale (273): Do końca życia
20.00 XXXII Międzynarodowy Festiwal Zespołów Cygańskich Romane Dyvesa, Gorzów Wielkopolski 2020 – cz. 1, widowisko
21.00 Człowiek w ogniu – film sensacyjny, USA/Wielka Brytania/Szwajcaria 2004, reż.: Tony Scott, wyk.: Denzel Washington, Dakota Fanning
23.30 Kino bez granic – Jobs – dramat, Wielka Brytania/USA 2013, reż.: Joshua Michael Stern, wyk.: Ashton Kutcher, Dermot Mulroney
01.50 Zaginiona bez śladu – film fabularny, Kanada 2019, reż.: Thomas Michael
03.30 Weiser – dramat psychologiczny, Polska/Niemcy/Dania 2000, reż.: Wojciech Marczewski
05.10 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.52** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.50** Wronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda Info; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **12.39** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda Info; **15.00** Debatę Senior; **15.45** Okiem wiary; **16.15** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: Teleexpress na deser; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Studio Zachód; **19.00** Głębia ostrości; **19.25** Serwis Info Wieczór weekend
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.43 Spiszmy się, jak na rolników przystało
21.50 Strefa starcia
23.00 Info Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.58 Pogoda Info
01.07 Wronicza 17
02.10 Minęła 20
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Kucyki i fabrykanci
05.00 Reportaż TVP Info
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojesz – 10 przykazań; **06.50** Człowiek orkiestra; **07.45** Ocalić od zapomnienia; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **10.35** Niedziela; **10.40** Cuda Jezusa; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyjaciele i bohaterowie; **12.00** Anioł Pański; **12.20** Wiś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.00** Wędrowni pielgrzymi; **15.55** Kolory Świętości; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.15** Tajemnice długowieczności; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 100 cudownych miejsc na świecie
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Sanktuarium Matki Bożej Nadziej
22.40 Zambia – Lusaca
23.00 Jak my to widzimy
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

Komedia
SCENARIUSZ
NA MIŁOŚĆ

TVP 1 – 22.15

Piętnaście lat temu scenarzysta Ray Michaels (Hugh Grant) miał świat w swych stóp. Dowcipny, seksowny i rozchwytywany laureat najbardziej pożądanej filmowej nagrody świata – Oscara. Teraz jest splukany, rozwiedziony i cierpi na chroniczny kryzys twórczy. Jedyne, co mu zostało, to zawyżone poczucie własnej wartości – mimo upływu lat i serii niepowodzeń pozostał nadętym i pewnym siebie bufonem. Z nadzieją na zarobienie łatwych pieniędzy przyjmuje ofertę wykładowcy na niewielkiej uczelni. Tam, za sprawą ponętnej samotnej matki (Marisa Tomei), sam dostanie twardą lekcję życia.

TVN

04.55 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie; **07.55** Akademia ogrodnika; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Co za tydzień; **12.20** Usta Usta; **13.20** Kosmiczny wykop (3/26); **13.40** Kosmiczny wykop (4/26); **14.00** Zbuntowana księżniczka – komedia, Francja/USA/Wielka Brytania 2008, reż.: Nick Moore; **16.20** Harry Potter i Zakon Feniksa – USA/Wielka Brytania 2007, reż.: David Yates; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** MasterChef; **21.30** Usta Usta; **22.30** Jack, pogromca olbrzymów – film przygodowy, USA 2013, reż.: Bryan Singer, wyk.: Nicholas Hoult, Eleanor Tomlinson, Ewan McGregor, Stanley Tucci; **00.55** Jaś i Małgosia: Łowcy czarownic – film przygodowy, Niemcy/USA 2013, reż.: Tommy Wirkola, wyk.: Jeremy Renner, Gemma Arterton, Famke Janssen, Pihla Viitala, Joanna Kulig; **02.40** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.00** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.45** Księga życia – animacja, USA 2014, reż.: Jorge R. Gutierrez; **10.45** Niesamowity Spider-Man – USA 2012, reż.: Marc Webb, wyk.: Andrew Garfield, Irfan Ghys, Leary Denis, Sally Field, Martin Sheen, Emma Stone; **13.40** Ninja Warrior Polska – Polska 2020, reż.: Jan Beerend Kepinski, Joanna Sikora, Rafał Piekoszewski; **15.40** Twoja Twarz Brzmi Znamo – reż.: Bolesław Pawlica; **17.40** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie – program publicystyczny; **20.00** Kabaret na żywo – Klinika Skeczów Meczających, odc. 4; **22.10** Love Island. Wyspa Miłości; **23.20** Złap mnie, jeśli potrafisz – USA/Kanada 2002, reż.: Steven Spielberg, wyk.: Amy Adams, Christopher Walken, Leonardo DiCaprio, Martin Sheen, Nathalie Baye, Tomy Hanks; **02.20** Tajemnice Iosu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (268) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (827); **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (396) – telenowela historyczna TVP; **09.15** Leśniczówka (258); **09.40** Ta jedyna (74) – serial obyczajowy, Portugalia 2015; **10.15** Komisarz Alex (98): Jeden zawsze ginie; **11.05** Ojciec Mateusz (153): Na zakręcie; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się oplaca; **12.50** BBC w Jedyńce; **14.00** Elif (828) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (269); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3669); **18.30** Korona królów (397); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport; **19.30** Wiadomości; **20.05** Pogoda; **20.10** ALARM!; **20.30** Leśniczówka (259); **21.00** Teatr Telewizji – Halo, halo, tu mówi Warszawa – spektakl teatralny; **22.20** Świat bez fikcji – Antyle Chopina – film dokumentalny, reż.: Agnieszka Lipiec-Wróblewska; **23.35** Warto rozmawiać – program publicystyczny; **00.35** Scenariusz na miłość – komedia, USA 2014, reż.: Marc Lawrence, wyk.: Hugh Grant, Marisa Tomei, Bella Heathcote; **02.30** Czarownice z Salem Falls – film obyczajowy, USA 2011, reż.: Bradley Walsh, wyk.: James Van Der Beek, Sarah Carter, AJ Michalka, Rick Roberts; **04.05** Kocham życie – film dokumentalny; **04.55** Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Cafe piosenka – talk-show; **05.55** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (124): Czas, jaki mamy, część 2 – serial, Niemcy 2016; **06.50** Coś dla Ciebie; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.45** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (253): Uroczy poranek – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2298) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.00** Va Banque – teleturniej; **13.30** Uzdrowisko (25); **14.05** Coś dla Ciebie; **14.35** Operacja Zdrowie – magazyn medyczny; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (133): Krew i woda, część 1; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Wieź miłość (402); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (26); **19.35** Barwy szczęścia (2298); **20.10** Barwy szczęścia (2299); **20.45** Kulisy serialu M jak miłość; **20.55** M jak miłość (1530); **21.50** O mnie się nie martw (13/13); **22.50** Deep State: tajny układ (3) – Wielka Brytania 2018; **23.50** Powrót do Montauk – Niemcy 2017, reż.: Volker Schlöndorff, wyk.: Stellan Skarsgård, Nina Hoss, Susanne Wolff, Bronagh Gallagher, Niels Arestrup, Isoma Laborde-Edozien; **01.45** Warto kochać (27) – serial TVP; **02.45** Jobs – dramat, Wielka Brytania/USA 2013, reż.: Joshua Michael Stern, wyk.: Ashton Kutcher, Dermot Mulroney, Lukas Haas, Matthew Modine, J. K. Simmons; **04.50** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi; **19.30** Wiadomości; **19.58** Gość Wiadomości; **20.13** Minęła 20; **21.00** Nie da się ukryć; **21.25** Serwis Info Wieczór; **21.41** Spiszmy się, jak na rolników przystało; **21.50** W tyle wizji; **22.25** Serwis Info Wieczór; **22.30** W tyle wizji Extra; **23.00** Info Wieczór; **23.30** W akcji; **23.55** Serwis Info Wieczór; **00.03** Wiadomości; **00.31** Gość Wiadomości; **00.56** Pogoda Info; **01.00** Minęła 20; **01.55** W tyle wizji; **02.30** Serwis Info Wieczór; **02.35** W tyle wizji Extra; **03.00** Serwis dla Polonii; **04.01** Pogoda Info; **04.10** Taśmy безпеki; **04.35** Taśmy bezpieczeństwa; **05.00** Reportaż TVP INFO; **05.18** Agrobiznes; **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Cuda Jezusa; **06.40** Zambia – Lu-saca; **06.55** Sanktuarium Matki Bożej Nadziei; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** Opowieści biblijne – historie animowane z Nowego Testamentu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.35** Przyroda w Obiektywie; **11.50** Kolory Świętości; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Jezus – Królestwo bez granic; **12.50** Galilejczyk; **13.20** Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Łaska pełna; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.30** Spotkanie Rodziny Radia Maryja w Sanktuarium MB Błogosławionego Macierzyństwa, Kraków-Płaszów; **19.25** Święty na każdy dzień; **19.30** Opowieści Starego Testamentu; **20.00** Informacje dnia; **20.20** Różaniec – audycja modlitewna; **20.50** Myśląc Ojczyzna; **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **21.20** Informacje dnia; **21.40** Polski Punkt Widzenia; **22.00** Stan bezpieczeństwa państwa; **22.10** Mojżesz – 10 przykazań; **23.00** Pragnienie Boga; **23.40** 400. rocznica śmierci Matki Katarzyny z Kłobucka – pierwszej polskiej augustianki; **00.00** Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.05** Nowa Maja w ogrodzie; **05.35** Akademia ogrodnika; **05.45** Mango – Telezakupy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Dieta czy cud?; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi; **14.50** Detektywi; **15.25** Detektywi; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **21.15** Na Wspólnej (3100) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Totalne remonty Szelańskowskiej; **22.30** Projekt Lady; **23.30** Chyłka – Kasacja; **00.30** Co za tydzień; **01.15** Zabójcza broń; **02.15** Uwaga – program interwencyjno-śledczy; **02.35** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – program obyczajowy, wyk.: Bronisław Cieślak; **09.10** Malanowski i Partnerzy – program obyczajowy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie; **13.40** Trudne sprawy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3083); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** MEGA HIT: Dywizjon 303 – Polska 2018; **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Zdrady; **00.10** Point Break – na fali – film sensacyjny, USA 2015, reż.: Ericson Core; **02.45** Cloverfield Lane – thriller s.f., USA 2016, reż.: Dan Trachtenberg; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Serial kryminalny KOMISARZ ALEX

TVP 1 – 10.15

„Filozof” i jego kolega Gepard organizują zakłady, w których stawką jest ludzkie życie. Wtajemniczają w nie zdesperowanych uchodźców z krajów ogarniętych wojną. Podczas jednego z turniejów wśród publiczności jest Gabi, dziewczyna poderwana wcześniej przez „Filozofa”. Tłum widzów ma na twarzach maski, by ukrywać swoją tożsamość. Podczas gry w rosyjską ruletkę ginie jeden z jej uczestników, Ahmed. Gabi doznaje szoku. Dziewczyna grozi, że zawiadomi o wszystkim policję, a następnie ucieka.

TVP 1

05.10 Przysięga (269) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (828) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (397) – telenowela historyczna TVP; **09.15** Leśniczówka (259); **09.45** Ta jedyna (75) – serial obyczajowy, Portugalia 2015; **10.15** Komisarz Alex (99): Do ostatniego pocisku; **11.05** Ojciec Mateusz (154): Disco; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (829) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (270); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3670); **18.30** Korona królów (398); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (260) **21.00** Magazyn kryminalny 997 **21.55** Magazyn Ekspresu Reporterów **22.55** Ocaleni – reality show **00.00** Garść dynamitu – western, Włochy 1972, reż.: Sergio Leone, wyk.: Rod Steiger, James Coburn, Romolo Valli, Rick Battaglia **02.45** Performer – film obyczajowy, reż.: Maciej Sobieszczański, Łukasz Ronduda; wyk.: Oskar Dawicki, Agata Buzek, Andrzej Chyra, Zbigniew Warpechowski, Jakub Gierszał, Anda Rottenberg, Katarzyna Zawadzka, Arkadiusz Jakubik, Anna Maria Buczek, Jacek Beler **04.00** Magazyn Ekspresu Reporterów **05.00** Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Cafe piosenka – talk-show; **05.25** Cafe piosenka – talk-show; **05.55** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (125): Skradzione szczęście, część 1 – serial, Niemcy 2017; **06.45** Sztuka fresków – reportaż; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.45** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (254): Rozliczenia – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2299) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny; **13.00** Va Banque; **13.30** Uzdrowisko (26); **14.15** Dla niesłyszących – M jak miłość (1530) – serial TVP; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (134): Krew i woda, część 2; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Więzień miłości (403); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (27) **19.35** Barwy szczęścia (2299) **20.10** Barwy szczęścia (2300) **20.40** Kulisy serialu M jak miłość **20.55** M jak miłość (1531) **21.50** Czerwona królowa (5) – serial, Ukraina/Rosja 2015 **22.55** Ludzkie historie – Tęsknota za Wschodem – film dokumentalny, Francja 2019, reż.: Marion Verle, Jeanne Nouchi **00.00** O mnie się nie martw (13/13) **00.55** Rodzinka.pl (136): Życie jest ciężkie **01.35** Paradoks (10): Animalia **02.30** Powrót do Montauk – Niemcy 2017, reż.: Volker Schlöndorff **04.25** Dian Fossey. Tajemnice we mgle 1: Badaczka goryli – film dokumentalny, USA 2017, reż.: Zarah Hayes, Michael Apted **05.10** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.41** Spiszmy się, jak na rolników przystało **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** Minęła 20 **01.50** Pogoda Info **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **04.01** Pogoda Info **04.10** Taśmy bezpieki **04.35** Reportaż TVP Info **04.54** wojsko-polskie.pl **05.17** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **06.50** Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?; **07.00** Śladami Apostoła Pawła; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.40** 400. rocznica śmierci Matki Katarzyny z Kłobucka – pierwszej polskiej augustianki; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Mysłąc Ojczyzna; **11.45** Historia i architektura Polski w rysunkach prof. Ryszarda Natusewicz; **12.00** *Anioł Pański*; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuarium polskie; **12.40** Święty Józef, w imieniu Ojca; **13.30** *Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze*; **14.30** Geniusz Stworzenia; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.00** Z nami bezpiecznie; **17.10** Prosto o gospodarcę; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Karta z kalendarza; **18.00** *Anioł Pański*; **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończzone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Każdy maluch to potrafi **19.45** Modlitwa z telefontem udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** *Różaniec* – audycja modlitewna **20.50** Mysłąc Ojczyzna **21.00** *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze* **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widenia **22.00** Szlif księżnej **23.40** Syria – Klasztor Mar Musa **00.00** Programy powtórkowe

Western GARŚĆ DYNAMITU

TVP 1 – 00.00

Juan Miranda (Rod Steiger) jest meksykańskim rabusiem o sercu Robin Hooda. John Mallory (James Coburn) jest irlandzkim rewolucjonistą, specjalistą od materiałów wybuchowych, który przybył do Meksyku, by poćwiczyć swoje umiejętności. Razem stanowią diabelnie wybuchową mieszankę. Przypadkiem przyłączają się do meksykańskich rewolucjonistów i stają się ich bohaterami. Walczą ze świetnie uzbrojonymi przeciwnikami i ryzykują życie w pociągu pełnym materiałów wybuchowych!

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Dieta czy cud?; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi; **14.50** Detektywi; **15.25** Milionerzy **16.00** Szpital; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3101) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Chyłka – Kasacja; **22.30** Kuba Wojewódzki – talk-show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.05** 36,6; **01.05** Projekt Lady; **02.05** Uprowadzona; **03.00** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.20** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypiak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie – program obyczajowy; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3084); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Ninja Warrior Polska; **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Zdrady; **00.10** W dolinie Elah – USA 2007, reż.: Paul Haggis, wyk.: Charlize Theron, James Franco, Jason Patrick, Susan Sarandon, Tommy Lee Jones; **02.50** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (270) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (829); **06.50** Spiszmny się, jak na rolników przystało!; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres – Matka Boża Różańcowa i różaniec; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (398) – telenowela historyczna TVP; **09.15** Leśniczówka (260); **09.40** Ta jedyna (76) – serial obyczajowy, Portugalia 2015; **10.15** Komisarz Alex (100): Jego ostatnia niedziela; **11.05** Ojciec Mateusz (155): Żart; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (830); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (271); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3671); **18.30** Korona królów (399); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Piłka nożna – mecz towarzyski: Polska – Finlandia (studio)

20.35 Piłka nożna – mecz towarzyski: Polska – Finlandia (1 poł.)

22.55 Historia bez tajemnic – Węgrzy w Warszawie – film dokumentalny, reż.: Tadeusz Pawlicki

00.00 Ludzie i bogowie (4): Kuzyn diablo – serial

00.55 Falszywa miłość – film fabularny, USA 2018, reż.: Lisa France, wyk.: Kelly Sullivan, Maitara Walsh, Jordan James Smith

02.30 Okupowani (5) – serial, Szwecja/Norwegia 2015

03.25 wojsko-polskie.pl
03.50 Terytorialiści (23)
04.05 Wiedźmy (4/13): Czyja to melodia?
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Cafe piosenka – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (126): Skradzione szczęście, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.45** Pożyteczni.pl; **07.10** Spiszmny się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.45** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmny się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (255): Baba koszmara – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2300) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.00** Va Banque – teleturniej; **13.30** Uzdrowisko (27) – telenowela dokumentalna TVP; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1531); **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (135): Gwiazdźście niebo, część 1; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Wieźień miłości (404); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (28)

19.35 Barwy szczęścia (2300)
20.10 Barwy szczęścia (2301)
20.40 Kulisy seriali „Na dobre i na złe” i „Na sygnale”

20.55 Na dobre i na złe (783): To co najważniejsze

21.55 Na sygnale (274): Nigdy więcej

22.35 Kino relaks – Jak urodzić i nie zwariować – komedia, USA 2012, reż.: Kirk Jones, wyk.: Cameron Diaz, Jennifer Lopez, Elizabeth Banks, Chase Crawford

00.35 Doktor Foster (6) – Wielka Brytania 2016

01.40 Bruce Lee i Hajduk – film dokumentalny, Wielka Brytania/Niderlandy (Holandia) 2018, reż.: Joost Vandeburg

03.15 Miasto skarbów (3): Dukat Wazy – serial kryminalny TVP

03.55 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmny się, jak na rolników przystało

21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.35 Taśmy bezpieki
05.00 Reportaż TVP
05.14 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Szlif księżnej; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** 20 lat dla świata. Powołanie; **09.25** Sanktuaria polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** Z nami bezpiecznie; **10.00** Audyencja generalna; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Pan Zygmunt – najstarszy ministrant w Polsce; **12.55** Kolory Świętości; **13.00** Największy Dar; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Największy Dar; **15.00** Siewca nadziei; **15.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Regał; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Karta z kalendarza; **18.00** Aniol Pański;

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna

20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze – transmisja

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Widzenia

22.00 Po tej stronie lustra

23.45 Zambia – Lusaca
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Dieta czy cud?; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi; **14.50** Detektywi; **15.25** Milionerzy – teleturniej; **16.00** Szpital; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3102) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Top Model; **23.00** Chtopaki nie płaczą – komedia, Polska 1999, reż.: Olaf Lubaszenko, wyk.: Cezary Pazura, Michał Miłowicz; **01.05** Superwizjer – magazyn reporterów; **01.40** Kuchenne rewolucje; **02.40** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **03.00** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – program obyczajowy, wyk.: Bronisław Cieslak, Marek Krupski, Anna Luczińska; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie – program obyczajowy; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3085); **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Kabaret na dobry wieczór. Paranienormalni Show, odc. 6; **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Zdrady; **00.25** Dyktator – USA 2012, reż.: Larry Charles, wyk.: Aasif Mandiv, Anna Faris, Ben Kingsley; **02.15** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Komedia JAK URODZIĆ I NIE ZWARIOWAĆ

TVP 2 – 22.35

Komedia w gwiazdorskiej obsadzie na podstawie bestsellerowego poradnika dla przyszłych rodziców „W oczekiwaniu na dziecko”. Poznaj pełne nieoczekiwanych zwrotów akcji, splatające się ze sobą historie pięciu par, które stają przed wyzwaniem zbliżającego się rodzicielstwa. Guru fitnessu Jules i gwiazdor tanecznego show Evan odkrywają, że celebryckie życie na wysokich obrotach to nic w porównaniu z przygotowaniem do porodu. Wendy właśnie znajduje się w epicentrum burzy hormonów, a gromy, z imponującą precyzją, trafiają w jej męża Gary’ego. Alex uczęszcza na spotkania „bracholi” – świeżo upieczonych ojców, którzy mówią, „jak to naprawdę jest”. Rosie i Marco mają z kolei problem z zupełnie innej beczki: co zrobić, kiedy dziecko pojawia się jeszcze przed pierwszą randką rodziców? Wszyscy oni będą musieli odpowiedzieć sobie na pytanie: jak urodzić i nie zwariować...

TVP 1

05.10 Przysięga (271) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (830) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Coś dla Ciebie; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **08.45** Korona królów (399) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ta jedyna (77); **09.45** Ta jedyna (78); **10.20** Komisarz Alex (101): Przypadkowy straż; **11.05** Ojciec Mateusz (156): Suknia; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.40** To się opłaca; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (831); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** **ALARM!**; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (272); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3672); **18.30** Korona królów (400); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 **ALARM!** – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (261)
20.55 Ojciec Mateusz (307) – serial kryminalny TVP
21.40 Sprawa dla reportera
22.30 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.05 Motel Polska (4)
23.35 Magazyn kryminalny 997
00.25 Święto Księcia Poetów. XXI Herbertiada. Powroty – reportaż
00.50 Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – talk-show
01.35 Ja wam pokażę! (5/13) – serial obyczajowy TVP
02.35 Sfora (5/9)
03.40 Sprawa dla reportera
04.35 Magazyn śledczy Anity Gargas
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

04.50 Cafe piosenka – talk-show; **05.20** Cafe piosenka – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (127): Obce serce, część 1 – serial, Niemcy 2017; **06.40** Operacja Zdrowie – magazyn medyczny; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.45** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (256): Właściwe relacje – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2301); **12.25** Koło fortuny; **13.00** Va Banque – teleturniej; **13.30** Uzdrowisko (28); **14.10** Na dobre i na złe (783): To co najważniejsze; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (136): Gwiazdziste niebo, część 2; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Wieźmłności (405); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (29)
19.35 Barwy szczęścia (2301)
20.10 Barwy szczęścia (2302)
20.40 Filmowe czwartki – Wiesław Kot
20.45 Filmowe czwartki – Zanim zasną – dramat, Wielka Brytania/Francja/Szwecja/USA 2014, reż.: Rowan Joffe
22.30 Son of a Gun: Młoda krew – film sensacyjny, Australia 2014, reż.: Julius Avery, wyk.: Ewan McGregor, Brenton Thwaites, Alicia Vikander, Jacek Koman
00.30 Jak urodzić i nie zwariować – komedia, USA 2012, reż.: Kirk Jones
02.30 Dzielnica bankowa (2/6) – serial sensacyjny, Szwajcaria/Belgia 2017
03.30 Art Noc – Europejski Stadion Kultury – Rzeszów 2020 cz. 2 – koncert
04.20 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.50 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się, jak na rolników przystało
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.35 Taśmy bezpieki
05.01 Reportaż TVP Info
05.15 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Audycja Generalna; **07.00** Próba Wiary. Św. Walenty; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Syria; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Regał; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** **Aniol Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **12.50** Inżynier; **13.20** Niedziela; **13.30** **Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**; **14.30** Brat naszego Boga; **15.45** Święty na każdy dzień; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Akademia pro-life; **17.05** Szkoła Polskości; **17.30** Okiem kamery; **18.00** **Aniol Pański**; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Moja katolicka rodzina
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec** – audycja modlitewna
20.50 Głos Polski
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Święta – Ziemia bez chrześcijan?
22.30 Z wędką nad wodę w Polskę i Świat
23.00 Katedra w Chartres – święta geometria
00.00 Programy powtórkowe

Film sensacyjny
MŁODA KREW

TVP 2 – 22.30

Młody JR (Brenton Thwaites) zostaje aresztowany za niewielkie przestępstwo. W twardych warunkach więzienia szybko zdaje sobie sprawę, że bez silnej opieki nie ma szans na przetrwanie za kratami. Młodemu przestępcy udaje się zawrzeć znajomość z groźnym kryminalistą uchodzącym za wroga publicznego numer jeden – Brendanem Lynchem (Ewan McGregor). JR staje się podopiecznym gangstera. Wszystko ma jednak swoją cenę. Młody chłopak musi pomóc Brendanowi i jego ekipie w ucieczce z więzienia. W nagrodę za udaną akcję JR dostaje propozycję udziału w napadzie na złoto warte miliony dolarów. Kiedy w grę wchodzi tak olbrzymie pieniądze, nie można ufać nikomu.

TVN

05.15 Uwaga!; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Dieta czy cud?; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital; **14.15** Detektywi; **14.50** Detektywi; **15.25** Milionerzy – teleturniej; **16.00** Szpital; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3103); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.30** Obce niebo – film obyczajowy, Polska/Szwecja 2015, reż.: Dariusz Gajewski, wyk.: Agnieszka Grochowska, Bartłomiej Topa, Barbara Kubiak, Ewa Froling; **00.50** Tylko strzelaj – film sensacyjny, USA 2007; **02.50** Uwaga – program interwencyjno-śledczy; **03.10** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucifńska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie – program obyczajowy; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3086); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Przyjaciółki (187); **22.10** Love Island. Wyspa miłości; **23.10** Zdrady; **00.10** Dzień matki – USA 2016, reż.: Garry Marshall, wyk.: Jennifer Aniston, Kate Hudson, Julia Roberts, Jason Sudeikis; **02.35** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (272) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (831) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.35** Misja w Afryce; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Magazyn śledczy Anity Gargas; **09.15** Leśniczówka (261); **09.40** Okrasa łamie przepisy; **10.15** Komisarz Alex (102): Feralna impreza; **11.05** Ojciec Mateusz (157): Medalion; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (832); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (273); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3673); **18.30** Korona królów – taka historia... (71): Cała władza w rękach Rzymu; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (262) – wyk.: Jolanta Frąszynska, Marek Bukowski
21.00 Sanctum – dramat, USA 2011, reż.: Alistair Grierson, wyk.: Richard Roxburg, Ioan Gruffudd, Rhys Wakefield
22.55 Przekładaniec – film fabularny, Wielka Brytania 2004, reż.: Matthew Vaughn, wyk.: Daniel Craig, Tom Hardy
00.50 SEAL Team – komando Foki (14) – serial, USA 2017
01.45 Geniusz (8) – serial, USA 2017
02.45 Magazyn kryminalny 997
03.40 Ocaleni – reality show
04.40 Notacje – Eugeniusz Mróz. Mój kolega Lolek Wojtyła – cykl dokumentalny
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

04.50 Cafe piosenka – talk-show; **05.20** Cafe piosenka – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (128): Obce serce, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.40** Anna Dymna – spotkajmy się – Dominika Kasińska; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka. pl (257): Bigamista – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2302) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Kolo fortuny; **13.00** Va Banque; **13.30** Uzdrowisko (29); **14.05** Nabożeństwo Kościoła Ewangelicko-Metodystycznego; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (137): Ostatnia podróż, część 1; **16.00** Kolo fortuny; **16.35** Familiada; **17.15** Więzień miłości (406); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (30)

19.35 Barwy szczęścia (2302) – serial obyczajowy TVP, wyk.: Krzysztof Kiersznowski, Ewa Ziętek, Piotr Jankowski
20.10 Barwy szczęścia (2303) – serial obyczajowy TVP
20.45 Postaw na milion – teleturniej
21.40 Anything goes. Ale jazda! – program rozrywkowy
22.40 Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert
23.40 Upadek – dramat, USA/Francja 1993, reż.: Joel Schumacher, wyk.: Michael Douglas, Robert Duvall, Barbara Hershey
01.40 Zanim zasną – dramat, Wielka Brytania/Francja/Szwecja/USA 2014, reż.: Rowan Joffe, wyk.: Nicole Kidman, Colin Firth
03.20 Smaki świata po polsku – magazyn
03.45 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.30** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się, jak na rolników przystało

21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Forum
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.35 Taśmy bezpieki
05.00 Filmy Dokumentalne TVP Info
05.35 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Św. Barbara; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Moja katolicka rodzina; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacja dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Spotkania z ekologią; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Wystarczy mi jeden krok; **12.55** Spektakl teatralny: pupil pupila; **13.30** **Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**; **14.30** Misja Bilaj; **14.55** Słowo Życia; **15.00** **Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia Koronką do Bożego Miłosierdzia**; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Czy udało się zabić prawdę?; **17.00** Mała Nelli od Świętego Boga; **17.30** Okiem kamery; **18.00** **Anioł Pański**; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć...

19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec** – audycja modlitwenna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.50 Dar nadziei
23.30 Domek nr 6
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Cała prawda; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi; **14.50** Detektywi; **15.25** Milionerzy – teleturniej; **16.00** Szpital; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.05** Harry Potter i Książę Półkrwi – film przygodowy, USA/Wielka Brytania 2009, reż.: David Yates, wyk.: Emma Watson, Rupert Grint, Emma Thompson; **23.30** Blade, Wieczny Łowca – horror, USA 1998, reż.: Stephen Norrington, Wesley Snipes, Stephen Dorff, Kris Kristofferson; **01.55** Kuba Wojewódzki – talk-show; **02.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.10** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3087); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **22.10** Love Island. WySPA miłości; **23.35** Zdrady; **00.45** W ciemność. Star Trek – s.f., USA 2013, reż.: J.J. Abrams; **03.35** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Film fabularny PRZEKŁADANIEC

TVP 1 – 22.55

Mr. X (Daniel Craig), znany w przestępczym świecie gangster handlujący narkotykami, postanawia wycofać się z interesu, aby móc nareszcie korzystać z życia. Jego szef (Kenneth Cranham) zgadza się na to pod warunkiem, że X wykona dla niego jeszcze jedno zadanie. Jest nim odnalezienie córki pewnego milionera (Michael Gambon), starego przyjaciela bossa, i sfinalizowanie wielkiej transakcji. Sprawy szybko komplikują się na tyle, że X musi wprowadzić w życie własny plan.

TVP 1

05.10 Klan (3669) – telenowela TVP; **05.30** Klan (3670) – telenowela TVP; **06.00** Sprawa dla reportera; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Rok w ogrodzie; **08.00** Rok w ogrodzie Extra; **08.15** wojsko-polskie.pl; **08.40** Pełnosprawni – magazyn dla niepełnosprawnych; **09.10** Komisarz Alex (103): Witaminy śmierci – serial kryminalny TVP; **10.05** Ojciec Mateusz (158): Demony – serial kryminalny TVP; **11.05** Kolty siedmiu wspaniałych – western, USA 1969, reż.: Paul Wendkos, wyk.: George Kennedy, Michael Ansara, James Whitmore, Monte Markham; **13.20** Fascynujący świat; **14.15** Z pamięci – Michał Walicki; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **15.05** U Pana Boga w ogródku (7/12); **15.55** Rolnik szuka żony seria 7; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.30** Ludzie i bogowie (4): Kuzyń diabła; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.00** Rozmowa z kard. Kazimierzem Nyczem na Dzień Papieski **20.10** Pogoda **20.10** ALARM! **20.35** Komisarz Alex (176): W amoku **21.30** Hit na sobotę – Twardziele – film fabularny, USA 2012, reż.: Fisher Stevens, wyk.: Al Pacino, Christopher Walken, Alan Arkin, Julianna Margulies **23.15** Sanctum – dramat, USA 2011, reż.: Alistair Grierson, wyk.: Richard Roxburg, Ioan Gruffudd, Rhys Wakefield **01.15** Kwiaty wojny – dramat, Hongkong/Chiny 2011, reż.: Yimou Zhang, wyk.: Christian Bale, Ni Ni, Xinyi Zhang **03.40** Jaka to melodia? **04.30** Z pamięci – Michał Walicki **04.35** Zakończenie dnia

TVP 2

04.50 Cafe piosenka – talk-show; **05.15** Cafe piosenka – talk-show; **05.50** Barwy szczęścia (2299) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Barwy szczęścia (2300) – serial obyczajowy TVP; **06.55** Dla niesłyszących – M jak miłość (1530) – serial TVP; **07.40** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinny ekspres – Jan Paweł II – zawierzenie Maryi, w myśl hasła Dnia Papieskiego TOTUS TUUS; **12.00** Postaw na milion – teleturniej; **12.55** Anything goes. Ale jazda! – program rozrywkowy; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny; **15.15** Rodzinka.pl (136): Życie jest ciężkie; **15.50** Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę – Nieodpowiedni kolor skarpet, czyli o gotowości; **16.00** Gala wręczenia nagród Totus Tuus 2020; **17.00** Czerwona królowa (5); **18.00** Panorama; **18.25** Pogoda; **18.35** Przyjaciele na zawsze **19.35** Lajki! **20.00** Ameryka da się lubić – (5) Holidays – program rozrywkowy **21.00** The Voice of Poland s. XI – Przesłuchania w ciemno, Kraków **22.05** The Voice of Poland s. XI – Przesłuchania w ciemno, Warszawa **23.10** Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert **00.15** Creed: Narodziny legendy – dramat, USA 2015, reż.: Ryan Coogler, wyk.: Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson **02.35** Son of a Gun: Młoda krew – film sensacyjny, Australia 2014, reż.: Julius Avery, wyk.: Ewan McGregor, Brenton Thwaites, Alicia Vikander, Jacek Koman **04.25** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.52** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda Info; **15.00** Debata TVP Info; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.20** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiecym okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend; **19.00** Homilia Mszy św. w intencji Ofiar katastrofy smoleńskiej **19.40** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór weekend **21.41** Spiszmy się, jak na rolników przystało **21.50** Studio Polska **23.30** Info Wieczór **00.00** Wiadomości **00.28** Gość Wiadomości **00.49** Pogoda Info **01.00** Salon dziennikarski **01.45** Minęła 20 **02.36** Kobiecym okiem **03.00** Serwis dla Polonii **04.01** Pogoda Info **04.05** Reportaż TVP Info **04.30** Filmy Dokumentalne TVP Info **05.28** Głębia ostrości **05.50** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **06.50** Dar nadziei; **07.30** Petra – tajemnicze miasto; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Głos serca; **09.40** Procesja dziejów; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Święty na każdy dzień; **10.25** Myśląc Ojczyznę; **10.35** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć...; **12.50** Porady Medyczne Bonifratrów; **13.20** Ocali od zapomnienia; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Niedziela; **14.35** Święty Patryk; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Historia PL; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończzone **19.00** Msza św. w intencji Ofiar katastrofy smoleńskiej w bazylice archikatedralnej pw. Męczeństwa św. Jana Chrzciciela w Warszawie **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec – audycja modlitewna **20.50** Myśląc Ojczyznę **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojesz – 10 przykazań **22.45** Biegnij całym swoim sercem **23.00** Głos serca **23.40** Wenezuela **00.00** Programy powtórkowe

Film fabularny TWARDZIELE

TVP 1 – 21.30

Val (Al Pacino) wychodzi na wolność po 28 latach spędzonych w więzieniu. Czeka na niego najlepszy przyjaciel Doc (Christopher Walken). Niebawem dołącza do nich trzeci kompan z młodości, Hirsh (Alan Arkin). Wbrew metryce i zdrowemu rozsądkowi panowie nie widzą siebie w roli spokojnych emerytów. Są otwarci na wszelkie opcje korzystania z życia – trzeba przecież nadrobić stracony czas – bez imprez, używek. Trójka gangsterów seniorów cieszy się więc swoją przyjaźnią oraz urokami życia – aż do chwili, kiedy na scenie pojawia się złowroga postać szefa mafii. Jeden z przyjaciół otrzyma wtedy drastyczną propozycję nie do odrzucenia...

TVN

04.55 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.25** Kosmiczny wykop (3/26); **07.40** Kosmiczny wykop (4/26); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.25** Brzydula (1/26); **12.10** Brzydula (2/26); **12.45** Brzydula (3/26); **13.15** Na Wspólnej Omnibus (790); **15.00** MasterChef; **16.30** Top Model; **18.00** 36,6; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** Podatek od miłości – komedia, Polska 2017, reż.: Bartłomiej Ignaciuk, wyk.: Aleksandra Domańska, Grzegorz Damięcki, Roma Gąsiorowska, Michał Czerniecki, Anna Smolowik, Ewa Gawryluk, Zbigniew Zamachowski, Magdalena Rózczyka; **22.10** Życie od kuchni – komedia, USA/Australia 2007, reż.: Scott Hicks, wyk.: Catherine Zeta-Jones, Aaron Eckhart, Abigail Breslin; **00.30** Statek widmo – horror, USA/Australia 2002, reż.: Steve Beck; **02.20** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.40** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Scooby-Doo i potwór z Loch Ness – animacja, USA 2004; **10.10** Ewa gotuje; **10.40** Nasz Nowy Dom; **11.40** Bogaty dom – biedny dom; **12.40** Rolnicy. Podlasie; **13.45** Rolnicy – Tak się żyje u nas na wsi; **14.15** Rolnicy – Tak się żyje u nas na wsi; **14.45** Budowlancy; **15.15** Budowlancy; **15.45** Więzienie; **16.15** Więzienie; **16.45** Więzienie; **17.15** Więzienie; **17.45** Chłopaki do wzięcia; **18.20** Chłopaki do wzięcia; **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Mayday (3) – Polska 2020, reż.: Sam Akina, wyk.: Piotr Adamczyk, Adam Woronowicz, Weronika Książkiewicz, Anna Dereszowska, Andrzej Grabowski; **21.00** Mayday (4); **22.05** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **00.05** Gra o życie – film akcji, USA 2008, reż.: Reine Roel, wyk.: Steven Seagal, Lance Henriksen, Bernie MacInerney, Paul Calderon; **02.30** Tajemnice Iosu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 24 IX 2020 r.

Przestrzeń spotkania z Bogiem Barbara Wiśniowska

Do niedawna Dom św. Faustyny oblegały głównie kobiety. Przyjeżdżały umęczone trudami opieki nad dziećmi i pracy zawodowej, wyjeżdżały uśmiechnięte, zrelaksowane, odmłodzone. Nie uszło to uwadze ich mężów i oni też zaczęli odwiedzać Dom. Ostatnio nie ma już podziału na kobiece i męskie „Zanurzenia”, są dni skupienia dla wszystkich chętnych.

– Początki mogą być trudne, ale są osoby, które tęsknią za ciszą i chętnie w nią wchodzi – opowiada s. Rachela Waszkiewicz, przełożona Zgromadzenia Sióstr Jezusa Miłosiernego w Ostrówku i organizatorka dni skupienia, w całkowitym milczeniu – „Zanurzenie w Słowo”. Nowością są „Mażeńskie Zanurzenia w Słowo”, które prowadzi ks. Robert Wielądek. Na tego typu rekolekcje zapraszani są oboje małżonkowie. Najbliższe odbędą się 17 października i potrwać przez całą sobotę.

Nowi goście mogą być zdziwieni prośbą o zachowanie milczenia, przestraszyć się perspektywą nudy i beczynności, a jednak wnikliwe rozważanie przez cały dzień króciutkiego fragmentu Słowa Bożego jest pracochłonnym i fascynującym zajęciem. Dopiero w ciszy Pan Bóg ma szansę do nas przemówić a Słowo – nabrać znaczenia. Każdy przyjeżdża przecież na rekolekcje ze swoimi pytaniami, dylematami i w rozważaniach biblijnych może na nie znaleźć odpowiedź. – Milcząc pomagamy w tym innym – stwierdza siostra Rachela. – Skupienie jednodniowe, pod względem trwania w milcze-

niu, jest trudniejsze, niż na kilkudniowych rekolekcjach w ciszy. Niektórzy mówią, że za szybko się kończy. Warto próbować, dopiero doświadczenie wspomaga pragnienie. Każdy jest powołany do rozważania Słowa Bożego. Dla mnie prowadzenie tych rekolekcji jest radością, że mogę dzielić się przytaczanym Słowem. Nie mogłabym tego robić, gdybym sama tym nie żyła. Radością jest, że w Ostrówku tworzymy przestrzeń spotkania z Bogiem i że są ludzie, którzy chcą z tej przestrzeni korzystać – dodaje.

„Zanurzenia w Słowo” odbywają się na kanwie rekolekcji *Lectio Divina*. W centrum jest Pan Bóg, a prowadzący ksiądz i siostra, wprowadzają modlitwę Słowem Bożym w etapy dnia. Zaczyna się od etapu *Lectio* – to indywidualne czytanie podanego fragmentu Pisma Świętego. *Meditatio* – to rozważanie osobiste. Podczas *oratio* dajemy Bogu odpowiedź na usłyszane Słowo, a podczas *contemplatio* – trwamy w obecności Boga, który do nas mówi.

Choć zainteresowanie „Zanurzeniami” jest ogromne, w Ostrówku możemy skorzystać także z innego typu rekolekcji. Odbywają się tam np. warsztaty, najbliższy, weekendowy, nosi tytuł „Spotkanie kobiecości”. – W słowie „spotkanie” mieści się wyraz „tkanie” – zauważa siostra Rachela – i nad tym „tkaniem” również się pochylimy.

Siostry są otwarte na przyjmowanie grup z własnym programem, zapraszają też na indywidualne rekolekcje i dni skupienia. Wystarczy skontaktować się mailowo. Można przygotować własny program lub poprosić o to siostry, w zależności od potrzeb. Siostra Rachela w Ostrówku spędziła szczególny rok. – Bardzo dobrze mi się tu pracuje, dobrze mi się tu żyje, to jest jedno z najpiękniejszych miejsc na świecie. Jeśli ktoś szuka ciszy i Pana Boga, to tu jest właściwe miejsce – przyznaje. – Wcześniej pracowałam w domu rekolekcyjnym w Myśliborzu, obecnie jest tam Sanktuarium Miłosierdzia Bożego, tam mieści się Dom Macierzysty Zgromadze-

nia Sióstr Jezusa Miłosiernego, są 2 domy rekolekcyjne. Prowadziłam tam „Zanurzenia w Słowo”, organizowałam ośmiodniowe *Lectio Divina* i rekolekcje ignacjańskie. Tutaj powoli wchodziłam w rzeczywistość diecezji warszawsko-praskiej, to był rok pracy i włączania się w istniejące zwyczaje i plany tutejszego domu. To miejsce jest naznaczone obecnością św. Faustyny i duchowością Miłosierdzia Bożego. Tam z kolei przebywał błogosławiony ksiądz M. Sopoćko.

W marcu zaczęła się pandemia i zniweczyła wiele rekolekcyjnych planów. – Kalendarz miał być pełny, miałyśmy nadzieję, że wiele osób odwiedzi to miejsce wiosną. Tak się nie stało, ale otworzyły się nowe przestrzenie i nowe wyzwania – wspomina siostra. – My same otworzyłyśmy się na działalność internetową, najpierw przez Facebook odbywały się telewizyjne transmisje koronki do Miłosierdzia Bożego. Samo Święto Miłosierdzia zostało transmitowane przez telewizję Salve.net, Mszę odprawiał, mimo epidemii, sam ksiądz biskup, w domu rekolekcyjnym na terenie Domu św. Faustyny. Kolejna rzecz, która mnie ucieszyła to internetowy dzień skupienia, z konferencjami, Mszą św. i Drogą Światła według rozważań św. Faustyny i bł. ks. M. Sopoćki. W tym samym czasie zrodziła się inicjatywa „Słowo Miłosierdzia”, w której z siostrami prowadzimy regularnie, wedle duchowości miłosierdzia, rozważania do niedzielnej Ewangelii na kanale YouTube. To jest nowe wyzwanie dla mnie i sióstr z naszego zgromadzenia, które posługują w różnych stronach świata: Irlandii, Sierra Leone, czy Brazylii. Możemy z całym światem dzielić się Słowem dzięki internetowi. Ostatnio na terenie Domu św. Faustyny został poświęcony kościół. Od tej pory jest już miejsce, gdzie pielgrzymi mogą przyjeżdżać na swoją osobistą i wspólnotową modlitwę.

Więcej informacji:
<https://domfaustyny.pl/>
<https://www.youtube.com/watch?v=aTLeLV0K7BE>

XX Dzień Papieski, 11 X 2020

TOTUS TUUS

www.dzielo.pl

**Pomóż zdolnej i niezamożnej
młodzieży z małych miejscowości.
Wyślij SMS „STYPENDIA” pod numer 74 265.
(4,92 zł z VAT)**

KATOWICE
MEDIA:

TVP

POLSKIE
RADIO

GOŚĆ

niedziela

idziemy

PRZEDKOM
KATOWICE

OPERATORZY:

T

plus

PLAY

orange

PARTNERZY:

KURCZAK SIELSKI

Z CHOWU BEZ ANTYBIOTYKÓW

- 100% Z POLSKICH GOSPODARSTW
- PASZA ROŚLINNA BEZ SUROWCÓW GMO
Z DODATKIEM SKŁADNIKÓW MINERALNYCH I WITAMIN
- 5 POLSKICH ZBÓŻ
KUKURYDZA, PSZENICA, PSZENŻYTO, JECZMIEN, OWIES PLUS MARCHEW
- IDEALNY DO PIECZENIA
WYSMIENITY NA ROSŁ, MIĘKKI, SOCZYSTY, AROMATYCZNY
- DELIKATNIE ŻŁOTAWA BARWA
DZIEKI KUKURYDZY KTORĄ JEST KARMIONY

KURCZAK SIELSKI
ROŚNIE WOLNIEJ
NIŻ ZWYKŁY
KURCZAK

Kurczak
sielski
Z CHOWU BEZ ANTYBIOTYKÓW

SuperDrob